

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Vesna Prčić (predsjednica)
Slaven Bačić, Ivan Gregurić,
Dražen Prčić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Tomislav Žigmanov**DIREKTOR**

Ivan Karan

ODGOVORNA UREDNICA:

Jasminka Dulić

POMOĆNIK I ZAMJENIK**ODGOVORNE UREDNICE:**

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:Ivan Andrašić (Podunavlje)
Davor Bačić Palković (kultura)
Dušica Dulić (novinarka)
Zvonimir Perušić (novinar)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Zoran Vukmanov Šimokov (fotografije)
Marijana Tucakov (pripravnica)
Željka Vukov (društvo)
Mirko Kopunović (dopisništva i korektura)
Jelena Ademi (tehnički prijelom)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić**LEKTORICA:** Katarina Vasiljčuk**TELEFON:** ++381 24/55-33-55

++381 24/55-15-78

++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tipnet.rs**WEB:** www.hrvatskarijec.rs**TISAK:** »Rotografika« doo SuboticaList je registriran kod Tajništva za
informiranje Skupštine AP Vojvodine
pod rednim brojem 73.CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Vrijeme prela

Hrvati u Vojvodini u vrijeme poklada tradicionalno održavaju prela. Nekada su se održavala obiteljska prela, djevojačka i momačka prela, a sada predstoji subotičko Veliko prelo, kao i Prelo Pučke kasine, Prelo mladeži DSHV-a, Malo prelo, Književno prelo, Kersko prelo u subotičkoj župi sv. Roka, te prela po selima. Prela su mjesta susreta, zabave i druženja, a pokraj društvenog karaktera, prela imaju i nacionalni značaj, jer se prilikom okupljanja na prelima iskazuje i osjećaj pripadnosti hrvatskom narodu. Prela se sada održavaju prikladno našem dobu i načinu zabave, uz poštovanje tradicijskih značajki, a kontinuitet okupljanja i druženja Hrvata na prelima pokazuje dio našeg mentaliteta.

Pred nama je i još jedna Svjetska molitvena osmina za jedinstvo kršćana. Poštujući ovu stogodišnju tradiciju tražit ćemo i promišljati ono što nam je zajedničko. Katolici će se ponovno naći zajedno s vjernicima drugih crkava u traženju jedinstva, bez gubljenja vlastitog identiteta, a o onome što nas sve uporno »ključa u potiljak« – ekonomskoj krizi, bit će riječi na »Razgovoru« koji se održava u okviru Dana biskupa Ivana Antunovića, jer će tema biti »Crkva i socijalna politika pred izazovima globalne financijske krize«. »Razgovor« će biti prilika i da se upitamo – je li ideologija neoliberalnog globalizma doživjela etičku kompromitaciju, te da u kontekstu složene pojave globalizacije razgovaramo i o nematerijalnom siromaštvu, o moralnom i duhovnom siromaštvu u postmodernoj civilizaciji potrošačkog društva.

Svi oni koji žive od plodova svog rada znaju jednostavnu stvar: živi se od onoga što se zaradi, a u oskudici se šteti. Isprazna krilatica »kako ćemo – lako ćemo« bila je tek pošalica i u vrijeme komunističkog režima u nekadašnjoj Jugoslaviji, jer su naši očevi trebali dobro zasukati ruke ako su željeli pobošljati kvalitetu života svojih obitelji. Ništa nije bilo besplatno ni u doba »socijalizma«, ništa ni sada nije besplatno, niti će biti, »skupi novac« treba zaraditi, no, uporno »ključa u potiljak« i procjena financijskih stručnjaka da bi dubina ekonomske krize u Srbiji bila znatno manja, a izlaz iz krize znatno lakši da je aktualna kriza samo posljedica vanjskih ekonomskih faktora. Ostaje otvoreno pitanje – je li globalna financijska kriza alibi, primjerice, za nepoštovanje potpisanih dogovora sa sindikatima ili za rast nezaposlenosti u Srbiji?

A plin? Kao i uvijek, talac političkog spora između bogatih i moćnih je »mali čovjek«.

Z. S.

Kultura u Sonti

Podjele 23

»Razgovori« u organizaciji Pučke kasine 1878.

Pitanje nacionalnog identiteta Bunjevaca i dalje tema 27

V. Frkin i M. Holzleitner: »Bibliografija knjiga hrvatskih autora u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, 1495.-1850.«

Kapitalna bibliografija franjevačkih knjižnica 32

Svjetsko prvenstvo u rukometu 2009.

Hrvatska u središtu rukometnog svijeta 45

Novi rusko-ukrajinski spor oko isporuke plina

Političke igre u oblaku plina

*Poslije navodnog postizanja dogovora između Rusije i Ukrajine, u obliku novog Sporazuma o obnovi isporuke plina, pa ponovne blokade u tranzitu plina, nedvojbeno se može iščitati kako je plin samo sredstvo za ostvarenje puno ozbiljnijih ekonomskih i političkih interesa * Predsjednik Ukrajine optužuje Rusiju da želi diskreditirati Ukrajinu, Rusija optužuje svog susjeda da blokira tranzit plina za Europu, a europski promatrači, raspoređeni na distribucijskim postajama plina u Ukrajini, za sada ne mogu ustanoviti tko je kriv * Tek će se zbrajati materijalna šteta izazvana najnovijom energetsom krizom * Srbija i dalje uvozi plin iz Mađarske i Njemačke*

Piše: Dušica Dulić

Pregovori predstavnika Ukrajine i EU o uvjetima tranzita i zaostalim dugovima

Nedostatak ruskog plina u najhladnije dane siječnja nove 2009. godine, prozračen novim rusko-ukrajinskim sukobom, izazvao je veliki kaos u Europi ponovno potvrđujući kako će u 21. stoljeću najmoćnije biti zemlje bogate energentima o kojima ovisi svakodnevna proizvodnja, funkcioniranje sustava i život građana drugih zemalja. No, i tu postoje razlike. Zemlje koje vode računa o svojim resursima, koje ništa ne prepuštaju slučaju, i ovoga su puta svoju ozbiljnost potvrdile korištenjem svojih sustavno osiguranih zaliha plina, istodobno pomažući one koje na tome nisu radile. Srbija je svoju neozbiljnost u vođenju računa o ovom energentu mogla puno skuplje platiti da joj u susret nisu izašle Mađarska, Njemačka i Austrija. Naravno, svaki propust se plaća, više ili manje. Tisuću kubika plina Srbija je Rusiji plaćala oko 450 dolara, a isti taj, ad hoc, solidarno ustupljeni plin iz zaliha u vrijeme nestašice staje 500 dolara po kubiku. O šteti nastaloj zbog nemogućnosti rada suvremenih postrojenja u tvornicama diljem Srbije tek će se svoditi računi. Paradoks je u tome da je ovo zemlja koja raspolaže prirodnim plinom i koja ima svoje skladište u Banatu. Ali, uz sve to,

plin je i dalje u zemlji, a skladište neuređeno i gotovo prazno.

Ruski plin podmiruje 40 posto potreba Europe za ovim energentom, pa je njegov nedostatak napravio kaos, te pokazao tko su moćnici budućnosti i koju vrstu neovisnosti treba izgrađivati kako ne bi bili taoci svakog spora. Ovoga puta, poslije navodnog postizanja dogovora, u obliku novog Sporazuma o obnovi isporuke plina, pa ponovne blokade u tranzitu plina, nedvojbeno se može iščitati kako je plin samo sredstvo za ostvarenje puno ozbiljnijih ekonomskih i političkih interesa.

Prema najavama ruskih eksperata iz područja energetike, ruski »Gasprom« će u godinu dana izgubiti devizni prihod od prodaje plina na tržištu zemalja članica Europske Unije u vrijednosti od 20 milijardi dolara zbog smanjivanja cijene plina. Osim toga, u Ukrajini se očigledno vodi borba i oko toga tko će se izboriti za

posredničke provizije za isporuku i tranzit ruskog energenta. Tu već neprikriveno nastupa i politika. Prema navodima ukrajinskih medija, u toj se državi nazire novi savez dvoje kolega, ruskog premijera *Vladimira Putina* i ukrajinske premijerke *Julije Timošenko*, koji pokušavaju iz unosnog posla izbaciti predsjednika Ukrajine *Viktora Juščenka* i njemu blisku posredničku tvrtku »RosUkrEnergo«. Rusija želi Ukrajini, koja želi u NATO, staviti do znanja da ne može bez nje i njenih energenata. Dok se vode ove ekonomske i političke borbe, europski potrošači željno iščekuju ruski plin o kojemu su prilično ovisni, osobito zimi.

ENERGETSKI KAOS: Od dvadesetak zemalja ugroženih aktualnom krizom, najteža situacija je u Slovačkoj, BiH i Makedoniji, koje su u potpunosti ovisne o plinu dobivenom iz Rusije. U krizom pogođenim zemaljama, uključujući i države Balkana, uvedena

su razna ograničenja u potrošnji plina, a mjerodavna ministarstva za energetiku usvojila su mjere za prelazak na alternativna goriva. Rusija plinom opskrbljuje 40 posto potreba Europe, a čak 80 posto toga plina ide preko Ukrajine. Bugarska čak oko 96 posto svojih potreba pokriva uvozom tog energenta iz Rusije, Srbija ruskim plinom preko ukrajinskog i mađarskog teritorija pokriva čak 87 posto domaće potrošnje, Grčka 82 posto, Turska oko 67, Slovenija 64, Austrija 60, Njemačka 42, Hrvatska 40, Italija 28, Francuska 24 posto, itd.

Shodno velikoj energetskej krizi koja je pogodila velik broj europskih zemalja u pregovore i razrješavanje ovoga problema uključila se Europska Unija. Predsjednik Europske komisije *Jose Manuel Durao Barroso* je ocijenio kako je neprihvatljivo sigurnost opskrbe EU plinom činiti taocem pregovora Rusije i Ukrajine. »Ukrajina i Rusija moraju naći postojano i dugoročno rješenje da zajamče EU-u pouzdanu opskrbu plinom«, istaknuo je Barroso.

Rok za obnovu rusko-ukrajinskog ugovora o opskrbi plinom istekao je 1. siječnja 2009. godine, a nije obnovljen prije svega zbog toga što je Moskva htjela podignuti Kijevu cijenu plina na 250 dolara za tisuću kubika,

Srbija – maksimalno ovisna o drugima

»Srbija pregovara s 'Gaspromom' oko dodatnih količina plina koje bi stizale iz skladišta u Austriji i Njemačkoj«, izjavio je ravnatelj »Srbijagasa« Dušan Bajatović. Kako navodi, plina za potrebe stanovništva ima dovoljno, a dodatne količine bile bi iskorištene za pokretanje industrije.

s prošlogodišnjih 179,5 dolara. Ukrajinci, koji godinama plaćaju povlaštenu cijenu za plin u odnosu na Europu, nisu željeli platiti više od 201 dolar, pa je Rusija odlučila podignuti im cijenu na 450 dolara za tisuću kubika. Zbog izostanka dogovora, Rusija je s posljednjim danom 2008. godine obustavila isporuke plina koji koristi Ukrajina. Međutim, budući da preko Ukrajine idu plinovodi koji ruski plin dovode u Europu, Ukrajina je počela uzimati plin namijenjen drugim zemljama. Rusija je dodatno smanjila isporuku plina, a potom ju i potpuno obustavila u noći između 6. i 7. siječnja.

Ruski premijer Putin je u svim izjavama tvrdio kako je kriza u Europi nastala »zbog blokade ukrajinskog vodstva«, dok su iz Ukrajine tvrdili kako »određeni inozemni političari otvoreno optužuju Ukrajinu za kaznena djela koja nanose nepopravljivu štetu imidžu i interesima Ukrajine«, pa će glavno tužiteljstvo Ukrajine »izvršiti provjeru i poslije donijeti objektivnu odluku«. Slušajući javne međusobne optužbe, premijer Češke, koja predsjedava EU u prvih šest mjeseci 2009. godine, *Mirek Topolánek* zaključio je kako je »situacija otišla tako daleko da je prestalo biti zanimljivo tko je kriv«.

Koordinacijska grupa za plin pri EU je naložila i povećanje proizvodnje prirodnog plina u Nizozemskoj, Velikoj Britaniji, Rumunjskoj i Poljskoj, kao i Norveškoj, koja je, mada ne i članica EU, veliki opskrbljivač Europe ovim energentom. S obzirom na smanjenje sjevernomorskih zaliha nafte, Norveška se sve više usmjerava na zemni plin, u okviru svojih energetskih potreba. Pretpostavlja se da će izvoz plina iz Norveške dostići maksimum sljedećeg desetljeća, sa 120 milijardi kubičnih metara plina godišnje. U prvih deset mjeseci prošle godine Norveška je prodala 80 milijardi kubičnih metara plina, uglavnom europskim zemljama. Na godišnjoj razini to je povećanje od 7,9 posto. Norveški izvoz plina pokriva oko 16 posto potražnje EU.

Ukrajina godišnje troši približno 80 milijardi kubika prirodnog plina i od te količine dobiva iz ruskih cjevovoda, pri čemu treba imati u vidu da je najveći dio tog goriva iz Turkmenistana i Uzbekistana. Rusija, naime, kupuje plin od dvije nekadašnje republike bivšeg Sovjetskog Saveza, a zatim ga transportira svojim cjevovodima i na kraju isporučuje poduzeću »Naftogas Ukraine«.

Kada je Srbija ostala bez plina 6. siječnja, Vlada je naložila zame-nu plina mazutom, povećanu proizvodnju mazuta, zatražila štednju i najavila mogući uvoz struje. Kako se tog dana često čulo u srbijanskoj javnosti, kriza u opskrbi plinom pokazala je kako Srbija nije dobila nikakav povlašteni položaj zbog najnovijeg aranžmana s Rusijom, tj. da je Srbija prošla isto ili gore od zemalja koje Rusiji nisu prodavale svoje naftne kompanije. U svemu tome, najgore je prošla Vojvodina, budući da je to regija najviše ovisna o plinu.

Hrvatska troši 3,2 milijarde kubičnih metara plina od kojih 60 posto dolazi iz domaćih plinskih polja, a 40 posto se uvozi iz Rusije. Aktualna situacija je dovela do restrikcija i blagovremenog zbranjavanja štete nastale zbog nedostatka plina. Ministarstvo gospodarstva je pozvalo distributere plina da ne

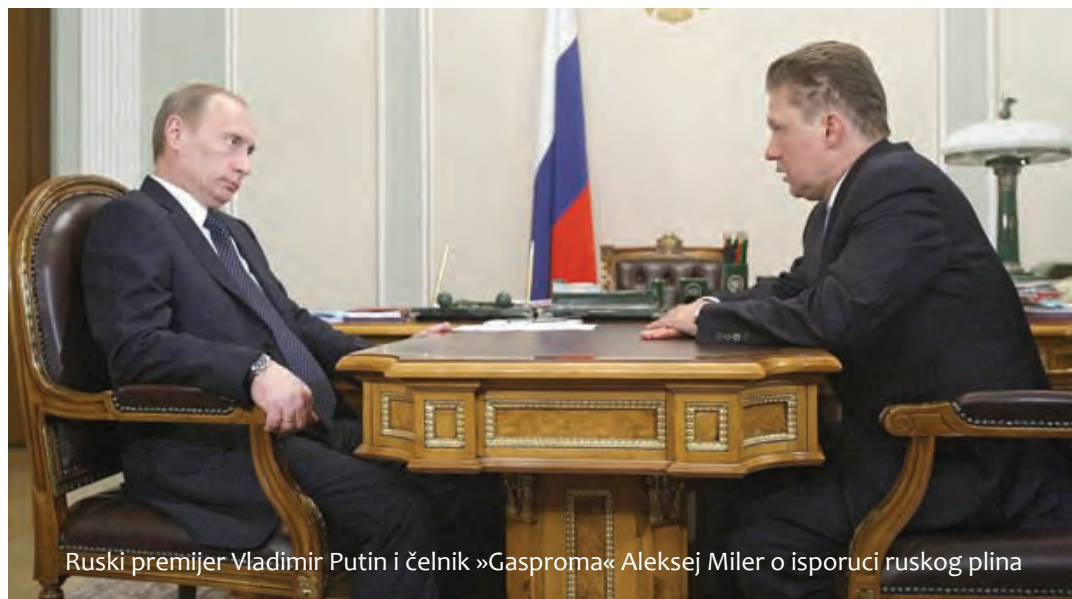
ustupi svoj dio plina iz nalazišta na Jadranu, a ukazuje se i na potrebu izgradnje novih skladišta plina, pokraj onog u mjestu Okoli. Pritom se podsjeća i na spremnost Katara da u Hrvatskoj gradi plinski terminal, ali je tu ideju, koju je prihvatio i predsjednik Hrvatske *Stjepan Mesić*, odbila Vlada.

SKLADIŠTE, A KAO DA GA NEMA: Skladište plina u Srbiji, Banatski Dvor, nalazi se na teritoriju općine Žitište. Punjenje skladišta plinom otpočelo je tek u svibnju prošle godine, nakon 25 godina pauze, a proteklih godina ništa nije urađeno ni na izgradnji instalacija u Banatskom Dvoru. Da bi ovo skladište bilo privedeno namjeni, potrebno je oko 22 milijuna eura, pa bi šteta koju je ova zemlja pretrpjela, te njezini građani o kojima se najmanje govorilo u javnosti, bila puno manja. Tada bi se u skladištu moglo proizvoditi

U javnosti se s punim pravom postavljalo pitanje zbog čega je punjenje Banatskog Dvora počelo toliko kasno, te se ponovno prigovaralo kako je Srbija napravila grešku što je s Rusima potpisala samo memorandum, a ne i ugovor o završetku Banatskog Dvora. Među ostalim, tumači se kako zbog te činjenice Rusi neće imati interes graditi skladište plina dok ne bude izgrađen »Južni tok«. Vlast to, naravno, poriče.

»Ja ne mogu procijeniti koliki je gubitak našeg gospodarstva zbog ove krize, ali je on sigurno veći nego što košta obnavljanje Banatskog Dvora«, izjavio je ministar Škundrić, te kazao da bi i u Mokrinu moglo biti izgrađeno još jedno skladište plina, te na još nekoliko lokacija u Srbiji.

POSLEDICE: Tek će se zbrajati posljedice ove najnovije energetske krize nastale zbog prekida

Ruski premijer Vladimir Putin i čelnik »Gasproma« Aleksej Miler o isporuci ruskog plina

Ruski plin grije 40 posto Europe

Od dvadesetak zemalja ugroženih aktualnom krizom, najteža situacija je u Slovačkoj, BiH i Makedoniji, koje su u potpunosti ovisne o plinu dobivenom iz Rusije. Rusija plinom opskrbljuje 40 posto potreba Europe, a čak 80 posto toga plina ide preko Ukrajine.

isključuju one kojima bi obustava plina prouzročila štete na postrojenjima, odnosno ogromne troškove za pokretanje proizvodnje, a sastavljen je i popis četrdesetak tvrtki kojima će se zbog izbjegavanja teških gospodarskih i ekoloških posljedica nastaviti isporuka plina. Hrvatski mediji pišu i o potrebi nalaženja alternativnih puteva dobivanja plina, bilo uvozom iz Alžira ili Libije, bilo molbom Italiji da

pet milijuna kubika plina dnevno, što bi bilo dovoljno za potrebe Srbije u izvanrednim situacijama. Ministar rudarstva i energetike u Vladi Srbije *Petar Škundrić* je rekao kako je Srbiji potrebno oko dvije godine punjenja skladišta plina Banatski dvor, kako bi se dostiglo minimalnih 300 milijuna kubičnih metara plina, a za dostizanje planiranih 800 milijuna kubičnih metara još dvije godine.

isporuke plina iz Rusije. Veliki financijski gubici nastali zbog nedostatka ovog energenta, neophodnog između ostalog i za proizvodnju, mogli bi pokrenuti jedan novi val problema u međudržavnim odnosima, a svojim potezom ga je najavila Mađarska. Najveći distributer prirodnog plina u Mađarskoj »Emfes«, prva je europska kompanija koja je Europskom sudu u Luksemburgu podnijela kaznenu prijavu protiv »Naftogasa Ukrajine« zbog prekida isporuka ruskog plina u Europsku uniju. Europski sud je najveća pravna instancija u EU, a u tužbi se navodi kako se ukrajinski »Naftogas« obvezao da će isporučivati ruski plin zemljama EU, uključujući i Mađarsku. Tužba se zasniva na normativnom aktu Unije iz 1994. godine, kojim se europskim kom-

panijama omogućava da se pozovu na pravila Svjetske trgovinske organizacije kad god ocijene da je neophodno štititi svoje poslovne interese. Eksperti očekuju da će uskoro stopama mađarske kompanije krenuti i brojne tvrtke iz čitave EU, kojima je prekid isporuka ruskog plina preko Ukrajine ugrozio poslovanje. Ne isključuju su ni pojedinačne tužbe građana.

Ravnatelj »Srbijagasa« *Dušan Bajatović* izjavio je kako je od Vlade Srbije to poduzeće dobilo nalog da preispita pravne mogućnosti za pokretanje tužbe protiv Ukrajine zbog obustavljanja isporuke plina. Srpske kompanije koje koriste plin kao energent imale su prošlog tjedna preko 1,5 milijardi dinara gubitaka dok bi ovog tjedna oni mogli dostići i 2,2 milijarde, pripočilo je Udruženje poslodavaca Srbije. Prema riječima glasnogovornika Unije poslodavaca Srbije *Dragoljuba Raića*, najmanje 34 uglavnom izvozno orijentirana

poduzeća iz Srbije pretrpjela su gubitke jer su morala obustaviti ili reducirati proizvodnju. Kompanije koje su pretrpjele gubitke mogle bi također tužiti Ukrajinu zbog prestanka isporuke ovog energenta. Međutim, srbijanske kompanije koje koriste plin kao energent, zahtijevaju isplatu obeštećenja i najavljuju tužbe protiv Srbije naglašavajući kako je Ministarstvo energetike bilo dužno osigurati korištenje rezervi plina u skladištu Banatski Dvor.

I DALJE BEZ RJEŠENJA: Na raspletu rusko-ukrajinskog spora radilo je češko predsjedništvo Europske Unije koje je pregovore premjestilo u Bruxelles. Problem u isporukama plina nastao je jer je Kijev na sporazum iz 2008. godine samoinicijativno dodao deklaraciju koja nije bila sastavni dio sporazuma. Ta deklaracija je navodila kako Ukrajina nije uzimala tranzitni plin i kako nema zaostale dugove prema »Gaspromu«, što

je bilo u srži spora između Rusije i Ukrajine, kao i da Rusija mora osigurati dodatni »tehnički« plin za održanje tlaka u ukrajinskom sustavu plinovoda, što je Rusija odbijala bez sporazuma o cijenama.

Novu obnovu isporuke plina europskim potrošačima trebao je omogućiti sastanak, održan 12. siječnja u Bruxellesu, na kojem su Rusija, Ukrajina i EU potpisale novi sporazum o međunarodnom nadzoru tranzita ruskog plina preko Ukrajine, iz kojeg je izostavljena izjava Kijeva o sporu oko plina s Moskvom. Ministri energetike EU su, usprkos čvrstom ugovoru, pozvali na oprez.

Ruski premijer Vladimir Putin i njegov češki kolega *Mirek Topolánek* razgovarali su i o mogućem zajmu Unije Ukrajini za otplatu ruskog plina i ruskom sudjelovanju u tome. Zamjenik ruskog premijera *Igor Sečín* je izjavio kako Ukrajina ima pravo

od međunarodne zajednice zatražiti zajam, ako ima problema s otplatom duga za plin Rusiji. Novim ukrajinskim potpisom na odredbe sporazuma o promatračkoj misiji bili su ispunjeni svi uvjeti Rusije za obnovu dotoka plina ka EU, te je ruski »Gasprom« dan kasnije obnovio isporuke plina za Europu kroz teritorij Ukrajine. Međutim, Sporazum o transportu je propao već u prvim satima primjene. Dok ukrajinska strana tvrdi da je 13. siječnja plin krenuo trasom kojom je tranzit nemoguć, ruski dužnosnici navode da su dobili obavijest od ukrajinskog »Naftogasa« da je transportni sustav preorijentiran za unutarnje potrebe. Sve u svemu, baš kad su se svi ponadali da je rusko-ukrajinskoj plinskoj krizi došao kraj, te da će se za koji dan u domove diljem Europe vratiti grijanje, Rusi i Ukrajinci su se opet zakvačili i to oko istog problema – Rusi tvrde kako Ukrajinci opet blokiraju isporuku plina, a Ukrajinci tvrde kako ga Rusi ne šalju dovoljno.

Uz sve to, predsjednik Ukrajine optužuje Rusiju da želi diskreditirati Ukrajinu, Rusija optužuje svog susjeda da blokira tranzit plina za Europu, a europski promatrači, raspoređeni na distribucijskim postajama plina u Ukrajini, za sada ne mogu ustanoviti tko je kriv.

I dok europski čelnici s ljetnjom gledaju prema Rusiji i Ukrajini i čekaju da te dvije zemlje konačno riješe spor i pošalju plin prema Europi, u cijelu se (političku) priču (očekivano) umiješao i SAD.

Američka je vlada izvijestila kako pozdravljaju sve napore koje je češko predsjedništvo EU poduzelo kako bi se europskim potrošačima nastavio isporučivati prirodni plin, kao i transparentnost koja se željela postići uvođenjem međunarodnih promatrača. Istodobno pozivaju Rusiju da nastavi isporuku plina, te ukazuju na važnost nabave plina s više različitih tržišta i korištenje više različitih resursa. Za sve to vrijeme, milijuni građana Europe i dalje čekaju plin, nadaju se solidarnim isporukama iz zemalja koje još imaju zaliha plina ili se pak snalaze na sve moguće načine kako se ne bi smrzavali usred hladne zime.

Ako izostavimo politička svrstavanja, ono što poslije i ovoga iskustva ostaje za pouku je da svakako treba sustavno raditi na vlastitim energetske izvorima i zalihama, te što većoj energetskej neovisnosti.

Medunarodni promatrači
raspoređeni da prate tranzit plina
i utvrđuju krivce za obustavu

Predsjednik Skupštine Vojvodine Sándor Egeresi u službenom posjetu Sloveniji

Oslonac na putu prema EU

Predsjednik Skupštine Vojvodine Sándor Egeresi zamolio je predsjednika slovenskog parlamenta Pavla Gantarua da Slovenija, kada se steknu uvjeti, ratificira Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju sa Srbijom. Nakon radnog posjeta Sloveniji u ponedjeljak, Egeresi je na konferenciji za novinare u srbijanskom veleposlanstvu u Ljubljani rekao kako je zadovoljan razgovorima vođenim prije svega o nastavku suradnje parlamenata Vojvodine, Srbije i Slovenije.

Kako prenose slovenski i srbijanski mediji, Sándor Egeresi je predložio Pavlu Gantaru da na temelju dobrog iskustva trojnog susreta parlamenata Vojvodine, Srbije i Mađarske, Novi Sad bude domaćinom budućeg trojnog susreta predstavnika Vojvodine, Srbije i Slovenije. Zbog toga će Egeresi predložiti predsjednici Skupštine Srbije da tom prigodom bude potpisan i sporazum o suradnji parlamenata, uz poseban aneks koji bi govorio o suradnji i Vojvodine kao srpske pokrajine.

»Europske integracije Srbije idu preko Ljubljane, Budimpešte i Beča«, rekao je novinarima Sándor Egeresi, dodavši i kako su »naši susjedi oslonac i potpora u suočavanju sa svim izazovima s kojima se Srbija suočava na putu prema EU«.

Poseban naglasak na razgovorima dan je gospodarskoj suradnji Vojvodine, Srbije i Slovenije. Rečeno je kako je ta suradnja već sada jako dobra, a predsjednik vojvođanske skupštine je podsjetio kako su slovenski gospodarstvenici u Srbiju uložili već 1,2 milijarde eura, a da Vojvodina u robnoj razmjeni sa Slovenijom ima suficit od 18,8 milijuna eura.

Predsjednik Skupštine Vojvodine je predložio i da se organiziraju Dani kulture Slovenije u Vojvodini, a kasnije bi se kultura Vojvodine predstavila u Sloveniji.

Priredio: Z. P.

Ured HNV-a u Subotici

Informacije o obrazovanju utorkom

Za sve koji žele dobiti informacije vezane uz obrazovanje na hrvatskom jeziku, Ured Hrvatskog nacionalnog vijeća (Preradovićeve 4) u Subotici bit će otvoren svakoga utorka od 12 do 16 sati. Zainteresirani će ovom prigodom moći razgovarati s članicom Izvršnog odbora HNV-a zaduženom za ovo područje.

Dodatne informacije možete dobiti na telefon Ureda: 024/556-898.

Sjednica Vijeća DSHV-a

Suzana Marijanović imenovana za glavnu urednicu internetskog portala

Vijeće Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini je na svojoj VI. redovitoj sjednici, koja je održana u petak 9. siječnja, imenovalo psihologinju Suzanu Marijanović za glavnu urednicu internetskog portala DSHV-a. Time se, kako je obrazloženo, želi poboljšati kvaliteta stranačke internetske stranice, kao i pravodobnost informacija.

Vijećnici su uvjereni da će Suzana Marijanović animirati veći broj suradnika iz svih dijelova Vojvodine, kako bi svaka informacija u pravo vrijeme bila dostupna svim zainteresiranim ovdje i u inozemstvu.

Na istoj sjednici prihvaćen je završni račun za 2008. godinu i plan aktivnosti DSHV-a za 2009. godinu. Vijeće je na sjednici donijelo odluku da se drugo po redu Prelo mladeži DSHV-a organizira 30. siječnja 2009. godine u prostorijama KTC-a u Subotici. Vijećnici DSHV-a su na istoj sjednici donijeli i poslovnik o svom radu.

D. R.

Hrvatska diplomacija na Kosovu

Zlatko Kramarić veleposlanik RH u Prištini

Zlatko Kramarić, potpredsjednik ZHLS-a, višegodišnji saborski zastupnik i dugogodišnji osječki gradonačelnik, 12. siječnja preuzeo je dužnost veleposlanika Republike Hrvatske na Kosovu. On je prvi hrvatski veleposlanik na Kosovu čiju je neovisnost Hrvatska priznala u ožujku prošle godine. Dodao je kako ga taj posao veseli, te da misli kako »ima puno prostora da se uz ostalo uspostavi što bolja gospodarska suradnja Hrvatske i Prištine«.

»Ako Slovenija godišnje ostvaruje s Kosovom robnu razmjenu od 60 milijuna eura, a Hrvatska samo 30 milijuna eura, znači da dobrom poveznicom možemo, posebice u ova krizna vremena, ostvariti značajno bolje gospodarske rezultate«, kazao je Kramarić te dodao: »Mi smo na Kosovu dobrodošli i stoga me moj odlazak tamo veseli i dodatni je izazov za rad.«

U Izvršnom vijeću AP Vojvodine predstavljeni projekti financirani iz fondova EU

U veljači natječaj za program Srbija-Hrvatska

Očekuje se da će tijekom veljače ove godine biti raspisan prvi natječaj u okviru IPA programa Hrvatska-Srbija, u okviru kojeg će se odvijati i volonterske aktivnosti, izjavio je u Izvršnom vijeću AP Vojvodine zamjenik tajnika projekta Europa u Vojvodini Vladimir Pandurov. Predstavljajući projekte Volonterskog centra Vojvodine Pandurov je rekao kako postoji potreba predstaviti organizacije iz pokrajine, čije modele dobre prakse, odnosno kvalitetne projekte, mogu iskoristiti i druge organizacije za uspješno prijavljivanje u fondove EU ili bilateralne fondove zemalja članica.

On je ovu prigodu iskoristio i kako bi skrenuo pozornost na problem nepostojanja zakona o volonterskom radu, zbog čega je volonterski segment naših civilnih organizacija ograničen u sudjelovanju u međunarodnim projektima, jer ove organizacije imaju problema sa zaključivanjem ugovora o radu s volonterima.

Pandurov je dodao kako iskustva zemalja EU pokazuju da više od 100 milijuna ljudi volontira, a najpozitivniji primjer je Velika Britanija, gdje volontira 38 posto radno aktivnog stanovništva i gdje se na jednu funtu volonterskog rada dobivaju tri funte prihoda državi.

»Prihodi od volonterskog rada u Velikoj Britaniji iznose 7,9 posto od ukupnog proračuna, što je puno više nego što je vrijednost proračuna tri naša ministarstva«, istaknuo je Pandurov. »Nakon donošenja zakona o volontiranju bit će omogućeno velikom broju nezaposlenih ljudi, osobito mladima i ženama, da dođu do posla.«

Z. P.

Isječak iz života Hrvata koje je trianonska granica prije skoro 90 godina razdijelila i još ih uvijek dijeli

Otuđenje se nije dalo izbjeći

Političkom odlukom nakon Prvog svjetskog rata, Hrvati u Bačkoj i Baranji razdvojeni su u dvije države – Kraljevinu SHS i Mađarsku. Život u različitim državama i pod različitim režimima prekinuo je rodbinske i prijateljske veze i ostavio duboke tragove u psihi ljudi. Santovačko-bereški primjer samo je mali dio onoga o čemu bi mogao posvjedočiti ma koji stanovnik s bilo koje strane ove granice

Trianonska je granica traumatična linija podjele koja povijesno duboko opterećuje mađarski narod u cijelosti, jer je površina Mađarske njome svedena na jednu trećinu dotadašnjeg teritorija, a broj Mađara u novostvorenoj mađarskoj državi je – prepolovljen. No, ista ta granica opterećuje i hrvatski narod, čiji je ne mali dio upravo nametnutim odlukama Trianonskog sporazuma 1920. godine, izvan novoformirane države u kojoj su Hrvati postali konstitutivan narod, ostavio velik dio teritorija većinski naseljenog hrvatskim življem.

I, dok je mađarska dimenzija trianonske nepravde u kolektivnom sjećanju toga naroda poprimila mitske razmjere, hrvatski je dio priče uglavnom sustavno zapostavljan. Vrlo se malo u medijima i literaturi govori o tome kako je hrvatski narod u bačkoj i baranjskoj ravnici, također jednim potezom pera razdijeljen, pri čemu je jedan njegov dio (područja sa središtima u Subotici i Somboru te Baranja) pripojen tada novoformiranoj Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, dok je drugi dio (sa središtima u Baji i Pečuhu) ostao u Mađarskoj. Granična je linija, ista ova koja se danas naziva šen-

genskom, tada nemilosrdno odijelila obitelji, rodbinu i prijatelje jedne od drugih, u mnogim slučajevima zauvijek. Do trianonske su se odluke, budući da nikakvih granica tamo nikad nije bilo, ljudi slobodno kretali, odlazili iz mjesta u mjesto, sa salaša na salaš, međusobno se ženili i udavali, trgovali i družili se, da bi odluka donesena u toj versailleskoj palači sve to naprasno prekinula i povijest ovih prostora obilježila još jednom nepravdom.

NIŠTA DO ULASKA U EU: Podjeli, koja će hrvatski narod raspolutiti između dviju država – Mađarske i Kraljevine SHS (kasnije Jugoslavije, pa Srbije i Hrvatske), prethodilo je povlačenje demarkacijske linije na potezu Besterce-Moriš-Subotica-Baja-Pečuh-Drava, odnosno linije na koju je pri kraju Prvog svjetskog rata izišla srpska vojska i za koju se očekivalo da će postati državnom granicom. To su, naime, očekivali Hrvati na tome području, nadajući se da bi cijeli teritorij južno od demarkacijske linije, definitivno mogao ući u sastav novoformirane države južnih Slavena, u kojoj bi najveći dio cijelog hrvatskog naroda živio u jednoj državi.

Međutim, dogovorom velikih sila, ali navodno i nedovoljnim zalaganjem tadašnje srpske vlade za područja naseljena katoličkim življem, granica je u Trianonu utvrđena desecima kilometara južnije od demarkacijske linije, te su hrvatska područja s gradovima Bajom i Pečuhom ostala u Mađarskoj. Hrvatska bunjevačka i šokačka naselja: Čikerija, Kunbaja, Aljmaš, Mađaraš, Kačmar, Boršot, Bikić, Čavolj, Melkut, Gara, Santova, Baračka, Matević, Prtković, Baškut, Baćin, Dušnok, Gornji Sveti Ivan, Đurić, Kašad, Martinci, Sumartin i mnoga druga u Bajskom trokutu pripala su državi s druge strane granice i kad jednog dana Hrvatska i Srbija uđu u Europsku uniju ukidanje granice riješit će problem komunikacije među ljudima, ali se posljedice gotovo stoljetne fizičke podjele neće lako izbrisati.

Kakvu prednost za razdijeljeni narod donosi ukidanje granica pokazuje i primjer Gradišća, područja u kojem su u kompaktnoj zajednici Hrvati stoljećima živjeli, a koji su nakon Prvog svjetskog rata također raspolovljeni, tako što je jedan dio Gradišća pripojen Austriji, a drugi je ostao u Mađarskoj. Granica između neutralne Austrije i komunističke Mađarske uvijek je bila dovoljno tvrda da predstavlja problem za žitelje koji su željeli iz jednog sela prijeći u drugo. Današnji se gradišćanski Hrvati, nakon

ukidanja granica u EU, slobodno kreću po cijelom Gradišću, obnavljaju pokidane veze i u Europskoj uniji nastavljaju živjeti kao u jednoj državi, no teško mogu zaboraviti desetljeća izolacije.

POKIDANE VEZE: Bračni par iz Bačkog Brega – Manda i Matija Periškić – rođeni su 1933. godine i vrijeme od prije Trianona poznaju samo po pričama svojih roditelja i djedova. Ipak, to kolektivno pamćenje nadopunjuju sjećanjem na vrijeme mađarske vlasti u Bačkoj od 1941. do 1944. godine, kada granice tik uz njihovo selo također nije bilo.

Granica je bila i tvrda i meka, ali je najbolje da je nema: Manda i Matija Periškić

Trianonski sporazum

Trianonski sporazum potpisan je 4. lipnja 1920. godine u palači Trianon u Versaillesu u Francuskoj, između Saveznika i Mađarske. Po odredbama sporazuma Mađarska je izgubila dvije trećine teritorija, koji je podijeljen između Austrije, Čehoslovačke, Kraljevine SHS i Rumunjske. Sporazumom su mađarske oružane snage ograničene na 35.000 lako naoružanih vojnika, radi održavanja unutarnjeg mira.

Mjesto odluke:
dvorac Trianon u Versaillesu

Prepreka: granični prijelaz između Bačkog Brega i Santova

nakon toga, kada je uvijek plakala dok je pričala kako je godinama svaki dan slušala zvono s tornja crkve u Beregu. Svi su njeni bili ovdje u Beregu, a ona ovamo godinama nije mogla, granica nas je dijelila.«

Manda Periškić se prisjeća i jednog događaja između dvaju svjetskih ratova.

»U Beregu su osnovane dvije političke stranke, Mačekovci i radikali. Neki se *Marko Ižipac* upisao u jednu od te dvije stranke, ne sjećam se u koju, ali znam da je u pogrešnu, jer su mu oduzeli putovnicu, i njemu i njegovoj supruzi, čija je majka živjela u Santovu. Stalno mu je zbog toga predbacivala, uvijek je govorila kako zbog njegove politike ona ne može vidati svoju majku.«

Nakon što se granica između Jugoslavije i Mađarske liberalizirala, Santovčani i Berežani su se ponovno počeli posjećivati i družiti. A kako i ne bi, kad je riječ o istom narodu, susjednim selima povezanim obiteljskim i prijateljskim vezama.

»Kad smo se god sretale, santovačke su nam žene uvijek zavidjele«, priča Manda Periškić. »Govorile su kako je Tito dobar, jer je seljacima ostavio zemlju pa zimi nisu morali raditi, a u Mađarskoj su seljaci u zadrugama morali uvijek raditi, i ljeti i zimi, makar krpiti džakove ili sakupljati granje. 'Dok mi radimo, vi na prela idete', govorile su nam santovačke žene. Ali, poslije se pokazalo kako to baš i nije bilo najbolje, jer sve su žene u Santovu dobile mirovine, a ja evo ništa.«

ŽELJEZNA ZAVJESA: Mandin suprug Matija također se dobro sjeća vremena kada se iz Berega teško moglo otići u Santovo, premda su obiteljske i druge veze žitelja tih dvaju susjednih sela bile iznimno bliske.

»Između dvaju svjetskih ratova u Santovu je odlaziti mogao samo onaj tko je tamo posjedovao zemlju«, kaže Matija Periškić. »Bilo je puno naših cura iz Berega koje su udavane u Santovu i obratno. Za vrijeme Mađara nije bilo granice i redovito se išlo preko na prela, a i oni su dolazili ovamo. Negdje oko 1965. granicu su otvorili na jedan dan pa smo mogli prijeći. Tek nekoliko godina kasnije otvoren je pravi granični prijelaz, a do tada je onaj tko je imao jako velik razlog, u Santovu, udaljeno 2 kilometra, morao ići skroz okolo, preko prijelaza Udvar u Baranji.«

Periškićevi su imali zemlju na samoj graničnoj liniji, tik do vojne osmatračnice s ove strane granice, pa je zbog toga u vrijeme tvrdih odnosa između komunističke Jugoslavije i komunističke Mađarske nisu mogli u potpunosti obrađivati.

»Jedan nam je kapetan jugoslavenske vojske još u vrijeme Informbiroa rekao da zemlju ne obrađujemo u onom dijelu koji je uz samu granicu, jer je minirana«, kaže Periškić. »Tako mi našu zemlju uz granični pojas nikad nismo niti obrađivali, zapravo smo počeli tek posljednjih dvadesetak godina. Sjećam se i kako je vojska tu na našoj zemlji, uz granicu, poslije Drugog svjetskog rata ubila jednog Nijemca koji je pobjegao iz logora u Gakovu. Više je Nijemaca tih godina prebjeglo odavde u Mađarsku, baš preko te naše zemlje, kroz šumarak.«

Matija Periškić naglašava kako bi volio doživjeti da se i ova granica, svega nekoliko stotina metara od njegove kuće, zauvijek ukine, »da se i mi ujedini i da više nema granica«.

POSLEDICE NEIZBRISIVE: Iako puno mlađi od svojih sumještana Mande i Matije Periškića, sadašnji predsjednik Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega *Stipan Katačić* također se sjeća priča kojima je opisivano vrijeme željezne zavjese između Berega i Santova.

»Kada je granica povučena, bio je čest slučaj da su Berežani udavali kćeri u Santovu, a Santovčani u Beregu«, kaže Katačić. »Na taj su način ljudi pokušavali sačuvati zemlju koja je ostala s druge strane granice. Nakon Drugog svjetskog rata stanje je bilo još teže, jer Rusi su bili na granici s mađarske strane, a s naše je strane također bila vojska. Čak je i kukuruz morao biti posječen uz granicu, da vojsci ne bi zaklanjao pogled. Međutim, 80-ih godina prošlog stoljeća sve se promijenilo, jest da je za prelazak trebala putovnica, ali svi smo tamo odlazili biciklima, išli na kupanje u Dautovo ili na bajski kanal. Za nas su to bili lijepi izleti, jer smo za tamošnje stanovnike 'bili nešto', dok je njima tih godina bilo teško, Rusi su još bili tamo.«

Novinar tjednika Hrvatski glasnik, koji izlazi u Mađarskoj, *Stipan Balatinac*, kaže kako su se Santovčani i Berežani ponovno počeli intenzivnije družiti nakon što je koncem 60-ih godina prošlog stoljeća otvoren granični prijelaz baš između ova dva šokačka sela.

»Sjećam se kako smo redovito odlazili u Bački Breg na razne manifestacije«, kaže Balatinac. »Osobito su 80-ih godina veze bile intenzivne, ali sve je to opet prekinuto 90-ih u vrijeme rata. Sve to vrijeme, negdje do 2000. godine, praktički nikakvih kontakata među nama nije bilo.«

Granica između Mađarske i Kraljevine SHS, odnosno Jugoslavije a sada Srbije, tu je već skoro 90 godina i, premda se posljednjih godina pokušavaju umanjiti njeni negativni efekti, zasigurno je nemoguće stanje vratiti na ono od prije 1920. godine.

»Granica je ipak ostavila traga«, kaže *Irena Tucakov*, stanovnica Bačkog Brega. »Bratić moga djeda živio je u Đuriću (Bácszentgyörgy). To je selo koje je nakon povlačenja granice ostalo u Mađarskoj, a svega je stotinu metara udaljeno od Rastine, koja je ostala u Jugoslaviji. Ta nam je rodbina bliska, ali se, nažalost, ne

Granica odvojila rodbinu: Irena i Marin Tucakov

posjećujemo više toliko, pogotovo ove mlade generacije. Moja mi je majka govorila kako se nekad pješice išlo u Garu, a sada svega toga više nema. Granica je dovela do otuđenosti.«

I doista, floskula kako »granica zbližava, a ne dijeli« u ovom se slučaju ne može primijeniti. Granica koja je preko noći prepilila granu već ionako odijeljenu od stabla, još je uvijek tamo gdje je i povučena 1920. godine. Ulazak u EU to može ublažiti, ali kotač povijesti ne može vratiti.

Zvonimir Perušić

Zabave od Lemeša, Kaćmara i Aljmaša, do Subotice

Poznati novinar, učitelj i književnik Mijo Mandić (1857.-1945.), i sam rođen u Kaćmaru, ovako je opisao zabave tadašnjih bunjevačkih plemića nakon sjednice županijskih skupština, koje su, kako Mandić piše, »počinjale prvo uz muzikaše, a zatim do ponoći uz tamburaše i poslije ponoći uz svirku gajdaša«:

»Nakon sjednice veselja su prvo dva do tri dana trajala u Lemešu, odakle se onda išlo u Kaćmar kod Latinovića, u Aljmaš kod Antunovića, Guganovića i Vojnića, a svršavalo bi se u Subotici kod Vojnića, Rudića i Somšića. Pratlje su očigledno trajale i do tjedan dana.«

Mandić je zabilježio kako je i sam podžupan bio prisiljen slati zasebne poslanike kako bi županijske činovnike, koji su pratili »nemeše«, vratio uobičajenim županijskim poslovima.

Davor Dulić, predsjednik Organizacijskog odbora Velikog prela i predsjednik Izvršnog odbora HKC »Bunjevačko kolo«

Moramo ukorak s vremenom

Mislim da prelo prethodnih 20 godina apsolutno nije bilo ono što je bilo prelo 20 godina prije toga.

Kako se mijenjaju vremena, mijenja se i način zabave. Ideja je da ovo prelo bude živo sada, da ne prezentiramo prelo od prije 20 godina i da ne radimo po motivu od prije 20 godina

Razgovor vodio: Zvonimir Perušić

Upokladnom smo vremenu, a vrhunac predkorizmenog druženja i zabave za Hrvate u Vojvodini sasvim je sigurno Veliko prelo u Subotici. Prela i zabave, veselja i gozbe ovih će dana biti u izobilju diljem Vojvodine, ali najmasovnije okupljanje bit će, kao i prethodne dvije godine, u Dvorani sportova u Subotici, gdje se očekuje više od 1200 gostiju, uz zvučna glazbena imena iz Hrvatske – Miroslava Škoru i Gorana Karana.

Na čelu organizacije ove velike i zahtjevne manifestacije, koja podrazumijeva usklađivanje gomile sitnica u funkcionalnu cjelinu, drugu je godinu zaredom predsjednik Izvršnog odbora HKC »Bunjevačko kolo« Davor Dulić. I da ništa drugo više nikad ne uradi, u povijest će ući kao do sada najmlađi šef organizacije najvećih događaja u hrvatskoj zajednici – Velikog prela i Dužijance.

HR: Kada će ove godine biti održano Veliko prelo i kakav ste program pripremili?

Veliko prelo će ove godine biti održano 31. siječnja u Dvorani sportova. Okupljanje gostiju počinje u 19,30, a službeni program će početi između 20 i 20,15 sati. Program će biti isti kao i svake godine, naravno s različitim imenima kad su u pitanju gosti izvođači. Dinamika prela će biti ista kao i prije, što znači da počinje protokolarnim dijelom, pozdravnim govorima, himnom prela »Kolo igra, tamburica svira«, koju će izvesti ansambl i orkestar »Bunjevačkog kola«,

a poslije toga će svirati tamburaški ansambl Hajo iz Subotice. Poslije njih ide izbor najljepših prelja, a onda Miroslav Škoro. U ponoć je proglašenje prelja, a poslije toga nastupa Goran Karan. To je već u kasnijim satima program namijenjen mlađoj generaciji, tj. onima koji su ljubitelji te glazbe. Završit ćemo, naravno, također s tamburašima.

HR: Ima komentara da je ulaznica ove godine prilično skupa.

Da, ima. Ali, mislim da je cijena od 2500 dinara realna za ono što se dobiva. Ulaznice se mogu nabaviti u »Bunjevačkom kolu« i još ih ima malo.

Stvar je u tome da se, za razliku od prethodnih godina, piće ne plaća posebno, nego je u potpunosti uračunato u cijenu, od aperitiva do fajronta. Također, bit će malo obilnija večera s tradicionalnim predjelom, čega ranijih godina također nije bilo.

Vidite, cijena ulaznica je prošle godine bila nerealno jeftina. Prošle je godine cijena trebala biti između 1500 i 1800 dinara, u odnosu na ono što je gostima ponuđeno. Morali smo prilično potegnuti sponzore da bi se ta razlika pokrila i da se prelo uspješno dovede do kraja. Dakle, ako je prošle godine karta trebala biti najmanje za 50 posto skuplja, pa ako tome dodamo još stopu inflacije i ove godine pojačanu ponudu, onda je cijena od 2500 dinara sada realna. Ne želim ulaziti u razloge zbog čega je karta prošle godine bila nerealno jeftina, Organizacijski je odbor imao razloge za to, ali mislim da karta sada prvi put ima realnu cijenu. Možda to zvuči puno, pogotovo u ovim kriznim vremenima, ali za ono što se dobije, ona je realna. Bilo koja večera u gradu, ili koncert bilo kog izvođača, ne može biti ispod 1500 do 2000 dinara. A ovdje imamo više tih stvari i sve to za 2500 dinara.

HR: Je li na povišenu cijenu utjecalo i to što su gosti zvučna imena?

To ne igra ulogu, jer smo i prošle godine imali zvučna imena, možda čak i zvučnija, imajući u vidu da Zvonko Bogdan puni sve dvorane i trgove na prostorima bivše Jugoslavije, da je Aki Rahimovski legenda već 30 godina. Mislim dakle da ulogu ne igraju imena, nego ono što nudimo, a prvi put smo se realno postavili s cijenom.

HR: Osim što se komentira cijena, komentira se i sadržaj Velikog prela. Neki kažu kako to više nije to, da je ovo prelo postalo koncert a ne tradicionalno prelo na koje je narod naviknuo recimo u posljednjih 20 godina. Kako gledate na tu vrstu primjedaba?

Mislim da prelo prethodnih 20 godina apsolutno nije bilo ono što je bilo prelo 20 godina prije toga. Kako se mijenjaju vremena, mijenja

se i način zabave. Ideja je da ovo prelo bude živo sada, da ne prezentiramo prelo od prije 20 godina i da ne radimo po motivu od prije 20 godina. Mi radimo po motivu od prije 130 godina, a ono što je bilo prije 20 godina apsolutno ne sliči onome što je bilo prije 130 godina. Znači, ne vidim gdje je tu tako velik problem. Recimo, prije 130 godina na prelo se dolazilo isključivo pješice ili konjskom zapregom, a sada autima. Prije 20-ak godina još je i bilo ljudi u bunjevačkoj narodnoj nošnji na prelu, a danas teško. Pokušavamo mi to obnoviti, ali ne ide. Jednostavno, drugačije se oblačimo, drugačije razmišljamo, drugačije živimo. Prije 20 godina nitko nije imao mobitel na prelu, a danas ga imaju svi. Prije 20 godina nismo radili prelo za 1200 ljudi u Dvorani sportova, s ovolikim ozvučenjem, s kamerama na kranovima, marketingom, a danas sve to radimo.

HR: Je li i prošlogodišnjih preko 1200 gostiju potvrda ovoga o čemu pričate?

Iskreno se nadam da jest. Naravno, kad to kao ove godine dođe do džepa svakog pojedinca, onda se razbija svaka teorija o pohvalama i kvaliteti. Svaka teorija funkcionira ako je za badava. A, čim je moramo platiti, onda je već napetija situacija. Generalni zaključak je taj da prelo mora živjeti danas. Znamo da prelo ima povijesni značaj jer traje 130 godina, ima nacionalni značaj, društveno-socijalni i zabavni karakter. Ono je napravljeno kao zabava u interesu buđenja nacionalne svijesti i osjećaja pripadnosti hrvatskom narodu. Na jedan način se to radilo prije 130 godina, na drugi način se to radi danas. Stvar je u tome da prelo ne treba biti predstava kako je to nekada bilo. Prelo se treba događati *sada*. U zajednici se *sada* treba buditi nacionalna svijest, trebamo se *sada* sresti, trebamo se *sada* zabavljati. Sada, u 2009. godini. Samo je stvar u modelu, a siguran sam da ideja nije niti milimetar pomaknuta.

A, način se naravno mijenja. Nitko ne može tvrditi za prelo iz 80-ih godina – e, to je to! To je bilo prikladno tom dobu i tom načinu zabave. Naravno, ljudi koji danas imaju 60, 70 ili 80 godina, znaju za ono. Oni su onda bili u naponu snage, to je odgovaralo njihovom vremenu, njihovom temperamentu. Danas svi očekuju nešto drugo. Ponavljam, mislim da je prošla godina bila potvrda svega ovoga. Naravno, ove je godine pomalo upitna ta cijena, ali mislim da »Bunjevačko kolo«, kao nositelj prela, nije ustanova koja ima dovoljno pomoći, suradnje, energije, novca, da prelo radi u dobrotvornom kontekstu, da radimo besplatno. Mi kao organizatori imamo troškove.

HR: Hoće li se ti troškovi pokriti iz ulaznica?

Neće se pokriti iz ulaznica. Neke sponzore već imamo osigurane, nadamo se da će ih biti još.

HR: Grad Subotica?

Grad Subotica za sada ništa. Tražili smo za prelo nešto novca iz proračuna, ali za sada ništa. Istina, ovih je dana bilo malo teško komunicirati zbog božićnih i novogodišnjih praznika, dva tjedna nitko nije radio normalno. Za sada je jedino Generalni konzulat Republike Hrvatske pomogao, očekujemo i standardnu pomoć Vukovarsko-srijemske županije. Ako se odazovu oni na koje računamo, nadam se da ćemo se uklopiti.

HR: Kako gledate na organiziranje drugih prela, recimo Prela Pučke kasine, Prela mladeži, Malog prela, Književnog prela?

Ima još i Kersko prelo u župi sv. Roka, kao i prela po selima, Bunjevačko prelo itd.

HR: Jesu li sva ta prela kompatibilna s Velikim prelom, ili bi možda sve snage trebalo usmjeriti na organizaciju jednog prela?

Ne mislim da bi to trebalo centralizirati. I nekada je svatko radio svoje prelo. Bilo je obiteljskih prela, divojačkog prela, momačkog prela. Ne vidim da je to sukob interesa, mislim da svaka ta organizacija ima svoju publiku, svoje goste za koje to radi i model na koji to radi. Pučka kasina je prvi organizator Velikog prela i ne vidim zašto ga ne bi i danas oni mogli organizirati, i trebaju ga organizirati. Mislim da se može napraviti pozitivna konkurencija. Ne vidim razloga za bilo kakav sukob, jedino bi bilo zgodno da svi mi koji organiziramo prela uskladimo termine. Koliko mi se čini, dva se prela ove godine sudaraju datumski – Malo prelo i Prelo Pučke kasine. Ako bi se to izbjeglo, nije nikakav problem imati prelo svaki vikend, ili čak dva za vikend. Što ih više ima, to bolje.

HR: Je li Veliko prelo, sa svojom masovnošću, način da se i ostalima u ovom gradu pokaže kako naša zajednica postoji i kako nas ima?

Naravno. Prošle sam godine prvi put bio predsjednik Organizacijskog odbora i baš sam komentirao kako smo mi jedini u ovom gradu koji možemo napraviti svečanu večeru za 1200-1300 ljudi. To pokazuje dio našeg mentaliteta, pokazuje i sposobnost ove institucije koja to organizira, a pokazuje i da smo mi ti, koji u ovom gradu, pa i šire, imamo takav skup. Na to trebamo biti ponosni, pogotovu zbog kontinuiteta događanja toga. Sada smo sigurni da nam Dvorana sportova više nije niti dovoljna, bilo bi dobro da je ona bar za pola još veća, i onda bi prelo bilo rasprodano i dvorana puna. Za razliku od nekih drugih skupova, gdje se pojavi nas 6, 10 ili 12. Našim ljudima nedvojbeno još uvijek treba prelo, osjećaj zajedništva, pripadnosti i susreta, zabave, jer na svim ostalim skupovima ima nas puno manje. Imamo previše problema i sukoba.

HR: Ujedno ste i predsjednik Dužijance. Sada, kada je poslovna godina iza nas, kad je crta podvučena, možete li reći kako je Dužijanica 2008. sveukupno prošla? Ulazi li se u organizaciju nove Dužijance čistih računa, ili još uvijek ima nekih nepodmirenih stavki?

U novu Dužijancu ulazimo čistih računa. Čekali smo dio novca iz Pokrajine i Republike, i to je zbog rebalansa i sveukupne situacije u državnoj

skupštini malo kasnilo, ali u svakom slučaju taj je novac krajem godine stigao, Dužijanica je zatvorila sve svoje repove i ostao je jedan manji dio sredstava za početak pripreme ovogodišnje Dužijance. Rad na novoj Dužijanci punom parom kreće već poslije Velikog prela. Strateškim radom i lobiranjem Dužijanica preraasta skup nas 500 ili 1000 i postaje jedna od značajnijih manifestacija u regiji, sigurno jedna od najvećih i jedini su joj rival Vinkovačke jeseni, koje su još uvijek, dakako, većih kapaciteta, ali su u ponudi malo siromašnije, jer se Vinkovačke jeseni svode samo na smotru konja, nošnji i folklora, za razliku od Dužijance koja je jako bogata sadržajem i koja traje dugo, četvrtinu godine.

HR: Ove dvije manifestacije, Veliko prelo i Dužijanica, jako su zahtjevne. Na čiju se potporu HKC »Bunjevačko kolo« oslanja sada?

HKC još uvijek radi svojim snagama uz prilično dobru procjenu kada, gdje i kako konkurirati na natječaje. Ove smo godine Dužijancu većinom financirali iz regularnih natječaja raznih ministarstava, pokrajinskih tajništava i Grada, kao i nešto malo iz Republike Hrvatske. Naravno, moram spomenuti da smo ove godine u realizaciji Dužijance imali veliku potporu aktualne vlasti na svim razinama, od republičke i pokrajinske do gradske, konkretno u osobama ministra Olivera Dulića, pokrajinskog premijera Bojana Pajtića, potpredsjednice pokrajinske vlade Ivane Dulić-Marković, pokrajinskog tajnika za kulturu Milorada Đurića, zamjenika predsjednika Skupštine Grada Slavka Paraća, načelnika Sjeverno-bačkog okruga Zorana Prčića i našeg gradonačelnika Saše Vučinića.

HR: I ove će godine sasvim sigurno biti različitih natječaja republičkih, pokrajinskih i gradskih tijela, kao i u Hrvatskoj, ali tu su i predpristupni programi Europske Unije. Računate li i na sredstva po tim europskim natjecanjima?

Dužijanica će sigurno konkurirati na Interregu i upravo pregovaramo sa strateškim partnerima preko granice, u Hrvatskoj sigurno, a vjerojat-

no i u Mađarskoj. Nadam se da ćemo unutar HKC-a okupiti sve ljude koji to znaju raditi, jer je za Dužijancu to posao od 12 mjeseci. Ona dugo traje i puno košta, a da bi se radila stihijski i u slobodno vrijeme. Ako uspijemo zatvoriti tu logističko-financijsku problematiku, odnosno osigurati kadrove koji će na tome raditi 12 mjeseci, onda Dužijanica u perspektivi neće imati problema. Najveći problem je što Dužijanica pripada određenoj nacionalnoj zajednici, a iz te zajednice nema gotovo nikakvu pomoć, podršku, ni moralnu, ni političku, a kamoli financijsku.

HR: Od koga ste sve unutar hrvatske zajednice tražili potporu?

Problem je što smo imali premalo prilike od bilo koga tražiti pomoć. Pokušavali smo od svih, ali jednostavno ili je to završilo na razgovoru ugodnom, ili do nekih ljudi koji su na čelu određenih institucija uopće nismo uspjeli doći.

HR: Zbog čega je to tako?

Ne znam. Još uvijek sam premlad za te relacije, tako bar kažu.

HR: Od predsjednika Pučke kasine 1878 Josipa Ivankovića stigla je primjedba da je prošle godine gradonačelnik Subotice u Organizacijski odbor Dužijance imenovao i predstavnika te organizacije, ali da on niti jednom nije pozvan na sastanak ili bilo koji dio organizacije. Imate odgovor na to?

Radi se o Ljudevitu Vujkoviću Lamiću. Kada je gradonačelnik službeno imenovao članove Organizacijskog odbora i kad smo dobili rješenje o imenovanju, prvi sastanak je već bio iza nas. Poslije toga je Ljudevit Vujković Lamić bio kod mene i ponudio mi projekt u okviru Dužijance, koji sam prihvatio drage volje, očekujući da će se on baviti tom manifestacijom. Riječ je o retrospektivnoj izložbi plakata Dužijance i to je bila njegova ideja. Kada smo se sljedeći put sreli on nije imao vremena, pa nije imao informacije i na tome je i ostalo. Kada sam formirao Organizacijski odbor, Ljudevita Vujkovića Lamića nisam vidio kao osobu koja mi je potrebna u radnom, idejnom kontekstu, ali kada je donio tu ideju, prihvatio sam je drage volje. Ta ideja nije realizirana, a zašto nije, to on zna, ja ne znam. Sada se to koristi kao moje manipuliranje članstvom u Organizacijskom odboru, mojim pozivanjem i nepozivanjem. Stvar je potpuno benigna i nema većeg značaja, osim što sada očigledno određena garnitura ljudi to pokušava iskoristiti prije službene verifikacije ovogodišnjeg izbora Organizacijskog odbora. Mislim da moramo stati na loptu, Dužijanica je iznad svih intriga koje se trenutno događaju u hrvatskoj zajednici i nadam se da ćemo zajedničkim stavom, bez obzira kojoj frakciji netko trenutno pripada, sve to nadvladati u korist Dužijance. Ako Dužijanica postane okršaj određenih frakcija, ona će nestati. Ja to, kao najmlađi predsjednik Organizacijskog odbora Dužijance u povijesti, ostavljam na savjest svima starijima koji to kao znaju kako treba raditi, koji znaju što Dužijanica jest. Tvrdim: Dužijanica nije mjesto za sukobe.

HR: Kako vidite budućnost HKC-a »Kolo«?

Hrvatski kulturni centar sada je na velikom raskrižju. Ili će postati stvarno organiziran, veliki i s kvalitetnim uvjetima rada kulturni centar koji pripada hrvatskoj zajednici, ili će se vratiti

na razinu KUD-a, a onda sve ovo o čemu smo pričali dolazi pod znak pitanja.

HR: O čemu ovisi u kom će se smjeru ići?

Ako hrvatska zajednica, a dijelom i država, ne stanu iza HKC-a, onda još uvijek imamo snage da mi, eto tako, nekim privatnim vezama, snalažljivošću i prodornošću pojedinaca nešto uradimo. Sadašnji Upravni odbor prilično timski djeluje i uspijeva pronaći minimalne načine financiranja, ali to je već rezervna varijanta koja će teško uspjeti bez onog prvog, bez podrške zajednice i države kulturnom centru koji ima kapacitete i moć raditi velike manifestacije i educirati kadrove u manjim KUD-ovima. Imamo i prostor koji je velik problem, bolje da ga nemamo. Ako bi, dakle, netko sada stao iza nas i pomogao da riješimo kvalitetu življenja, odnosno saniranje zgrade, onda bismo mi imali vrhunske uvjete za sve i time se puno stvari mijenja, na imidžu, na kvaliteti rada itd.

HR: Ima mišljenja unutar hrvatske zajednice da je HKC »Bunjevačko kolo« samo jedan od hrvatskih KUD-ova kojih ima tridesetak, te da, figurativno rečeno, ne treba podmazivati perje masnoj guski. Što na to kažete?

»Bunjevačko kolo« unutar sebe ima puno djelatnosti koje imaju svi KUD-ovi, s tim da »Bunjevačko kolo« unutar sebe ima sve te djelatnosti, a svi ti KUD-ovi imaju ponešto od toga. »Bunjevačko kolo« se niti ne zove KUD nego kulturni centar, samim tim i ima drugačiji status u gradu, pokrajini i državi što i jest normalno. »Bunjevačko kolo« je već odavno prestalo biti folklorni ansambl, folklorni je ansambl samo jedan od bisera u nizu. »Bunjevačko kolo« u posljednje 3 godine, nakon 28 godina stanke, opet ima ozbiljan tamburaški orkestar, ima ozbiljnu dramsku sekciju, organizira četiri velike manifestacije – Veliko prelo, Dužijancu, Festival bunjevački pisama i Međunarodnu likovnu koloniju Bunarić – i to već nisu djelatnosti jednog KUD-a. HKC ima i puno veće troškove od KUD-ova i mislim da mi kao zajednica nemamo kriterije u prioritetima financiranja, u značaju onog što se radi. Dok god ne budemo imali egzaktno kriterije, kategorizaciju projekata, aktivnosti, kvalitete, dotle svatko može Hrvatski kulturni centar paušalno trpati u jedan KUD.

Inače, ja i mislim da su mali KUD-ovi u pojedinim segmentima važniji od HKC-a, ali gledajući generalno, svi ti mali KUD-ovi sudjeluju na našoj Dužijanci, svi oni šalju svoje djevojke na izbor najljepše prelje na naše Veliko prelo, svi njihovi mladi talentirani tamburaši sviraju na našem Festivalu bunjevački pisama, imamo folklorni ansambl u koji brojčano stanu svi ostali folklorni ansamblji zajedno, naš pjevački ansambl pjeva tako da se toga, prema riječima drugih, ni LADO ne bi posramio. HKC već odavno nadilazi KUD-ovsku razinu rada u bilo kojem segmentu – organizacijskom, umjetničkom, radnom, kadrovskom, po broju putovanja itd.

HR: Da se vratimo zgradi »Bunjevačkog kola«. U kakvom je ona stanju i što će s njom biti?

Već dvije godine tražimo rješenje za taj problem koji je ozbiljan. Riječ je o atraktivnoj lokaciji i naravno nitko nema razloga financirati »Bunjevačko kolo«, ali mnogi daju sebi za pravo kalkulirati i mešetariti ovim placem. Tu stvar stoji. Kada »Bunjevačko kolo« pronađe

model, morat će se rješavati prostor. Folklorna dvorana, restoran Dukat i sadašnji stan HNV-a u katastrofalnom su stanju. Svi krovovi prokišnjavaju, svi zidovi se šire prema van, izolacije gotovo i nema, podrumi su u očajnom stanju, zagrijati prostor je skoro nemoguće.

HR: Znači li to da renoviranje nije moguće, nego je rješenje kompletno rušenje?

Imamo službenu procjenu da se mora rušiti sve osim upravne zgrade i velike dvorane. U više navrata rađeni su projekti i samo je pitanje u kojim bi se granicama poslije gradilo. Problem je, dakle, što još uvijek ne znamo iz kojih izvora bismo mogli dobiti sredstva.

HR: Hrvatsko nacionalno vijeće je kupilo svoju zgradu i za očekivati je da će se uskoro iseliti iz prostora

snom, glazbenom i vokalnom umjetnošću. Za početak, taj sam program poslao na akreditaciju Ministarstvu obrazovanja Republike Srbije i to za obuku odgojitelja. Znači, ovo je program za obučavanje odgojitelja da bi poslije oni mogli raditi s djecom. S obzirom da sam autor tog programa, moj budući status u »Bunjevačkom kolu« će odrediti u kojoj će to mjeri biti vezano uz »Bunjevačko kolo« nakon što stigne akreditacija. Ako u »Bunjevačkom kolu« sve bude u redu, moji će asistenti držati te seminare i pomagati odgojiteljima u vrtićima, a na godišnjoj razini mi bismo trebali ubirati 40-ero do 50-ero djece iz različitih vrtića kao najmlađi uzrast »Bunjevačkog kola«.

HR: Što očekujete, kada bi to moglo krenuti, ako bude odobreno u ministarstvu?

»Bunjevačkog kola«. Čemu će služiti taj prostor dok se konačno ne riješi pitanje sjedišta »Bunjevačkog kola«, odnosno dok se taj dio zgrade eventualno ne sruši?

S obzirom da sve naše sekcije, osim folklorne, uopće nemaju gdje raditi, nama je taj prostor prijeko potreban. Kad to bude aktualno, vidjet ćemo hoće li se ured seliti gore, a mladi raditi ovdje gdje je sada uprava. HKC je davno prerašao prostorne kapacitete »Bunjevačkog kola« i sada nam to jako treba.

HR: Nešto se priča o školi folkloru u vrtićima. Što o tome znate?

To nije vezano uz HKC. Ja već desetak godina nastojim da se rad u folkloru verificira, tj. da se radi stručnije, a za to su potrebni educirani kadrovi. Napravio sam program za rad s djecom u vrtićkom uzrastu, za početak.

HR: S kojom djecom?

Sa svom, bez obzira na nacionalnost. To je vojvodanski program, od mađarskih, slovačkih, rusinskih, srpskih, bunjevačko-hrvatskih, svih plesova. Nisu to pravi plesovi. To su djeca u vrtiću koja imaju brojalice, igrice i upravo zato što nitko o tome nikada nije vodio računa oni razvijaju osjećaj za prostor, motoriku, ritam, sluh itd. I oni u predškolskom uzrastu mogu početi s tim nešto raditi, da bi, kada dođu u školski uzrast, imali sve parametre da se ozbiljno mogu početi baviti folklornom, ple-

Ne mogu reći dok ne stigne akreditacija, a do toga će vjerojatno proći još dva-tri mjeseca. Ako bi ideja prošla, onda bi sljedeće školske godine krenula obuka odgojitelja, a za nekih godinu i pol dana mogli bismo imati prvu generaciju te djece. Program za školski uzrast od 1. do 8. razreda već imam i taj program u kapacitetima HKC-a već primjenjujemo, u mjeri u kojoj je to moguće. A možda se jednog dana folklor i u Srbiji u škole uvede kao fakultativan predmet. Jer, folklor nije samo igranje, folklor je puno širi pojam.

HR: Vi ste folklor učili u čuvenom LADU, ali se i formalno, kao student, školujete na Visokoj školi za obrazovanje odgojitelja u Kikindi. Kakva je to visokoškolska ustanova?

Tako je, na trećoj sam godini i odslušao sam peti semestar. To je državna visokoškolska ustanova, gdje školovanje traje tri godine i ja sam u prvoj generaciji studenata. U ovom dijelu Europe ovo je jedina takva visoka škola. Studiram na smjeru odgojitelja za tradicionalnu igru, gdje se radi širok program – osim programa i tradicije države u kojoj živimo radi se i program svih naroda Vojvodine, svih republika bivše Jugoslavije, te program Balkana. Na taj način mi i službeno dobivamo teoretsku, glazbenu, praktičnu, scensku, režijsku i drugu širinu.

Čelnici HNV-a reagirali na tekst »Manifestacija je zaslužila više« iz prošloga broja Hrvatske riječi

Neutemeljene i proizvoljne kritike

U tekstu pod nazivom »Manifestacija je zaslužila više«, objavljenom u prošlom broju Hrvatske riječi, dopisnik našeg tjednika i jedan od članova Organizacijskog odbora manifestacije »Tragovi Šokaca« Ivan Andrašić optužio je Hrvatsko nacionalno vijeće da kao generalni pokrovitelj nije pokazalo volju »za dizanje projekta na razinu koju zaslužuje«.

Slavica Peić

Reagirajući na taj napis, predsjednica Izvršnog odbora HNV-a Slavica Peić ove je kritike ocijenila neutemeljenim i proizvoljnim. »HNV je organizacijski i financijski podupro cijelu manifestaciju. Manifestacija 'Tragovi Šokaca' proglašena je manifestacijom godine i kao takva dignuta je na posebnu razinu. HNV je stao

iza te manifestacije i na natječaju Pokrajinskog tajništva za upravu, propise i nacionalne manjine za nju je dobiveno 2,5 milijuna dinara. Rekla bih i to da su prvi programi manifestacije počeli u svibnju, a kako su prva sredstva stigla u lipnju, mi smo iz vlastitih sredstava financirali pojedine programe da bi manifestacija imala kontinuitet«, objašnjava predsjednica IO HNV-a Slavica Peić.

Ona napominje da nijedna od udruga koje su sudjelovale u manifestaciji dosad nije uputila pritužbe na pristup ili razinu angažiranja dužnosnika HNV-a u svezi s potporom projektu, dodajući kako je HNV od dviju udruga – HKUPD »Matoš« iz Plavne i HKUPD »Dukat« Vajska-Bođani – dobio zahvalnice za potporu manifestaciji.

Predsjednik HNV-a Branko Horvat, kojemu se u tekstu »Manifestacija je zaslužila više« spočitava da je nazočio samo dvjema manifestacijama u okviru projekta, kaže sljedeće: »Svatko ima pravo na svoje mišljenje i ocjene. Međutim, ovo nas je stajalište iznenadilo, jer smatramo da smo dali svoj doprinos ovoj manifestaciji. Mislim da je taj doprinos bio optimalan«, kaže Horvat, dodajući kako je ovo manifestacija koja je posljednjih godina dobila najviše financijskih sredstava.

Predsjednik HNV-a ističe i kako su predstavnici toga tijela nastojali nazočiti svakoj manifestaciji u okviru projekta »Tragovi Šokaca«.

»U hrvatskoj zajednici tijekom godine ima puno manifestacija. Stoga, jednostavno nije moguće da svakoj od njih nazočimo ja ili predsjednica Izvršnog odbora HNV-a. Ali, moram spomenuti kako je na svakoj od manifestacija 'Tragovi Šokaca' bio nazočan dužnosnik HNV-a koji je za to dobio posebnu ovlast od mene. Na kraju krajeva, manifestacije se ne priređuju radi dužnosnika, nego radi publike, odnosno pripadnika naše zajednice«, napominje Horvat.

Podsjetimo, manifestacijom »Tragovi Šokaca« sedam institucija kulture Hrvata-Šokaca

Branko Horvat

iz bačkoga Podunavlja prošle je godine zajednički obilježilo 320. obljetnicu dolaska predaka iz Soli (BiH) u Bač.

D. B. P.

Obavijest HNV-a udrugama kulture

Predati planove za 2009. godinu

HNV obavještava hrvatske udruge kulture s teritorija Republike Srbije da trebaju dostaviti svoj plan manifestacija za 2009. godinu.

Kako se u obavijesti navodi, u planu je potrebno istaknuti od koje su važnosti i pod koji kriterij dotične manifestacije spadaju: republički, pokrajinski ili lokalni.

»Ujedno vas molimo da sagledate mogućnost međusobnog povezivanja, a sve u cilju zajedničkog apliciranja na natječaje, te samim tim i dobivanja veće financijske potpore od određenih tijela«, navodi se u obavijesti.

Rok za dostavljanje planova je 23. siječnja 2009. godine.

- Registracija i osiguranje motornih vozila
- Najpovoljnije osiguranje imovine, tvrtke, kasko osiguranja motornih vozila i radnih strojeva plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje transporta
- Osiguranje nezgoda, obvezna i sva imovinska osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete
- Postanite i Vi član velike obitelji "Croatia osiguranja" D.D. iz Zagreba

"Milenijum osiguranje" A.D. Beograd - Filijala Subotica
 24000 Subotica, Karadžordev put 38, telefon: +381 (24) 555-867 i 552-406
 E-mail: mios@tippnet.co.yu
 Radno vrijeme: od 8 do 16 sati

Bruxelles: još jedno u nizu hodočašća povjerenja među mladima u svijetu

Europa je i naš dom

Cilj je europsko ozračje stvoriti i doma, kako za tim ne bismo morali ići u potragu negdje na zapad, a posljednjih godina već i na sjever, istok i jug

Tisuće mladih na trgu u Bruxellesu

Često se pitamo što je zapravo Europska Unija i što ona znači za mladog čovjeka u ovoj zemlji. Pitamo se zašto je potrebno državu i narod približiti Europi. Slušamo prije svega mlade, kako se žale na stanje u zemlji. Žele otići odavde, živjeti na Zapadu, jer tamo se nudi budućnost, zakoni se poštuju, između država i naroda nema granica, ljudi slobodno putuju, nesmetano se trguje. Pitamo se ponekad, možemo li i sami učiniti nešto kako bismo ostvarili cilj koji nije samo naš osobni, nego širi cilj. Da se ne osjećamo nelagodno zato što živimo tu gdje smo rođeni. Upoznati ljude iz drugih zemalja, družiti se s njima i molitvom i zajedničkim razgovorom pokušati naći odgovore na životna pitanja. Naći svoj put.

Hodočašća mladih po Europi, koja se svake godine organiziraju pod okriljem Crkve i braće iz Taizéa, mjesto su pravih odgovora na ova i slična pitanja. Možemo uraditi puno, približiti se Europi i Europu dovesti kod nas, približavajući se Bogu i dovodeći Boga kod nas. Upravo to nude europski susreti mladih, od kojih je posljednji održan u Bruxellesu za doček Nove 2009. godine.

POVJERENJE PREMA DRUGOM: Više od 40.000 djevojaka i mladića iz: Velike Britanije, Francuske, Italije, Španjolske, Portugala, Njemačke, Poljske, Rusije, Ukrajine, Litve, Mađarske, Slovenije, BiH, Hrvatske, Srbije

te s drugih kontinenata, zaputilo se krajem prosinca u glavni grad Belgije i prijestolnicu EU – Bruxelles. Tih 40.000 hodočasnika, koji hodočaste ne samo od 29. prosinca do 2. siječnja već cijelog života, premda možda to ne uviđaju, jedni drugima pomažu shvatiti koliko je jedinstvo bitno, koliko je važno biti otvorenim prema drugima, od kakvog je značaja izgraditi povjerenje prema drugom. Jer, ovo hodočašće i jest Hodočašće povjerenja na Zemlji.

Kako je dobro kad imate prijatelje po cijeloj Europi, kamo god pošli oni će se pobrinuti da se osjećate kao kod kuće. I eto, to je odgovor: od Europe napraviti svoj dom, zajednički dom, dom mira, ljubavi, sigurnosti, a ne stranu zemlju od koje se treba izolirati: Od ljudi drugih nacionalnosti načiniti svoje sestre i braću s kojima ćemo se osjećati sigurno, a ne strance kojih ćemo se plašiti. Trebamo uzeti one najbolje osobine jedni od drugih i time ćemo uspjeti stvoriti ono pravo europsko ozračje o kakvom sanjamo. Ali, cilj je takvo ozračje stvoriti i doma, kako ne bismo morali za tim ići u potragu negdje na zapad, a posljednjih godina već i na sjever, istok i jug. Potrebno je jačati osjećaj prisutnosti Boga u nama, a ovi su susreti temelj za takve pothvate.

NEMA OSAMLJENOSTI: U Bruxellesu je bilo vrlo lako izgubiti iz vidokruga poznanike jer su svi bili smješteni po cijelome gradu i okolici, neki po belgijskim obite-

ljima, a neki po školama. Mogli ste se jedino SMS-om dogovoriti gdje i kada se naći, na primjer na velikom sajmu, koji čini nekoliko ogromnih dvorana, gdje su dijeļeni zajednički ručak i večera i gdje su održavane molitve, ali i to je bilo ponekad teško izvodivo jer ipak je to ogromna gužva. No, iako ne znate gdje su vam prijatelji zaglavili, uopće nemate osjećaj da ste sami. Ako ste društveni, vrlo brzo ćete upoznati nekog. Naravno i autor ovoga teksta našao se u takvoj situaciji i mora zahvaliti prijateljicama i prijateljima iz Lyona, koji mu nisu dali niti jednog trenutka provedenog s njima osjećati se osamljenim. Njih je upoznao u školi u kojoj su skupa pripremali dobrodošlicu mladima iz svih država s obzirom da su i oni i on došli u radnim predgrupama. Svoje je najbolje vrijeme proveo upravo sa strancima – djevojkama Lilly, Clam, Coralie i dečkima Thibautom, Pierrom, Sebastienom, Benjaminom. Nevjerojatno je kako

toga, svi koji se odluče putovati, osim vreće za spavanje obavezno moraju ponijeti i deku za ispod vreće, kako ne bi dobili temperaturu i prošli kao neki. Nije, dakle, sve bilo uvijek savršeno, dapače, puno je puta bilo kako nismo očekivali, ali cijeli ovaj susret može se promatrati i kao ispit sposobnosti snalaženja u nepovoljnim situacijama. Jer, i pokraj primjedaba na organizaciju, s ovih se putovanja čovjek svaki put vrati pametniji i to je iskustvo koje vrijedi podijeliti s drugima.

ZAJEDNICA VRIJEDNOSTI: Na ova je putovanja također dobro ponijeti nešto domaće hrane, jer možda vam se ne sviđa ono što vam taizéjska organizacija nudi, a ni ono što se dobije u obiteljima nije uvijek ono na što smo navikli. Primjerice, doručak u europskim gradovima često može biti kruh s maslacem, pekmezom ili eurokremom, što se pomalo razlikuje od bačkog ili srijemskog doručka na koji smo naviknuli.

Zajednička molitva

je u Bruxellesu bilo puno ljudi koji su ljetos bili i u Taizéu.

Pisca ovog teksta u punom je užitku našalost spriječila prehlada, koju je vjerojatno zaradio u autobusu kojim je iz Subotice putovao do Bruxellesa. Tome je stanju pridonijelo i to što je u glavnom gradu Belgije u početku bio smješten u školu bez grijanja, gdje su hodočasnici spavali na podu. Zbog

Ovi međunarodni susreti mladih imaju i svoj radni dio, na kojima se razgovara o različitim temama i to na različitim lokacijama u gradu. Recimo, jedna od zanimljivih tema bila je pod nazivom: Europa, zajednica vrijednosti, zajednica gostoljubivosti. Predavanje su vodili potpredsjednik Europske komisije Jacques Barrot i predsjednik Europskog

16. siječnja 2009.

gospodarskog i socijalnog odbora Mario Sepi.

Na zajedničkim molitvama nezgodno je bilo to što se sjedilo na hladnom betonu, pa je obvezno trebao neki jastučić ili deka. Ipak, stajati u redu za hranu ili sjediti u dvorani i na molitvi pjevati na raznim jezicima s nekoliko tisuća braće i sestara, poseban je osjećaj uz kojeg onaj drugi osjećaj, osjećaj hladnoće, pada u zaborav. Ali, osjećaj ukočenosti i izmorenosti, kakav nam je pružilo putovanje u autobusu dugo 1500 kilometara u jednom smjeru, teško se može zanemariti. Dvije smo noći proveli u autobusu i najviše su nam nedostajali kreveti. Ne bi to niti bilo toliko strašno da autobus nije sličio onim Grunfovim prijevozima iz Alana Forda, koji će se prije raspasti nego pokrenuti. Ovakvim se busom, kakvih tamo gdje smo bili već odavno nema na cestama, dovezla predgrupa, što ne znači da su i ostali bili takvi. Iako je takvim prijevozom čak i jednu noć doista naporno provesti na putu, vrijedilo se žrtvovati.

UPOZNAVANJE RAZLIČITOSTI: U Bruxellesu živi i puno ljudi s naših prostora. Do susreta s jednim od njih došlo je posve slučajno. Naime, jedne je noći vaš pripovjedač izgubio osjećaj za vrijeme i vratio se nazad u školu kada je ona već bila zaključana, a zaključavali su je u 23 sata. Za to naravno nije bio kriv on već – Lilly, Clam, Coralie, Thibaut i Pierre, s kojima se zadržao u središtu grada i proveo sjajnu večer. U prvi je mah odlučio lutati sam ulicama Bruxellesa ne bi li dočekaio jutro i vratio se u školu. Ubrzo je, međutim, pritisnut umorom i hladnoćom odlučio potražiti prenoćište. Ušao je u hotel, naručio sobu za noć i teška srca platio 60 eura. Slučajno odgovorivši na

pitajanje jednog od nazočne gospođe u holu pred recepcijom, otkrio je zavičajno podrijetlo i posrećilo mu se. Gospodin Milan, koji je rođen u Bruxellesu, ali je živio i u Beogradu, sredio je s gazdom hotela da se mladome hodočasniku, smrznutom i zalutalom u Bruxellesu omogući drijemanje do jutra na fotelji u foajeu hotela. I, naravno, da mu se vrati 60 eura.

Ljudi su u Belgiji veoma ljubazni i spremni pomoći u svakom trenutku, pogotovo ako ste stranac. Obitelji u koje je većina sudionika ovog programa bila smještena bile su vrlo gostoljubive. Naravno, vjerojatno nije svima bilo onako kako su očekivali, mnogi su se možda nadali i nečem višem od pekmeza i eurokrema, ali moramo naučiti i to da svijet na koji smo mi navikli nije jedini svijet koji postoji. To što su imali na trpezi za sebe, Belgijanci su nudili i svojim gostima. Ono što je nama sličilo štednji, zapravo je njihov način života. Nije sve u jelu i piću. Mnoge su mlade goste njihovi domaćini automobilom prevezli kroz cijeli

Ivanka Dulić, Đurđin

Osjetio se duh zajedništva

Za mene je putovanje u Bruxelles prije svega bio veliki duhovni događaj. Po prvi sam put išla na Europski susret mladih, te me je najviše oduševljavala okupljenost mladih na molitvi. Lijepo je vidjeti po nekoliko tisuća vršnjaka iz cijele Europe okupljenih s istim ciljem – tražiti mir u srcu i u obitelji. Divna je Papina poruka, koji nas je u povodu ovog susreta potaknuo na povjerenje. Mislim da nam je to doista i potrebno.

Zahvalna sam domaćinima iz Belgije koji su bili vrlo ljubazni. Nažalost, u njihovom domu mnoge stvari nisu bile onakve kakve smo očekivali ili na kakve smo navikli. Hrana je bila neobična i prilično »slaba« u odnosu na našu. Ponekad uopće nisam mogla pojesti ručak koji su pripremili za nas, a soba u kojoj sam spavala bila je vrlo hladna i nisam je mogla zagrijati. I pokraj tih nelagodnosti ovo će mi putovanje ostati u lijepom sjećanju.

Ivanka Dulić, belgijski domaćin,
i Ivan i Goran Vojnić Purčar

Ivan Vojnić Purčar, Stari Žednik Jedinstven doživljaj

Sretan sam jer sam bio jedan od četrdeset tisuća mladih koji su došli u isti grad kako bi uz molitvu, pjesmu, upoznavanje i druženje dočekali Novu 2009. godinu. Bio sam smješten u obitelji koja živi na jugu Belgije. Putovao sam po sat i pol od kuće do sajmišta gdje smo se okupljali na molitvi, te je i za povratak kući trebalo isto toliko. Domaćini su me svakoga dana vozili automobilom do kolodvora, zatim sam putovao s dva metroa da bi konačno stigao na sjever gdje je sajmište. Raspored je bio vrlo intenzivan i dinamičan, ali mislim da ovako nešto svatko treba doživjeti.

M. T.

grad i pokazali im znamenitosti.

Bruxelles je lijep grad, kao i svi ostali gradovi u kojima su dosada održavani susreti. Prošli put grad domaćin bila je Ženeva, prije toga Zagreb, a prije toga redom: Milano, Lisabon, Hamburg, Pariz, Budimpešta, Barcelona. Međutim, sve te znamenitosti i građevine, iako predivne, ne daju niti blizu takav osjećaj kakav imate kada se nalazite u onako ogromnom okruženju ljudi u kakvom smo bili svakoga dana za vrijeme ručka, večere i molitve. Na sljedećem nas susretu čekaju Poljaci u gradu Poznanu, gdje ćemo nastaviti rušiti barijere između naroda i rasa i umjesto njih graditi put pomirenja, sreće i vjere. Vidimo se u Poznanu.

Tomislav Perušić

Dražen Balažević, građevinski inženjer

Narodno kazalište u Subotici je najzahtjevniji objekt na kojemu sam radio

Moja je zadaća bila izraditi projekt novoga dijela koji se spaja sa starim, zaštićenim dijelom staroga objekta

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Zgrada Narodnog kazališta u Subotici svakim novim tjednom dobiva buduće impozantne obrise modernog teatra koji bi, uz Gradsku kuću, mogao biti novi prepoznatljivi znak najvećeg grada na sjeveru Bačke. Konstrukciju novoga dijela građevine, koji se spaja sa starim, zaštićenim dijelom prvobitne zgrade izradio je *Dražen Balažević*, građevinski inženjer zaposlen u North Engineeringu iz Subotice.

Što je zapravo glavna zadaća jednog građevinskog inženjera?

Glavna funkcija građevinskog inženjera je osigurati da objekt koji se gradi bude prije svega stabilan, a zatim i funkcionalan. Dakle, investitor odluči nešto graditi, arhitekt osmisli izgled, raspored i funkciju prostora i onda se uključuje građevinar, konstruktivac koji određuje nosive elemente buduće zgrade. I u toj fazi arhitekt i građevinar moraju najviše surađivati. Kasnije se uključuju i ostali, ništa manje važni, sudionici projekta – instalateri čije zahtjeve za prostorom također treba ispoštovati.

Sve u svemu posao građevinca je osigurati ono što se u suštini podrazumijeva – da objekt

bude čvrst i postojan. Rezultat našeg rada je na neki način »nevidljiv« za širu javnost i ne primjećuje se dok ne dođe do havarije. S te strane volio bih ostati »neprimijećen«. Iznimka su možda mostovi gdje je građevinar »nositelj« posla i dobrim dijelom ili u potpunosti određuje i arhitekturu mosta. **U kojoj mjeri moraju surađivati građevinski inženjer i arhitekt prilikom rada na nekom projektu?**

Po mom dubokom uvjerenju nema dobrog arhitekta ako se bar malo ne razumije u statiku, kao ni dobrog građevinca koji posve zanemaruje estetiku. Dakle, mora se surađivati, mora se izlaziti u susret jedan drugome. Ipak je to zajednički posao i ukoliko se netko »učahuri« u svoj dio, rezultat ne može biti dobar, prije svega za investitora, a onda se to kao bumerang vraća i samim arhitektima i građevincima. Treba uvijek imati na umu da povremeno izlaženje u susret »drugoj strani« oduzima dva, tri, pet dana dodatnog rada, a objekt treba »živjeti« barem sljedećih stotinu godina. Za to se treba i vrijedi potruditi. **Koliko vremenski traje izrada potrebnih**

radnji (izračuna i sl.) primjerice za jednu četverokatnicu?

Teško je to reći. Ma koliko se misli kako su proračuni u građevini skup dobro razrađenih i poznatih operacija, pa su onda tu još i računalna koja, je li, odrađuju pola posla, to ipak nije tako. Može se, naime, dogoditi da dva objekta naoko izgledaju isto, međutim bude primijenjen posve različit konstruktivni sustav. Izabrati pravi sustav, to je prvi i najvažniji korak za jednog statičara. S druge strane tu su i investitori, bez kojih ne bi niti bilo gradnje, ali koji su nerijetko skloni izmjenama, ponekad s pravom a ponekad i, čisto iz razloga nerazumijevanja materije, znaju zakomplicirati pa se samim tim i izrada projekta nepotrebno produljuje. Ali, recimo da su za prosječno zahtjevnju četverokatnicu potrebna tri tjedna za kompletan proračun. Govorim naravno o mom dijelu projekta i pritom naglašavam da je za statiku neophodan rad u kontinuitetu. **Jesu li se se promijenili načini konstruiranja (modernizacija) unatrag desetak godina? Razlike između starog tradicionalnog načina gradnje i današnjeg modernog?**

Govorit ću o građevinarstvu kod nas. Promjene su značajne. Prije svega otvaranjem prema svijetu postali su nam dostupni praktički svi materijali koji se koriste i vani. Dobro, ponekad zafali ljudi koji bi te nove materijale ugradili kako treba, ali i tu napredujemo. Isto je i sa sustavima izvođenja, mehanizacijom, oplatama. I čim ti nemaš tu vrstu balasta, koju smo nekad imali u vidu vrlo ograničenih resursa, slobodnije i kreativnije prilaziš projektiranju. Osim toga, uvođenjem računala kao moćnog sredstva za izvršenje brojnih računalnih operacija za koje je nekad trebalo daleko više vremena, otvorile su se mogućnosti i za mnogo hrabrije pothvate – jednostavno imaš mogućnost u konačnom vremenu provjeriti razne kombinacije. Ali treba biti jako oprezan s računalima – ipak je, još uvijek, inženjer taj koji postavlja uvjete i osmišljava rješenja. Računalo je samo vrlo koristan pomoćni alat.

S druge strane, ono što nas inženjere i arhitekte pomalo zabrinjava jest drastično smanjenje faktora vremena u cijelom procesu gradnje. Naime, zahvaljujući, ili bolje reći krivnjom i računalu donekle, samo projektiranje se dosta olako shvaća i investitori očekuju rezultate vrlo brzo nakon što su uopće i odlučili nešto graditi, a da ponekad ni sami nisu do kraja »na čisto« što žele. Ali, žele projekt i žele znati koliko će objekt koštati. To je donekle i razumljivo, ali generalno ne postoji razumijevanje da svaki objekt koji projektiraš, počevši od onih najmanjih, mora u tvojoj glavi zaživjeti te proživjeti jedno vrijeme prije nego što ga konačno uobličiš na papiru. **Što sve zahtijeva uloga građevinskog inženjera u projektu zgrade Narodnog kazališta u Subotici?**

Ja sam za kazalište radio projekt konstrukcije, i to da budem precizniji, novog dijela. Dakle dijela koji se gradi iz temelja i povezuje sa starijim, zaštićenim dijelom kazališta koji se restaurira. Da odmah pojasnim – nisam sudjelovao u određivanju gabarita samog objekta i nemam utjecaja na izgled fasada – to su dvije stvari koje u javnosti izazivaju najviše nedoumica i rasprava. Ali jesam odlučivao o »lokalnim« dimenzijama svih konstruktivnih elemenata. Pri tome sam se trudio ispoštovati želje, prije svih, arhitekata, projekatana scenske tehnike, akustike a zatim i instalatera koji su svi dužni osigurati da zgrada funkcionira po svim aspektima a da publika može svu svoju pozornost pokloniti predstavi ili koncertu na koji je došla. Dakle, kao i u većini slučajeva, »moj« rad će ostati sakriven iza fasada, kulisa, interijera. I to je u redu. Mogu pak nakon svega reći kako je to najzahtjevniji objekt na kojemu sam radio, da sam proveo mnogo neprospavanih noći, da je bilo i lijepih i manje lijepih trenutaka. Zamišljam kako sam napisao knjigu na nekih 1000 strana i na to ću uvijek biti ponosan bez obzira što i kada tko mislio o toj zgradi. Žao mi je samo što je cijeli posao trajao iznimno dugo i s prekidima, ne krivicom projektantskog tima, tako da su na kraju već svi malo posustali. Ali sada sve treba dobiti novi zamajac. Zgrada se

trenutačno izvodi i ovo je upravo »moja« faza – konstrukcija. Kasnije slijedi »pakiranje«. Volim nekad stati sa strane i slušati što kažu prolaznici. Prihvaćam i negativne kritike, ali me najviše razgale samozvani stručnjaci. I to je također u redu, ovakav objekt i treba biti u središtu. Volio bih da i s Građevinskog fakulteta više dovode studente jer se stvarno ima što vidjeti – dugo u Subotici nije bilo prilike vidjeti kako se primjenjuju suvremeni načini gradnje. Pohvalio bih time i izvođača koji se trudi držati kvalitetu. **Što je Vama osobno najdraži projekt koji ste uradili u dosadašnjoj karijeri?**

Po svemu to bi trebalo biti upravo kazalište. Međutim, toliko se oko njega javlja negativnih emocija da bih sve ostavio, za sada, po strani dok se ne svrši, a ja se volim nadati kako ćemo jednoga dana imati kazalište s kojim ćemo se saživjeti, da ćemo prestati podcjenjivati sebe i kao građane i kao sredinu u kojoj živimo.

Dražen Balažević je rođen 1966. godine u Subotici, gdje je završio osnovnu i srednju školu. Na Građevinskom fakultetu u Zagrebu diplomirao je 1991. godine, isprva radio u jednoj manjoj projektantskoj tvrtki, potom »pekao zanat« tri godine na gradilištima, a od 1996. godine zaposlen je u North Engineeringu.

Do tada bih izdvojio dva objekta koja sam pratio praktički od puste ledine do zaokruženih suvremenih proizvodnih objekata. To su Pivara MB u Novom Sadu i Ball Packaging, tvornica limenki u Zemunu. To su projekti na kojima sam surađivao s inženjerima iz Europe i SAD-a, i mislim kako se nisam osramotio a imao sam prilike puno toga i naučiti. Posebice mi je drago da su usvojena i neka naša rješenja pa se tako »naš« objekt u Zemunu pokazao najboljim u lancu njihovih tvornica pa tako čujemo kako se jedna njegova »kopija« pravi i u Poljskoj. **Kako komentirate aktualni »boom« glede gradnje u Subotici?**

Kao građevinca me svakako raduje pojačana izgradnja nakon decenija, pa i više, stagnacije. S druge strane, bojim se da je mnogo više u pitanju kvantiteta nego kvaliteta. Razumijem investitore, nitko normalan ne bi išao u inve-

sticiju gradnje a da iz toga ne ostaje nekakav profit. Ali stječe se dojam kako je profit postao nerazmjerno važan, pa se kvaliteta prosto gura u zapećak, da ne bi opterećivala profit. Također, čini mi se da se mnoge stvari događaju pomalo stihijski – bez planske procjene o ponudi i potražnji. Bojim se da nam poslije, kada »boom« splasne, ne ostane napuštenih i poluzavršenih objekata koje nitko ne želi. Nadam se ipak da će vrijeme pokazati kako griješim. **Što kao građevinski inženjer smatrate da gradu nedostaje i što bi se trebalo uraditi u bližoj budućnosti?**

Nedostaje objekata koji bi trebali dati pečat vremenu u kojem mi živimo i biti odrazom saznanja i dostignuća, u arhitekturi prije svega, našeg vremena. Da se razumijemo, apsolutno sam za poštovanje starog, za prezervaciju i restauraciju, ali smatram da bi tu trebalo izvršiti određenu selekciju. Dakle, niti je sve što je

staro baš i toliko vrijedno, niti sve što je novo mora biti kratkoga daha. Pa doživjeće valjda ovaj svijet sljedećih sto-stopedeset godina, pa neka tada netko čuva i restaurira i naše radove. **Imate li neku osobitu profesionalnu želju, neki potencijalni projekt?**

Kao mlad i ambiciozan, tek diplomirani inženjer maštao sam o projektiranju mostova. Sada sam od toga sve dalje jer je to ipak zasebna znanost i praksa prije svega. S druge strane sudjelovao sam u projektu kazališta, pivovare, nešto za što dobar dio inženjera nema priliku u svom radnom vijeku. Tijekom svih ovih godina shvatio sam ipak jedno: najveće ispunjenje dolazi kada se objekt koji ste projektirali realizira i kada zaživi. To je ipak suština ovoga posla. Tako da ću se i nadalje radovati svakom sagrađenom objektu u čije sam »otvorenje« utkao i dio svoga znanja.

Potpora Ministarstva životnog okoliša i prostornog planiranja

Novac za ekološke projekte

Financijska pomoć od 25 milijuna dinara dodijeljena je za izradu tehničke dokumentacije za izmuljavanje jezera Palić, za unapređenje sustava za odnošenje smeća i za azil za napuštene pse i mačke

Ugovor između ministra za zaštitu životnog okoliša i prostorno planiranja Olivera Dulića i gradonačelnika Subotice Saše Vučinića o dodjeljivanju 25 milijuna dinara za projekte iz ovog područja potpisan je krajem prošle godine. Novac je dodijeljen za izradu tehničke dokumentacije za izmuljavanje jezera Palić, za unapređenje sustava za odnošenje smeća i za azil za napuštene pse i mačke. Ministarstvo životnog okoliša i prostornog planiranja za izradu elaborata za odmuljavanje jezera Palić izdvojilo je četiri milijuna i 600 tisuća dinara, za rekonstrukciju obale utvrde na Paliću 10 milijuna dinara, zatim dva milijuna i 700 tisuća dinara za kupovinu tipskih košara za smeće i pet milijuna i 800 tisuća dinara za azil za pse i mačke lutalice.

»Prioritetna zadaća je da se izradi studija o izmuljavanju jezera. Važno je i odabrati pravu metodu za odmuljavanje jezera, kako bi uspjeli

Saša Vučinić i Oliver Dulić

oživjeti jezero. Naravno, nakon izrade dokumentacije, o samom načinu izmuljavanja jezera dogovorit ćemo se sa stručnjacima i biolozima«, objašnjava gradonačelnik Subotice Saša Vučinić.

Ministar životnog okoliša i prostornog planiranja Oliver Dulić kaže da je prioritetna zadaća

ministarstva usvajanje seta zakona o reciklaži i ambalažnom otpadu te izgradnja regionalnih deponija. Zakoni o ambalažnom otpadu, reciklaži i usvajanju Arhuske konvencije trebali bi da se naći pred narodnim zastupnicima do veljače. Set zakona, koji treba regulirati područje otpada, do sada je tri puta bio pred zastupnicima i uvijek se skidao s dnevnog reda.

»Sada bi konačno spomenuti zakoni trebali biti i usvojeni. Budućnost je reciklaža, a Subotica u tom poslu može zauzimati posebno mjesto. Isto tako, ubuduće investitorima neće biti dozvoljeno graditi u zaštićenim prirodnim dobrima i riješeni smo da se sruše svi 'divlji objekti' u blizini zaštićenih prirodnih dobara«, ističe Dulić.

Ministar je istaknuo Suboticu kao grad čiji stanovnici imaju visoko razvijeno ekološku svijest.

S.I.

Nisu opasni po okoliš, tvrde stručnjaci

Radioaktivni gromobrani i dalje na subotičkim zgradama

*Uklanjanje ovih gromobrana predvidio je Zakon o zaštiti od jonizirajućeg zračenja iz 1986. godine * U Subotici postoji preko 40 radioaktivnih gromobrana * Ovi gromobrani u sebi imaju šipku s vrhom koji podsjeća na lijevak i na njemu se nalazi malo radioaktivno punjenje koje štiti zgradu i okolicu od groma*

Radioaktivni gromobrani još uvijek stoje na krovovima subotičkih zgrada, iako je rok za njihovo uklanjanje istekao 1996. godine. Subotičanima i dalje prijete opasnost od gromobrana koji su sedamdesetih i osamdesetih godina prošlog stoljeća postavljeni na vrhove zgrada i industrijskih objekata. Uklanjanje radioaktivnih gromobrana spada u ovlast republičke vlasti, koja bi za demontažu svakog gromobrana, dobivanje dozvola i postavljanje novog trebala izdvojiti oko 400.000 dinara. Uklanjanje ovih gromobrana predvidio je Zakon o zaštiti od jonizirajućeg zračenja iz 1986. godine, a to je trebalo biti učinjeno najkasnije do 1996. godine.

»U Subotici postoji preko 40 radioaktivnih gromobrana. Oni se nalaze u središtu grada, u naselju Prozivka, ali i na mnogim nekadašnjim industrijskim gigantima koji su sada pod stečajem. U vrijeme kada su uvedeni radioaktivni gromobrani bili su jeftiniji od običnih«, objašnjava tehnički direktor JP Direkcija za izgradnju grada Petar Blau.

Zakon koji je još na snazi dopunjen je jednim aktom 2005. godine, kada je regulirano da krajnji rok za uklanjanje gromobrana bude za tri godine, odnosno do kraja 2008. godine.

»Lokalna samouprava će ove godine izdvojiti

novac za uklanjanje ovih gromobrana. O kojoj je svoti riječ još uvijek ne znamo, ali ćemo se ovim problemom baviti tijekom godine u suradnji s republičkom inspekcijom za ekologiju.

Dozvolu za skladištenje i uklanjanje radioaktivnih gromobrana ima Institut nuklearne nauke »Vinča« u Beogradu i s njima se trebamo dogovoriti«, rekla je samostalna stručna suradnica za ekologiju Gordana Gavrilović iz Gradske uprave.

Radioaktivni gromobrani obuhvaćaju znatno širi opseg zaštite od groma. Ovi gromobrani u sebi imaju šipku s vrhom koji podsjeća na lijevak i na njemu se nalazi malo radioaktivno punjenje koje štiti zgradu i okolicu od groma. Oni su prije tridesetak godina postavljeni jer su bili efikasniji, ali i znatno jeftiniji od klasičnih. Petar Blau kaže kako su radioaktivni gromobrani prepoznatljivi po šipkama koje se nalaze u sredini konstrukcije. Stručnjaci, pak, tvrde kako ovi gromobrani nisu opasni.

»Oni djeluju štetno na okoliš, ali to nije alarmantno i ne bi trebalo stvarati paniku. Direkcija za izgradnju grada Subotice zainteresirana je za uklanjanje radioaktivnih gromobrana iz stambenih naselja i sada tražimo model kako to uraditi«, tvrdi Blau.

Iako stručnjaci tvrde kako stanje nije alarmantno i da njihovo zračenje nije opasno po zdravlje stanovništva, postavlja se pitanje: Ako su gromobrani više od tri desetljeća na krovovima zgrada, je li možda zbog njihova zračenja povećan broj određenih bolesti koje se javljaju kod stanovništva u okolici objekata? Ovakvim istraživanjima za sada se nitko ne bavi, ili ukoliko postoje takva istraživanja javnost nije upoznata.

S. I.

Crkva i financijska kriza

Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« u okviru Dana biskupa Ivana Antunovića organizira »Razgovor« na temu »Crkva i socijalna politika pred izazovima globalne financijske krize«. Predavač je gost iz Hrvatske dr. *Vladimir Dugalić*, profesor moralne teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu. Razgovori će se održati danas, 16. siječnja, u dvorani HKC-a »Bunjevačko kolo« (Preradovićeve 4). Početak je u 19 sati.

Cijena telefonskog impulsa ponovno veća

Od nove godine cijena telefonskog impulsa veća je za 33 posto, što znači da minuta razgovora u skupljaj dnevnoj tarifi u lokalnom prometu košta 47,7 para s PDV-om. Nova cijena minute razgovora u međumjesnom prometu je 2,38 dinara u skupljaj tarifi, odnosno od 7 do 15 i od 17 do 21 sat radnim danom, a pozivanje mobitela s fiksnog telefona košta 14,3 dinara po minuti.

Cijene svih vrsta poziva u »slabom prometu«, odnosno od 15 do 17 sati, poslije 21 sat i tijekom vikenda upola su niže.

Telekom je priopćio i kako je korisnicima ADSL-a povećana brzina protoka interneta, dok cijene ostaju nepromijenjene.

Zamjena parkirališnih karata

JKP »Parking« obavještava građane da se parkirališne karte kupljene prije 1. listopada mogu zamijeniti još danas, do 16. siječnja. Zamjena parkirališnih karata (uz plaćanje razlike u cijeni) može se obaviti na šalteru za reklamacije poduzeća.

Od nove godine stare parkirališne karte više ne vrijede.

Skuplje usluge Toplane

Usluge Javnog komunalnog poduzeća »Subotička toplana« od 1. siječnja su poskupjele za 20 posto, te će Subotičani koji su priključeni na gradsko grijanje plaćati 5,1 dinar za kilovat po satu ili 62 dinara za utrošenu toplotnu energiju po četvornom metru.

Molitvena osmina za jedinstvo kršćana 2009.

Svjetska molitvena Osmina za jedinstvo kršćana održat će se od 18. do 25. siječnja u Subotici, kada se susreću sve sestrinske kršćanske crkve. Moto ovogodišnjeg susreta je »Da budu kao jedno u Tvojim ruci!« Ez 37,17.

U subotu, 24. siječnja, susrest će se katolički biskupi metropolije i svi kršćanski biskupi ove regije.

Raspored po crkvama:

18. siječnja – tema »Novi život kršćana«, pravoslavna crkva Vaznesenja Gospodnjeg (Zmaj Jovina 22) u 17 sati

19. siječnja – tema »Prava uloga propovjednikova«, franjevačka crkva (Franjevački trg 1) u 17 sati

20. siječnja – tema »Dari duha«, evangelička crkva (Braće Radića 17) u 17 sati

21. siječnja – tema »Živjeti po duhu«, crkva svetog Roka (Beogradski put 52) u 17 sati

22. siječnja – tema »Sjedinjeni u istom spasenju«, reformatska crkva (Somborski put) u 17 sati

23. siječnja – tema »Krštenje«, crkva svetog Jurja (Trg Paje Kujundžića 2) u 17 sati

24. siječnja – tema »Kristovo prvenstvo«, crkva Marija Majka Crkve (Starine Novaka 58) u 17 sati, *služba riječi na kojoj će biti nazočni biskupi svih kršćanskih crkava s našega područja*

25. siječnja – Biskupijsko hodočašće u godini svetog Pavla, bazilika svete Terezije Avilske, hodočašće u katedralu. Biskupska sveta misa na hrvatskom jeziku bit će služena u 10 sati, a na mađarskom jeziku u 16 sati.

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)
- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Večer priča i tamburaša u Somboru

Kad dunja zamiriše

Već je šesta godina kako se priređuje večer priča i tamburaša na velikoj sceni Narodnog kazališta u Somboru. Ovaj koncert se održava krajem svake godine, a posljednji je održan posljednjeg petka protekle godine pod nazivom »Kad dunja zamiriše«. I ove godine su glumci somborskog kazališta čitali priče vrsnog pripovjedača *Nikole Maširevića*, književnika i novinara Somborskih novina. Svojim je pričama, koje odišu mirnoćom i blagim ravničarskim humorom, *Nikola Maširević* zaključio

protekle godinu i obilježio neke važnije momente iz života grada Sombora. Zapise iz Maširevićevih knjiga kazivali su glumci Narodnog kazališta – *Marko Marković*, *Pero Stojančević*, *Zdravko Panić* i *Dušan Jović*. Gost večeri bio je somborski kroničar *Milan Vojnović*, svirali su »Somborski tamburaši«, a voditelj programa bio je novinar *Branimir Plavšić*.

»Divna somborska publika, tamburaši, nostalgična slova i dunje rekli su sve. Ovi naši, već uveliko tradicionalni susreti, postali su ne samo predblagdanski događaj, već i doživljaj i emocija svih onih kojima su sjećanja jedini raj iz kojega ne možemo biti protjerani. Ponosan sam što sam u svemu tome već po šesti put i što ova somborska večer svojim tamburaškim notama i pričama ne prestaje svijetliti«, rekao je za naš tjednik *Nikola Maširević*.

Z. G.

Pravog snijega u Somboru nema

Svi uzrasti na ledu

Iako je ova zima hladna i suha, a pravog snijega u Somboru još nije bilo, ljubitelji zimskih sportova i ove će zime moći razonoditi se. Na igralištu Sportskog centra »Soko« otvoreno je klizalište veličine 20x15 metara, što je novogodišnji dar gradonačelnika mr. *Dušana Jovića* i SC »Soko«. Ovo klizalište od 10 pa sve do 22 sata (a nekad i duže) okuplja lijep broj ljubitelja klizanja svih uzrasta, a osobito djece i mladih.

Klizalište je početkom prosinca svečano otvorila *Lea Dedović Tomić* s prijateljicama klizačicama iz Klizačko-brzoklizačkog kluba »Spartak« iz Subotice i moći će se koristiti 60 dana. SC »Soko« se pobrinuo i za sve dodatne sadržaje: vrući čaj, glazbu, noćnu rasvjetu, a tu su i instruktori koji početnike uče prve korake na klizaljicama. Cijena jednog sata klizanja je veoma pristupačna, a u cijenu spadaju i iznajmljene klizaljke. Djeca do pet godina se mogu klizati besplatno uz pratnju roditelja. Do prvog snijega, ako ga uopće ove zime i bude, umjesto sanjkanja na snijegu, dobro će biti i klizanje na ledu.

Z. G.

Brežani već nekoliko godina organiziraju

Doček poslije dočeka

Kulturno-prosvjetno društvo »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega već nekoliko godina unazad organizira doček Nove godine, ne na staru, već na novu godinu. Zbog nemogućnosti da se članovi društva okupe 31. prosinca, odlučili su se okupiti koji drugi dan u godini. Tako se i ove godine okupilo i staro i mlado i uz pjesmu, ples i veselje skromno je proslavljena već pridošla godina. Prigoda je to da se okupe i tamburaši koji su za doček imali svoje angažmane i da opušteno, bez ikakvih obveza zasviraju i zapjevaju ono što najviše vole. Veselje nije

trajalo previše dugo, tek nešto iza ponoći se polako krenulo svojim toplim domovima, jer ipak je sutradan bio radni dan, a nova godina je i onako već došla. Nakon »dočeka«, ovo društvo ima svoje mnoge planove i obveze, a ako se po jutru dan poznaje i ova će godina »Kranjčeviću« proteći u pjesmi i veselju.

Z. G.

Akcija JKP »Čistoća«

Spas za božićne borove

Upredbožićnom i božićnom vremenu dosta se govorilo o komercijalizaciji Božića, kao i o gubljenju njegova pravog smisla. Govorilo se dosta i o božićnim borovima koji se svake godine nemilice uništavaju, te se prave ogromne ekološke štete. Stoga se nerijetko čulo u medijima kako je bolje kupovati božićni bor s busenom, da bi se on mogao kasnije zasadi. Ipak i borovi s busenjem ponekad završe u smeću, ili izgore u pećima. Stoga je JKP »Čistoća« iz Sombora u suradnji s građanima Sombora organiziralo akciju prikupljanja božićnih borova s busenjem. Svi zainteresirani se mogu javiti ovom poduzeću od 14. do 21. siječnja, kako bi gradu darovali svoje božićne borove. Darovani borovi bit će posađeni na različitim lokacijama u gradu, a građani će o tome biti pravovremeno informirani. Sombor, Ravangrad, ili kako ga popularno zovu Zelengrad, bit će bogatiji i zeleniji zahvaljujući borovima koje je doniralo njegovo stanovništvo, a za sadnju će se pobrinuti JKP »Čistoća«.

Z. G.

Kultura u Sonti

Mogu li opstati tri udruge?

*Najstarija sončanska institucija kulture, OKUD »Ivo Lola Ribar«, obilježila 40 godina postojanja * KPZH »Šokadija«, sukladno zakonskim odredbama Republike Srbije, jedina se nacionalno opredijelila * KUD »Mažoret«, neznanu kako, registriran u području kulturoloških djelatnosti * Mogu li u selu s 5000 žitelja opstati tri institucije kulture*

Piše: Ivan Andrašić

Blagdansko ozračje nas polagano napušta, vraćamo se u neizvjesnu svakodnevicu. U sjećanju ostaje samo ljepota trenutaka kojima se radujemo dolaskom svakog Božića. Od tri sončanske institucije kulture najveći kršćanski blagdan obilježile su dvije. Pjevački zbor i tamburaški sastav KPZH »Šokadija« malim koncertom u crkvi sv. Lovre, pola sata prije polnoćke, dali su svoj doprinos proslavi dolaska Spasitelja. Članovi najstarije sončanske institucije kulture, OKUD-a »Ivo Lola Ribar«, božićni koncert »Večer mira i ljubavi« priredili su 28. prosinca u velikoj

ljenu, sukladno pravnim normama Republike Srbije. Djelatnost im je ista, očuvanje tradicije Sonte. Narodne nošnje su im iste, s tim što »Lola«, pokraj šokačke, posjeduje još i banatske i srbijanske nošnje. U dramskoj, literarnoj i recitatorskoj djelatnosti »Šokadija« rabi, pokraj šokačkog narječja i hrvatski književni jezik. U dramskoj i recitatorskoj interpretaciji običaja od strane »Lole« dala se zamijetiti, unutar jednoga prikaza, najnes(p)retnija kombinacija – smješa šokačkog narječja i srpskog književnog jezika, uz uporabu većeg broja riječi iz hrvatskog književnog govora. Tko je htio, zamijetio je i

ko rade u smjenama, sami sebe uvjeravaju kako zbog novih obveza nemaju vremena za probe, nastupe, putovanja. Više ih ne mogu privući ni najatraktivnija gostovanja.

LUTANJA: Najveći neuspjeh »Šokadije« je taj što i pokraj sedmogodišnjih aktivnosti još uvijek nije uspjela zaživjeti kod dobrog dijela Sončana, osobito kod seoske intelektualne elite. Početna zatvorenost i tajnovitost, umjesto javnog objašnjavanja Sončanima tko je, što je i što radi »Šokadija«, vjerojatno su i doveli do odbijanja jednoga dijela Sončana prema ovoj mladoj instituciji s jasnim nacionalnim opre-

dvorani Doma kulture. Dramska i folklorna skupina, te pjevački zbor OKUD-a, prikazali su pjesmom, plesom i glumom običaje Badnje večeri prije i veseli poslije polnoćke. Poznato je kako u Sonti postoji još jedna institucija, KUD »Mažoret«, kombinacija mažoretkinja, tamburaškog sastava i ritmičkog plesa.

ISTE NOŠNJE: Po nazivu, vidljivo je kako OKUD »Ivo Lola Ribar« i dalje u nazivu nosi odrednicu »omladinsko«, tečevinu prošlih, socijalističkih vremena. Ova je udruga osnovana 26. srpnja 1968. godine. Za protekla četiri desetljeća postojanja i rada dala je bitan doprinos uzajamnom upoznavanju i zbližavanju kultura nacionalnih zajednica Vojvodine, Srbije i zemalja iz okruženja. Pokraj izvornih pjesama i plesova iz bogate zaostavštine sončanskih Šokaca, članovi »Lole« publici su se predstavljali i igrama iz Banata, Šumadije i Timočke krajine. Prepoznatljiva manifestacija OKUD-a »Ivo Lola Ribar«, »Grožde bal«, uvrštena u red najstarijih turističkih manifestacija Republike Srbije, ove godine je održana 77. put. Kulturno-prosvjetna zajednica Hrvata »Šokadija« formirana je u siječnju 2002. godine tako što se dio članstva »Lole« izdvojio i utemeljio novu udrugu, nacionalno opredije-

nešto što bi trebalo zabrinuti sve mjesne kulturološke djelatnike. Broj članova srednjeg uzrasta, koji bi trebali biti nositelji aktivnosti na pozornici i kod »Lole« i kod »Šokadije« bilježi negativan trend. Obje udruge imaju relativno stabilne dječje sekcije i solidan broj članova zrele životne dobi. No, nema onih koji su u naponu snage, nema upravo »omladinaca«. Po izlasku iz dječjih sekcija i upisom u srednje škole, članovi u većini bivaju izgubljeni i za »Šokadiju« i za »Lolu«. Završetkom srednje izobrazbe i beskrajnim čekanjem uposlenja, gube svako zanimanje za kulturološke djelatnosti. Eventualnim upošljavanjem, osobito ukoli-

Mnogi Sončani, neupućeni u zbivanja, traže odgovor na upit: zbog čega »Lola« i »Šokadija« plešu iste plesove, pjevaju iste pjesme i odijevaju se u iste nošnje, a ne mogu skupa? Pitaju se i na koji način je »Mažoret« registriran kao kulturno-umjetničko društvo i kako opstaje? Na ovu situaciju nameće se samo jedno logičko pitanje: mogu li u Sonti, selu s 5000 osiromašenih žitelja i gospodarstvom u kolapsu, sve ove institucije opstati?

djeljenjem. Upravo zbog te tajnovitosti mnogi su okrenuli leđa Zajednici, a krenule su i priče »podmazane« epitetima »ujkice, kockicari«. Peh »Ive Lole Ribara« je taj što se jedan dio dužnosnika i članstva nikako ne uspijeva riješiti jugonostalgije i socijalističkih ideja, što nikako ne uspijevaju »natjerati« sebe na priznanje tko su i što su i za to se i deklarativno opredijeliti. Ovako lebdje negdje u vakuumu između Ministarstva kulture Vlade Srbije i Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji. Financijskih problema trenutačno nemaju, miljenici su lokalne vlasti, tako da su za organizaciju »Grožde bal« na raspolaganju imali sredstva u visini cjelogodišnjeg »Šokadijinog« proračuna. Što će biti ukoliko se vlast na sljedećim izborima promijeni, pokazat će vrijeme. A u cijeloj ovoj temi najtužnije je to što je djece u Sonti sve manje, mladi u sve većem broju odlaze trbuhom za kruhom, zasnivaju obitelji u drugim sredinama i tako sami za sobom ruše mostove povratka, slabeći svoju već ionako slabu nacionalnu zajednicu. »Šokadija« i »Lola« likuju zbog svakog novopridošlog člana, tenzije među njima čas jačaju, čas slabe, a sveukupan broj članova kod jednih i drugih bio bi dovoljan samo za jednu solidnu udrugu. ■

Koncert za Tri kralja u Petrovaradinu

Božićno vrijeme u pjesmi i riječi

Tradicionalni deveti koncert božićnih pjesama i običaja u Srijemu, susret svećenika, redovnika, časnih sestara redovnica, ostalih vjernika katolika i ljudi dobre volje koji žive u Srijemu, u Srijemskoj biskupiji, održan je u utorak, 6. siječnja 2009. godine, u crkvi svetog Jurja u Petrovaradinu.

Ovaj susret je još jedan doprinos u godini ponovne uspostave drevne Srijemske biskupije. U toj radosti i nadi u tom ozračju protekao je i ovaj već tradicionalni božićni koncert Srijemske biskupije.

»Božićno vrijeme u pjesmi i riječi« organizirao je Biskupski ordinarijat Srijemske biskupije uz sudjelovanje pjevača, svirača, orguljaša, zborova i recitatora, koji su se predstavili igrokazima i božićnim pjesmama: Božićno bdijenje u obitelji, Betlemaši, Tiha noć, Vesel'te, Od istoka sunčanog, Tri kralja jahahu, Pojmo glasno, Mesija će doć', Dvanaesta je sada ura, Kog ste vidjeli pastiri, Ave verum corpus natum, Božićna noć, Isus, Božićne zvijezde, Radujte se narodi, Zvončići, U to vrijeme godišta, O Isuse moj ljubljani, O Betleheme grade slavni, i recitacije...

Na početku je nazočnima prikazan i predstavljen bogat program božićnih pjesama i običaja hrvatskog i drugih naroda, kao i pjevača i svirača koji prenose baštinu svojih predaka. Sudjelovale su gotovo sve župe u Srijemu: Novi Slankamen, Srijemski Karlovci, Petrovaradin 1, Petrovaradin 2, Petrovaradin 3, Surčin, Golubinci, Maradik, Irig, Vrdnik, Šatrinici, Nikinci, Platičevo, Hrtkovci, Šid i zborovi: franjevačkog samostana iz Zemuna, zbor HKPD

»Jelačić« iz Petrovaradina i ostali s ukupno preko dvije stotine izvođača, među kojima su bila djeca, mladi, odrasli i stari, koji su duhovno obogatili više od četiri stotine posjetitelja.

Na koncu susreta biskup srijemski mons. *Đuro Gašparović* uputio je riječi zahvale svim sudionicima ovoga slavlja i organizatorima, te izrazio radost što se vjernici i ovim slavljem uključuju u proslavu ponovne uspostave drevne Srijemske biskupije. Biskup je istaknuo kako je čovjeku Bog povjerio čitav svijet, a posebno drugog čovjeka, svoga bližnjega s kojim živi, radi, razgovara, kojega tješi, podržava i razveseljava. Zato ljudi stvaraju običaje, baštinu i čuvaju je. Zato ljudi prenose tu baštinu s koljena na koljeno. I tako se čovjek u zajedništvu s drugim ljudima usavršava, raste i djeluje na materijalnom i duhovnom polju. Duhovna je kultura odjek prošlosti, divna pouka za sadašnjost i

poruka povijesti kroz koju progovara Bog i nepatvorena ljudska duša. Ona je odjek srca i uma ponajboljih i najposposobnijih sinova i kćeri. »Vjernici katolici u Srijemu, Hrvati i Mađari i svi ljudi dobre volje, večeras su se duhovno obogatili i osnažili kroz pjesme naših predaka, koje se prenose novim pokoljenjima na veću slavu Božju i dobro svakog čovjeka. Neka se ovaj tradicionalni koncert božićnih pjesama i običaja u Srijemu nastavi«, zaključio je svoju poruku biskup Gašparović.

Završetak susreta protekao je u zajedništvu razgovora i veselja uz prigodan domjenak u prostorijama Biskupskog ordinarijata i Centra za mlade Srijema.

Igor Kušeta

»Božićno vrijeme u pjesmi i riječi« organizirao je Biskupski ordinarijat Srijemske biskupije uz sudjelovanje pjevača, svirača, orguljaša, zborova i recitatora, koji su se predstavili igrokazima i božićnim pjesmama: Božićno bdijenje u obitelji, Betlemaši, Tiha noć, Vesel'te, Od istoka sunčanog, Tri kralja jahahu, Pojmo glasno, Mesija će doć', Dvanaesta je sada ura, Kog ste vidjeli pastiri, Ave verum corpus natum, Božićna noć, Isus, Božićne zvijezde, Radujte se narodi, Zvončići, U to vrijeme godišta, O Isuse moj ljubljani, O Betleheme grade slavni, i recitacije...

Koncert u Zemunu

Na dobro vam došlo porođenje

Crkveni pjevački zbor sv. Cecilije župe Rokovci-Andrijaševci održao je Božićni koncert 4. siječnja u župnoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu. Program koji je izveden pod sloganom »Na dobro vam došlo porođenje« započeo je pjesmama »Danas se čuje«, »Rodio se Bog i čovjek« i »Sklopi blage okice« uz pratnju na orguljama. I pokraj toga što je bilo veoma hladno, crkva je bila skoro u potpunosti ispunjena. Pljesak koji je odzvanjao nakon svake izvedene pjesme bio je dokaz da božićno raspoloženje može najbolje zagrijati ljudska srca. Mješoviti zbor sv. Cecilije, koji je prošle godine također izveo svoj program u ovoj crkvi, poznatim božićnim pjesmama kao što su – »Radujte se narodi«, »Oj, pastiri, čujte novi glas«, »Oj, pastiri čudo novo«, »O Betleme«, kao i mnogim drugim, podsjetio je Zemunce da će božićni duh nastaviti spajati ove dvije župe i ubuduće. S nekoliko pjesama kao što su – »Kad se Bog čovik učini«, »Istekla je iza gore« i »Kad se Isus ditić« muški zbor je upotpunio ovu večer. Na samom kraju programa domaćin mons. *Jozo Duspara* obratio se nazočnima i uz pozdrav, koji je uputio gostima, istaknuo kako je trud koji je uložan da bi se spremitio jedan ovakav koncert vrijedan svake pohvale. Zbor je zatim izveo pjesmu »Narodi nam se«, nakon čega je druženje s domaćinima nastavljeno u župnim prostorijama uz zakusku i tamburaše. Večer je završena s nadom da će ovakvi koncerti i ovakva druženja postati tradicija.

Danijela Lukinović

Moderan način života još nije otjerao bogatu tradiciju iz svijesti iseljenih srijemskih Hrvata

Srijemska svinjokolja u Virovitici

U radnom dijelu »Srijemske svinjokolje«, koji se odvijao u jutarnjim i poslijepodnevnom satima 10. siječnja, na tradicionalan način spremale su se nadaleko poznate srijemske delicije (rezalo meso, topili čvarci, pravili švargli, krvavice i kobasice...)

Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, sa sjedištem u Zagrebu, već tradicionalno svake godine organizira »Dane Srijema«, manifestaciju koja kroz brojna kulturna događanja čuva duhovni, nacionalni i kulturološki identitet Srijema te kroz međusobne susrete iseljenih Srijemaca i onih koji su u njemu ostali živjeti iskazuje trajno za-

jedništvo Srijemaca ma gdje bili. Ovogodišnji »Dani Srijema« započeli su 10. siječnja u Virovitici, organizacijom tradicionalnog srijemskog običaja – svinjokolje, koja za Srijemce, bez ikakvog pretjerivanja, znači povratak izvorštima kolektivne svijesti jer je svaki korak do konačnog užitka u neposredno pripremljenim jelima i onim odnjenjovanim sušenjem, dimljenjem i drugim prakonzervatorskim postupcima, precizno obredno definiran i kodificiran, a samo se u njijansama razlikuje od mjesta do mjesta.

JELA NAŠIH STARIH: Naime, promatrajući ljudsku prošlost povjesničari su suglasni u mišljenju kako je otkriće vatre zapravo početak ljudske civilizacije, odnosno da je vatra stoljećima predstavljala element koji je srž društvenog života, a time i obitelji kao njegove osnovne gradivne stanice. Vremenom je vatra, a razvitkom ljudskog roda i kuhinja, prerasla svoju osnovnu funkciju pripremanja hrane i postala mjesto obiteljskog okupljanja u kojem su započinjale priče, razmjene iskustava, toplota, ljubav i druženje. Sve promjene koje se odnose na moderne tehnološke postupke obrade namirnica preuzete iz visoko industrijaliziranih zemalja, povećanje konzumacije tzv. »fast food« proizvoda, promjene u okusima i navikama, neizbježno je dovelo do negativnih posljedica po zdravlje stanovništva, jednim imenom nazvanih – bolest poremećaja metabolizma. Tako da se umjesto slijepog prihvatanja tih novih »trendova« globaliziranog svijeta, dovoljno je osvrnuti se oko sebe i vratiti samo malo unatrag, zaroniti u bogatstvo vlastite tradicije. Iseljeni srijemski Hrvati svake godine to i rade, u okviru tradicionalne srijemske svinjokolje vraćaju se unatrag, spremaju hranu onakvu kakvu su jeli »naši stari« i njenim konzumiranjem vraćaju u topli i nostalgični okus djetinjstva.

SRIJEMSKJE DELICIJE: Činjenica je da prvo desetljeće novog tisućljeća donosi eksploziju hrvatske gastronomije, što je fenomen koji počinje zanimati i svjetske eksperte, jer naša najbolja kuhinja znalcima iz svijeta izgleda poznato s obzirom na činjenicu da je ona dio većih gastronomskih cjelina: mediteranske, srednjoeuropske ili balkanske, a ipak je nedvojbeno autentična. Uzimajući to u obzir, kao i spoznaju kako i vrlo jednostavna narodna kuhinja ima svoju univerzalnu privlačnost, što se iz godine u godinu sve više provlačila kroz medije i postala »oaza« suvremenog, strogo definiranog »brzog« načina života, tradicionalna srijemska svinjokolja dobiva još veću težinu i značaj u čuvanju bogate kulturne baštine, tradicije i običaja koji su srijemske Hrvate obilježili kao narod.

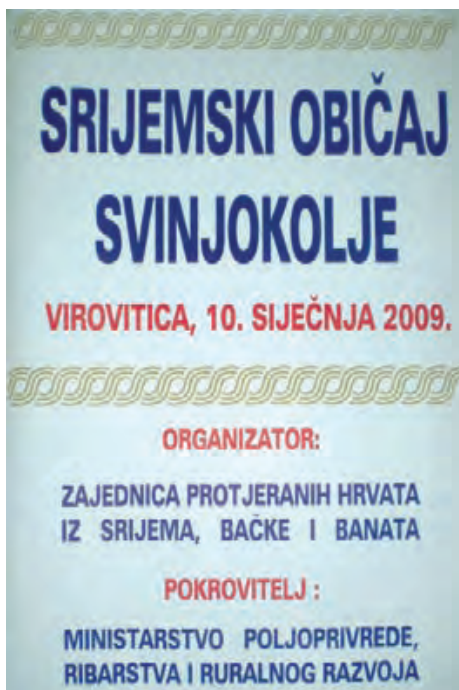
U radnom dijelu »Srijemske svinjokolje«, koji se odvijao u jutarnjim i poslijepodnevnom satima 10. siječnja, na tradicionalan način spremale su se nadaleko poznate srijemske delicije (rezalo meso, topili čvarci, pravili švargli, krvavice i kobasice...), a sudjelovale su ekipe srijemskih zavičajnih klubova iz cijele Hrvatske. Za ručak se kuhao tradicionalni paprikaš, pekle krafne i salenjaci, kuhalo vino i rakija, a sve se to događalo pred brojnim promatračima koji su se i sami mogli uvjeriti u poznatu i priznatu kvalitetu domaćih srijemskih proizvoda.

U večernjim satima, u virovitičkoj dvorani »Milanovac« održana je srijemska večera na kojoj su služeni srijemski specijaliteti spremljeni tog dana, uz izvornu srijemsku glazbu.

Pokrovitelj ovog događaja bilo je Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja Vlade Republike Hrvatske, a prisustvovali su mu i brojni gosti iz političkog i društvenog života, među kojima i *Josip Đakić*, zastupnik Hrvatskog sabora, *Zdravko Ronko*, zastupnik Hrvatskog sabora i gradonačelnik Grada Požege, *Tomislav Tolišić*, župan Županije Virovitičko – podravske, *Zvonimir Koić* i *Zvonimir Šimić*, dožupani iste županije, *Ivica Kirin*, gradonačelnik Grada Virovitice i *Mladen Mađer*, načelnik općine Novigrad Podravski.

Cjelodnevnom kulturnom manifestacijom »Srijemska svinjokolja« iseljeni Srijemci su pred petstotinjak gostiju uspjeli pokazati svo bogatstvo svoje kulture i tradicije, običaja koje su generacijama stvarali i njegovali u burnim stoljećima provedenim u širokoj srijemskoj ravni i koji su ostavili dubok, neizbrisiv trag u širokoj lepezi hrvatske kulture

Zlatko Žužić

Pokrovitelj Srijemske svinjokolje bilo je Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja Vlade Republike Hrvatske

Dani Srijema

Ovogodišnji »Dani Srijema« započeli su 10. siječnja u Virovitici, organizacijom tradicionalnog srijemskog običaja – svinjokolje, koja za Srijemce, bez ikakvog pretjerivanja, znači povratak izvorštima kolektivne svijesti jer je svaki korak do konačnog užitka u neposredno pripremljenim jelima i onim odnjenjovanim sušenjem, dimljenjem i drugim prakonzervatorskim postupcima, precizno obredno definiran i kodificiran, a samo se u njijansama razlikuje od mjesta do mjesta.

Dvorana »Milanovac« u Virovitici bila je premala primiti sve zainteresirane Srijemce

Nakon deset mjeseci sazvan sastanak predstavnika šest hrvatskih stranaka u BiH

Hrvatski čelnici ponovno za jednim stolom

Predsjednici HDZ-a BiH, HDZ-a 1990., HSP-a, HSS-NHI-a, HKDU-a i NS Radom za boljitak na novom će sastanku pokušati zauzeti stavove po pitanjima najznačajnijim za hrvatski narod

Piše: Arijana Beus

Čelnici šest hrvatskih stranaka u Bosni i Hercegovini koji su potpisali Kreševsku deklaraciju trebali bi se sastati krajem siječnja. Iako je sastanak bio sazvan za početak siječnja, odgođen je za kraj mjeseca zbog nemogućnosti dolaska nekih članova.

Predsjednici HDZ-a BiH, HDZ-a 1990., HSP-a, HSS-NHI-a, HKDU-a i NS Radom za boljitak na novom će sastanku pokušati zauzeti

Prema njegovim riječima, i u Širokome Brijegu, koji se izdvaja po poduzetništvu, najveći broj mladih želi iseliti.

PREGOVORI OKO USTAVNIH PROMJENA: Na novom sastanku šest čelnika otvorit će se i rasprava o dogovoru predsjednika HDZ-a BiH, SNSD-a i SDA, *Dragana Čovića*, *Milorada Dodika* i *Sulejmana Tihića* iz Pruda. Neki čelnici hrvatskih stranaka smatraju kako

najbolje rješenje za Hrvate. HDZ BiH će, kako kažu, i dalje inzistirati na razgovorima sa svim političkim čimbenicima u BiH, naročito s hrvatskim strankama, s ciljem rješavanja problema oko Ustava, ali i funkcioniranja vlasti u BiH.

Organizator sastanka Jerko Lijanović, navodi pak da je sporazumom iz Pruda prekršen dogovor iz Kreševa jer je prvobitno dogovorena temeljna promjena Ustava, dok se prudskim sporazumom podrazumijeva kako bi te reforme išle u nekoliko faza.

SITUACIJA U BIH NEPOVOLJNA ZA HRVATE: Iz HSP-a (Đapčić - dr. Jurišić) jasno poručuju kako neće pristati na dvoentitetsku BiH, a prema njihovim riječima, dogovor iz Pruda upravo vodi takvom rješenju. Predstavnik HDZ-a 1990. pak traže da se Dragan Čović izjasni je li za prudski sporazum ili za Kreševsku deklaraciju. *Ivan Musa*, predsjednik HKDU-a, potvrdio je kako je trebao biti domaćinom jednog od sastanaka stranaka potpisnica Kreševske deklaracije, ali on se nikad nije dogodio. Prema njegovu mišljenju, to je poražavajuće za položaj Hrvata u BiH, koji se može popraviti samo daljnjim razgovorima i traženjem adekvatnih rješenja.

Musa kaže kako podražava prudski sporazum, jer smatra da je svaki dogovor i svaki pomak prema naprijed dobra stvar za hrvatski puk u BiH. »Trenutačna situacija u BiH je nepovoljna za Hrvate i mora se donijeti rješenje da sva tri naroda u našoj zemlji budu ravnopravna«, naglasio je predsjednik HKDU-a.

Sudeći po posljednjim izjavama hrvatskih političara, u pregovorima o ustavnim promjenama Hrvati neće imati jedinstven stav, što će dodatno otežati ionako tešku poziciju.

Podsjetimo, posljednji susret šestorice hrvatskih političara iz HDZ-a BiH, HDZ-a 1990., HSP-a (Đapčić-dr. Jurišić), HSS-NHI-a, NSRzB-a i HKDU-a održan je 14. ožujka prošle godine u Mostaru kada je potaknuta inicijativa za izmjenom Zakona o radu Vlade.

Čelnici hrvatskih stranaka tijekom potpisivanja Kreševske deklaracije

stavove po pitanjima najznačajnijim za hrvatski narod.

Glavne teme sastanka bit će prije svega reforma Ustava, ali i brojna druga politička pitanja. Predsjednici hrvatskih stranaka također žele vidjeti odstup li se u djelovanju nekih stranaka od načela potpisane deklaracije. Također će se razgovarati o financijskoj krizi koja se osjeti u BiH, i za koju neki smatraju kako se može najviše odraziti na hrvatski narod u BiH.

Organizator sastanka kreševske šestorke, dopredsjednik Narodne stranke Radom za boljitak *Jerko Ivanković Lijanović*, kaže kako će potencirati raspravu o ekonomskoj krizi i odnosu hrvatskih političara prema ovome pitanju.

»Otvorit ćemo mogućnost i za druge teme. Jedna od tema će biti i mediji na hrvatskome jeziku budući da su duže vremena u katastrofalnoj poziciji zbog odnosa ovdašnjih vlasti«, istaknuo je Lijanović.

»Ako hrvatska politika ne osigura zadovoljavajući standard, a istodobno situacija u Hrvatskoj bude značajno bolja, hrvatski političari neće imati kome voditi politiku budući da bi većina mogla iseliti«, dodao je Jerko Lijanović.

sje u Sporazumu iz Pruda došlo do odstupanja od Kreševske deklaracije.

Međutim, iz HDZ-a BiH oštro odbacuju i negiraju te tvrdnje, jer smatraju kako je prudski sporazum samo nastavak Kreševske deklaracije, te u tome ne vide ništa sporno.

Navode da prudski sporazum na neki način potvrđuje Kreševsku deklaraciju, jer predstavlja nastavak pregovora oko ustavnih promjena, na koji način ih provesti te unutar njih naći

Deklaracija o načelima Ustava

U Kreševskoj deklaraciji se naglašava potreba uspostavljanja novog funkcionalnijeg i pravednijeg uređenja BiH prema kome ni jedan od konstitutivnih naroda neće biti privilegiran ni diskriminiran. Srednja razina vlasti bi se prema Deklaraciji uspostavila na temelju geografskih, etničkih, ekonomskih, prometnih i drugih bitnih kriterija.

Svjesni sudbonosnog značenja predstojećih ustavnih promjena za budućnost BiH u cjelini, a posebice za hrvatski narod, i odlučni u postizanju političkog suglasja među Hrvatima oko ovog najvažnijeg državnog i nacionalnog pitanja, predstavnici hrvatskih političkih stranaka donijeli su Deklaraciju o načelima Ustava BiH.

»Razgovori« u organizaciji Pučke kasine 1878.

Pitanje nacionalnog identiteta Bunjevaca i dalje tema

Ovogodišnji »Razgovori« u organizaciji Pučke kasine 1878., održani u utorak, 13. siječnja, u Gradskoj knjižnici u Subotici, upriličeni su u povodu 130. obljetnice od osnutka ove udruge i organiziranja prvog »Velikog prela«. Stoga su i predavanja bila u skladu s obljetnicom: o temi »Političke i društvene prilike na kraju 19. stoljeća i uloga

su dotaknute teme organiziranja nekoliko prela na teritoriju Subotice, problem povrata crkvene imovine, među kojom su i zgrade koje pripadaju Pučkoj kasini, kao i pitanje nacionalne pripadnosti Bunjevaca. U razgovoru o posljednje spomenutoj temi sudjelovao je najveći broj nazočnih gostiju, te su se mogla čuti mišljenja i onih Bunjevaca koji prihvaćaju, ali i onih koji

jednog dana zajednički surađivati«, rekao je za HR nakon »Razgovora« *Josip Ivanković*, predsjednik Pučke kasine 1878.

Pučka kasina, kako je dodao, jedna je od najstarijih institucija među Hrvatima u Subotici. »Njen značaj kroz povijest je velik. Sve što su naši ljudi u proteklih 130 godina radili, i pokraj svih uspona i padova, ostavilo je tragove u životu i radu ovoga grada i našeg naroda. Prostorije za rad velik su problem Pučke kasine. Obavili smo na desetine razgovora, ali postoji problem nerazumijevanja ljudi u ovome gradu. Mislim da institucija koja je dala osam gradonačelnika u Subotici nema pravo biti na ulici«, kaže Ivanković.

»Razgovorima« u organizaciji Pučke kasine, među ostalima, nazočni su bili: zamjenica pokrajinskog tajnika za propise, upravu i nacionalne manjine i predsjednica Hrvatskog demokratskog foruma – Preporuke iz Lemeša *Antonija Čota*, predsjednik Bunjevačke matice *Ivan Sedlak*, te predsjednik Hrvatske bunjevačko-šokačke stranke *Blaško Temunović*.

U okviru večeri nastupio je i Katedralni zbor »Albe Vidaković« pod ravnanjem časne sestre *Mirjam Pandžić*.

»Razgovori« su, podsjetimo, prvi puta organizirani 1934. godine, a pokrenuo ih je biskup *Lajčo Budanović*. Održavani su svake godine neprekidno, do početka Drugog svjetskog rata. Organizirani su uvijek početkom godine, sredinom siječnja, na spomen velikom preporoditelju biskupu *Ivanu Antunoviću*. Razgovori su bili osmišljeni tako da potpomognu u izražavanju kulturno-prosvjetnih, vjerskih i nacionalnih potreba bunjevačkih Hrvata.

M. Tucakov

Veliko djelo nekadašnje Pučke kasine mora biti nastavljeno: s razgovora u Gradskoj knjižnici

Pučke kasine do njenog ukidanja« govorio je mr. *Krešimir Bušić* iz vukovarskog područnog centra Instituta »Ivo Pilar«, a tekst predsjednika Pučke kasine *Josipa Ivankovića* o radu ove organizacije od njezina reosnutka 1998. do danas pročitala je *Josipa Ivanković*.

Nakon uvodnih predavanja uslijedio je razgovor, kao središnji dio večeri. U razgovoru

negiraju svoje hrvatsko podrijetlo.

»Mislim da su večerašnji »Razgovori« protekli dobro. Nije bilo pitanja koja nisu mogla biti postavljena, a pitanje odnosa Bunjevci-Hrvati nažalost je realno. Ono večeras nije zamišljeno kao tema, ali se već godinama provlači i mi to prihvaćamo. Pučka kasina 1878. pokušat će pomiriti ove dvije opcije kako bismo mogli

Temeljem članka 20. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« broj 135/04) Gradska uprava, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, Subotica - Trg slobode br. 1

OBAVJEŠTAVA

Da je investitor »KOMGRAD« a.d., Subotica, Petefi Šandora br. 25, podnio zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš za projekt »Asfaltna baza AB 80«, parcela broj 36115, K. O. Donji Grad, Čantavirski put bb, Subotica.

Uvid u podatke obavještenja i dokumentaciju iz zahtjeva može se obaviti u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, II. kat Stare gradske kuće soba 226 u razdoblju od 9. 1. 2009. do 29. 1. 2009. u vremenu od 10 do 12 sati.

Molimo vas u roku od 20 dana od dana oglašavanja, dostaviti mišljenje o zahtjevu za davanje suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš ovom mjerodavnom tijelu.

Javna rasprava i prezentacija Studije o procjeni utjecaja na životni okoliš PROJEKTA »Asfaltna baza«, bit će održana 30. 1. 2009. u 12 sati, u prostorijama Stare gradske kuće, II. kat, soba 226.

Na prezentaciju i javnu raspravu o predmetnoj studiji bit će pozvani nositelj projekta i izrađivač studije.

Temeljem članka 20. i članka 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (»Službeni glasnik RS« broj 135/04), i članka 24. Odluke o općinskoj upravi (»Službeni list općine Subotica« br. 5/05, 16/06, 6/07, 20/07), Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša:

OBAVJEŠTAVA

Da je nositelj projekta »PHIWA« d.o.o., Matije Korvina br. 17, Subotica, podnio Zahtjev za davanjem suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na okoliš Projekta »VALDI SUPERMARKET«, na katastarskoj čestici broj 3260 k.o. Stari grad, Subotica. Suglasno članku 20, stavak 2 i 3, Zakona o procjeni utjecaja na okoliš, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša osigurat će javni uvid u predmetnu Studiju u razdoblju od 16. 1. 2009. do 5. 2. 2009. godine u prostorijama Stare gradske kuće, II. kat, ured 226, svakog radnog dana od 10 do 12 sati.

Javna prezentacija i javna rasprava o predmetnoj Studiji o procjeni utjecaja na okoliš bit će održana 6. 2. 2009. godine u 12 sati u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša, II. kat Stare gradske kuće, ured 226.

Oduvijek u blizini ljudi

Ljubav, novac i konji

*Još 1835. godine za potrebe tadašnje vojske uvezani su prvi konji u Srbiju, a 1858. godine stvorena je i ergela *
Trkači konji su najvrjednija kategorija u uzgoju sportskih konja, a vrijede onoliko koliko su zapaženi njihovi rezultati u utrka*

Konji su oduvijek bili negdje uz ljude, na njima su se osvajala nova prostranstva, a dobar junak bio je nezamisliv bez dobrog konja. Prema nekim arheološkim podacima, konj je prva životinja koju je čovjek pripitomio. O njima su ispejane pjesme, ispričane priče.

»Bogatstvo se najsigurnije troši na konjima i ženama«, pisao je *Maksim Gorki*, objašnjavajući kako su izdaci za obje strasti visoki, a prinos nesiguran. Unatoč tomu, stoljećima niti jedna od ovih dviju naklonosti nije nestala, niti je umanjena.

Još 1835. godine za potrebe tadašnje vojske uvezani su prvi konji u Srbiju, a 1858. godine stvorena je i ergela. Tako se vremenom bogatstvo kućanstva počelo mjeriti posjedovanjem stoke, a oni sretnici koji su u štali imali konja bili su velike gazde. Tako je i u današnjem vremenu informativnih tehnologija dobar konj vrijedan čitavog bogatstva, samo je pitanje – ima li ga tko platiti?

Oko konjičkog sporta u svijetu vrti se veliki novac, dok su u Srbiji vlasnici konja isključivo zaljubljenici u ove životinje. Među njima svakako su *Tome* i *Ruža Ivković Ivandekić* iz Đurđina, obitelj koja se proteklih trideset godina bavi uzgojem kasačkih konja. Prema Tominim riječima ljubav prema konjima potječe još iz njegova djetinjstva, kada su se konji koristili u obitelji kao izvor radne snage. Svoju ulogu autohtona pasmina konja izgubila je u razdoblju mehanizacije, ali je, kaže, naviku na život uz konje bilo teško odagnati. Stoga se obitelj Ivković Ivandekić otisnula u kasačke vode, odnosno odlučila za uzgoj najpoznatije svjetske trkačke pasmine – američkih kasača.

KARAKTERISTIKE AMERIČKIH KASAČA: Na području Vojvodine dugogodišnja je tradicija uzgoja američke i malim dijelom francuske kasačke pasmine. Američki kasač je samo jedna od nekoliko vrsta kasača, koja svoje porijeklo vuče iz Sjedinjenih Američkih Država, a uzgoj ove pasmine započinje u 19. stoljeću.

Danas su poznate i uzgajaju se 4 linije, a to su – Mc Kinney, Bingen, Axworthy i Peter the Great. Obitelj Ivković Ivandekić uvijek je na svom posjedu uzgajala oko dvadesetak kobila američkih kasača, koje su davale zdravu ždrijebad za utrke. U oblikovanju ove pasmine korišteni su arapski i engleski punokrvnjak te morgan i još neki sportski konji. Baš zbog toga američki kasač je vrlo sličan englezu, ali je izdržljiviji, čvršći, te mirniji. Ova se pasmina može uglavnom vidjeti u kasačkim utrka, dok se ne koristi kao preponaš, iako bi mogao imati uspjeha i u tom sportu zbog svog izdašnog karaktera.

PRIPREMA ZA UTRKE: Jedino pravo uživanje za svakog konja je trčanje, a kako bi ono dalo opipljive rezultate i imalo smisla i za njihove vlasnike, prethodno je potrebno proći školu trčanja, odnosno trening. Kasački konji počinju se trenirati s 18 mjeseci, a prve utrke trče s dvije godine, dok je utrka života za kasače derby, kojeg trče konji stari četiri godine.

Tome se, kao uzgajivač kobila, uglavnom ne bavi treniranjem konja za utrku, već ih prodaje ili, pak, prepušta na školovanje ljudima koji se natječu u utrka. »Školarinu« dakako mora platiti, a pokatkad se i sam mora pobrinuti pripremiti ih za utrke. »Obično imam 4 do 5 konja koje odnesem na školovanje, a ako se dogodi

da ih ne uspijem prodati ili dati na treniranje, moram se sam potruditi da postanu dobri trkači«, priča Tome dodajući kako nikada nije sjeo u sulke i natjecao se, već su njegove konje tjeerali drugi, dok on najviše voli promatrati utrku izdaleka.

Tijekom jedne trke natjecalo se i po nekoliko njegovih konja, te, iako previše skroman glede postignutih rezultata u konjičkom sportu, najviše nagrada, kaže, donijela mu je Armida, koja je u jednoj trkačkoj sezoni znala osvojiti i do 11.000 njemačkih maraka. O dugogodišnjem uloženom trudu i radu ove obitelji svjedoči i prostorija ispunjena brojnim peharima.

Nostalgичno vraćanje u dobra stara vremena prisutno je i u Tome, koji se prisjeća odlazaka na utrke u Hrvatsku, Sloveniju, Mađarsku. Sada je, navodi, velika procedura prelaska granice jer nismo u EU, a sve je manje uzgajivača, pa tako i utrka i na našim prostorima. »Sada se utrke ponajviše održavaju još u Subotici, Beogradu, Srbobranu, Despotovu i Somboru. Osim pehara dobiva se i u današnje vrijeme simbolična novčana nagrada, od koje 30 posto dajem vozaču sulki«, priča Tome čiji konji su, među ostalima, bili prepušteni stručnjacima iz trkačkog svijeta, kao što su *Zvonko Bogdan*, članovi obitelji *Oračić* i *Mukić*, te brojnim drugim znalcima konjičkog sporta.

PREHRANA: Za uzgoj konja, posebice trkaćih, hranidba je uz smještaj jedna od najvažnijih stvari, a početak brige o hranidbi započinje od trenutka oplodnje kobile.

U prehrani je prvi i najvažniji pašnjak, jer tamo kobila dobiva sve što joj je potrebno, dok je prijeko potrebno i kretanje i boravak na zraku. Kobila se izlaže velikom naporu zbog ploda koji nosi, no neke su kobile, tvrdi Tome, pobjeđivale na utrkama u visokoj ždrebosti, bez nekog posebnog napora. Obitelj Ivković Ivandekić koristi u prehrani kobila više krmiva poput zobi, ječma, kukuruza, te lucernu, koje uzgajaju na svojim njivama. Dodatni trošak svakako predstavlja i kupnja hrane konjima koji se pripremaju za utрку, a kao dodaci prehrani koriste se i razni vitamini.

Također je poznato kako konjima treba osigurati kvalitetnu vodu, te sol kojom će nadomjestiti znojenje i potrošene minerale.

Prema riječima veterinara *Miroslava Pečarića*, koji se, između ostalog, brine i o Tominim konjima, specifični nervni sustav kod konja čini ih iznimno osjetljivim na promjene vremena i zagađenu hranu, koja izaziva tzv. koliku, odnosno grčeve u trbuhu koji rezultiraju uginućem. Osim toga, nerijetki su slučajevi uginuća zbog pobačaja, a česte su i ozljede, osobito kod trkaćih konja, navodi Pečarić.

KASANJE PO BALKANSKOM TLU: Trkaći konji su najvrjednija kategorija u uzgoju sportskih konja, a vrijede onoliko koliko su zapazeni njihovi rezultati u utrkama. Ne postoji formula za kupnju pobjednika, a konji se biraju na temelju fizičkog izgleda, rodoslova i ostvarenih rezultata.

U svijetu trkaći konji su velika industrija koja živi od kladionice i kladenja. U konjički sport

i konje u Europi najviše se ulaže u Švedskoj, dok kasački sport u Srbiji živi na entuzijazmu i ljubavi malog broja ljudi jer se, nažalost, sve vrti oko novca i zato je kasački sport kod nas nedovoljno popularan. Sukladno ovoj činjenici slaba je potražnja za kasačkim konjima, iako je njihova cijena, u odnosu na nekadašnju, znatno manja. »Svojedobno, u mojim počecima bavljenja uzgojem kasača, njihova se cijena kretala i do 20.000 DM, vremenom je pala na oko 6000, a sada se više njih mora udružiti da bi kupili konja za 1000 €, objašnjava Tome dodajući, kako će na kraju ipak biti primoran prodati dobre trkaće konje u klaonice za 70 din/kg, a konji na Zapadu u prosjeku koštaju oko 40.000 funti.

Prema njegovim riječima ulaganje je posljednjih godina postalo potpuno neisplativo, a financiraju ga sredstvima ostvarenim iz poljodjelstva, zbog čega, kaže, kuća trpi. »Situacija je prilično tužna i žalosna, jer je čak i potražnja za konjskim mesom slaba, te doista nemamo izbora, a svakodnevno imamo izdatke glede prehrane, njege, prijevoza, treniranja, oplodnje i slično«, kaže Tome, jedini preostali veći uzgajivač američkih kasača na ovim prostorima, koji je sve ove godine uspijevao opstati zahvaljujući svojoj upornosti i ljubavi prema trkaćim konjima. Farma poput njegove postoji još, tvrdi, samo u Sloveniji, koja danas ima oko 18.000 registriranih grla, a tome djelomice doprinose i državne subvencije koje nisu velike, ali su ipak pomoć.

Pojedina obiteljska gospodarstva u okolici Subotice uzgajaju konje inozemnih vlasnika, koji uvoze kvalitetne pastuhe za priplod. Tako se neki od pastuha iz Italije nalaze na konjičkoj farmi *Deša Farkaša* u Bajmoku, gdje i Tome nosi svoje kobile na pripust, a uskoro, kaže,

očekuje nekoliko ždrijebad čija je kasačka priroda, nažalost, u današnje vrijeme neizvjesna, jer bez brige grada ili države nema razvijenog konjičkog sporta.

Konji u Srbiji opstaju zahvaljujući imanjima seljaka, kojima jedino ljubav prema konjima daje poticaj za uzgoj ove plemenite domaće životinje. Vlasnici i uzgajivači rasnih trkača istinski su heroji kasačkog sporta, jer bez nekog velikog interesa godinama ulažu puno truda i ogromna sredstva, nadajući se da će jednog dana baš njihova štala biti vlasnik šampiona.

Trening konja kasača zahtijeva puno rada, znanja, vremena i novca, no, unatoč svim mukama – američki kasači su ljubav zauvijek.

Marija Matković

Ruža i Tome Ivković Ivandekić i Deš Farkaš

Jeste li znali...

- da su ždrijebad bijelih konja u početku crna, a poslije postupno postaju bijela
- da je najmanji konj bio veličine psa i težio samo 13,5 kilograma
- da je najteži konj težio 1452 kg
- da konji imaju sličan probavni sustav kao hrčci i slonovi
- da konji spavaju uglavnom na nogama (ponekad leže)
- da se križanac kobile i mužjaka zebre zove zebroid
- da je najveća visina koju je konj preskočio s jahačem na leđima 2 m
- da mogu osjetiti mirise udaljene i do 2 km
- da konj ima 44 zuba
- da je najstariji konj imao 42 godine, a inače konji žive do 25 godina
- da je najviši konj bio visok 2 metra i 15 cm
- da kobile nose svoje ždrijebe 11 mjeseci

Ministarstvo kulture Republike Srbije – Sektor za suvremeno stvaralaštvo, kulturnu industriju i kulturne odnose – Odsjek za međunarodne odnose u području suvremenog stvaralaštva raspisuje

NATJEČAJ

za sufinanciranje programa/projekata u području kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina i etničkih zajednica za 2009. godinu

Natječaj se raspisuje u skladu sa Zakonom o djelatnostima od općeg interesa u području kulture (»Sl. gl. RS« br.49/92) i Zakonom o ministarstvima (»Sl. gl. RS« br.65/08).

I. Predmet natječaja je sufinanciranje projekata/programa u području kulturnog stvaralaštva pripadnika nacionalnih manjina i etničkih zajednica koji žive na teritoriju Republike Srbije.

Predmet natječaja nije:

- informiranje na jezicima manjina
- zaštita spomenika kulture
- redovita djelatnost pravnih osoba
- investicijska ulaganja (izgradnja, rekonstrukcija, adaptacija...)
- nabava nošnje, opreme i sl.
- produkcija dugometražnih i igranih filmova

II. Pravo sudjelovanja na natječaju imaju **pravne osobe** registrirane na teritoriju Republike Srbije, čija je osnovna djelatnost kultura i **fizičke osobe**, u suradnji s njima.

Ovim Natječajem nije predviđeno sudjelovanje ustanova kulture iz članka 2, stavak 2. Zakona o djelatnostima od općeg interesa u području kulture, tj. »neizravnih korisnika proračuna«.

Podnositelji ne mogu konkurirati s istim projektom s kojim su već sudjelovali na nekom od natječaja Ministarstva kulture RS.

III. Natječajna prijava za svaki pojedini projekt/program treba sadržati:

- Formular (dostupan na internetskoj stranici Ministarstva www.kultura.sr.gov.yu ili na prijavnici Ministarstva kulture Republike Srbije, Beograd, Vojkovića 3)
- Detaljno razrađen opis projekta;
- Detaljnu specifikaciju troškova;
- Podatke o pravnoj osobi koja podnosi prijavu (u slučaju kada prijavu podnosi fizička osoba, ili više njih, dostaviti profesionalni životopis – za svakoga ponaosob)
- Pismene preporuke dvije osobe koje projekt preporučuju, mjerodavne u području za koju se podnosi prijava;
- Dokument o pravnom statusu u kome će naročito biti navedeni:
- Porezni identifikacijski broj
- Matični broj
- Ovlaštena osoba
- Dokaz o uplati republičke administrativne takse (Zakon o republičkim administrativnim taksama, »Službeni glasnik RS«, broj 43/03, 51/03, 53/04, 42/05, 61/05, 101/05, 42/06, 47/07 i 54/08) u 1 primjerku. Račun na koji se uplaćuje administrativna taksa je: 840-742221-843-57, poziv na broj 97 50-016, tarifni broj 1, iznos 170,00 dinara).

IV. Prijava se podnosi u **5 primjeraka**:

- Za 3 člana povjerenstva i nacionalno vijeće dostaviti po 1 primjerak dokumenata (ukupno 4) pod rednim br: **1, 2, 3, 4 i 5**
- Za Ministarstvo kulture RS dostaviti 1 primjerak svih dokumenata

Na adresu: MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE, Vojkovića 3, 11000 Beograd, s naznakom »za **Konkurs stvaralaštva nacionalnih manjina i etničkih zajednica za 2009. godinu**«.

V. Prijave će razmatrati nacionalna vijeća nacionalnih manjina i stručna povjerenstva Ministarstva kulture RS. Stručna povjerenstva Ministarstva kulture razmatrat će prispjele projekte/programe i utvrditi prijedlog za sufinanciranje projekata za 2009. godinu.

Konačnu Odluku o sufinanciranju donosi ministar kulture, a rezultati Natječaja bit će objavljeni na internetskoj stranici Ministarstva kulture RS: www.kultura.sr.gov.yu

Osnovni kriteriji prilikom razmatranja prijava bit će:

- značaj za unapređenje kulturnog i jezičnog identiteta;
- značaj za unapređenje umjetnosti i kulture;
- promicanje i razvoj multikulturalnosti;
- doprinos interkulturalnom dijalogu;
- visoka kvaliteta projekta;
- realne mogućnosti za realizaciju programa/projekta;
- realan finansijski plan;
- suradnja sa stručnim institucijama i pojedincima;
- suradnja s nacionalnim vijećem

Natječaj je otvoren do 31. siječnja 2009. god.

Neblagovremene prijave i nepotpuna dokumentacija neće biti uzeti u razmatranje.

Dodatne informacije mogu se dobiti na telefon 011/3398-880, ponedjeljkom, srijedom i petkom, od 11 do 14 sati.

Bradić: Transformacija, racionalizacija, koncentracija i inovacija

BEOGRAD – Srbijski ministar kulture Nebojša Bradić izjavio je na prvoj ovogodišnjoj tiskovnoj konferenciji kako ne očekuje da će globalna finansijska kriza ozbiljnije ugroziti područje kulture u Srbiji zahvaljujući dobroj organizaciji posla i većem proračunu za taj sektor u 2009. godini, izvijestile su domaće novinske agencije.

Prema njegovim riječima, prioriteti Ministarstva kulture u 2009. godini bit će – stručna dijagnoza stanja svih ustanova kulture, stvaranje potencijala za poduzetništvo u kulturi, završetak započetih poslova, odnosno donošenje neophodnih zakona i rekonstrukcija zdanja ustanova kulture, kao i organizacija međunarodnih događaja. Ministar kulture je rekao kako su ključne riječi za nadvladavanje krize: transformacija, racionalizacija, koncentracija i inovacija i dodao da će u uvjetima finansijske krize u kulturi moći opstati samo najkvalitetniji pojedinci i ustanove, kao i njihovi programi.

Ministarstvo kulture posebice će podržati privatizaciju ustanova kulture, ohrabrujući društveno odgovorne tvrtke da ulože svoj kapital u to područje kako bi pridonijele poboljšanju njezine kvalitete. Dodao je kako je kultura u Srbiji »raznolika i neujednačena«, kako ima sredina koje su »odustale od kulture«, ali da publike ima svuda, zbog čega će resorno ministarstvo nastojati omogućiti stvaranje kulturne mreže među gradovima u Srbiji, ali i u regiji, i time pridonijeti decentralizaciji kulture.

Pomoćnik ministra kulture za međunarodne odnose Branimir Dimitrijević rekao je da će Srbija ove godine potpisati četiri međunarodne konvencije iz oblasti zaštite kulturnog naslijeđa, kao i da će se uključiti u obilježavanje Europske godine umjetničke aktivnosti.

U području medija, kako je rekla načelnica tog sektora Violeta Ćorić, pokraj usvajanja ranije pripremljenog zakona o nedopuštenoj medijskoj koncentraciji i harmonizacije pojedinih zakonskih akata, posebna pozornost bit će posvećena potpori lokalnim medijima i programima namijenjenim nacionalnim manjinama i osobama s invaliditetom.

»Slučaj Kapelica« u Galeriji »Dr. Vinko Perčić«

SUBOTICA – Predavanje i prezentacija pod nazivom »Slučaj Kapelica« bit će održano u petak 16. siječnja u Galeriji »Dr. Vinko Perčić«. Riječ je o predstavljanju poznate galerije »Kapelica« iz Ljubljane, a predavač je *Jurij Krpan*, umjetnički direktor te galerije.

Početak je u 19 sati.

Ivan Balažević osmislio logo Rivijere

CRIKVENICA – Nakon objavljenog natječaja za logo Rivijere Hrvatsko primorje, koja obuhvaća područje Crikvenice, Novog Vinodolskog i Općine Vinodolske, između 23 prijavljena rješenja izabrano je rješenje akademskog slikara Ivana Balaževića iz Novog Vinodolskog, a podrijetlom iz Tavankuta.

Natječaj i izbor obavila je koordinacija šest turističkih zajednica u zajedničkom markentiškom nastupu.

Humanitarni koncert za »Hosanu«

SUBOTICA – Kako bi se pomoglo ovisnicima koji se liječe u zajednici »Hosana« nadomak Subotice, početkom godine (4. siječnja) u Velikoj vijećnici Gradske kuće održan je humanitarni koncert. V.l. dr. Marinko Stantić, osnivač Hosane, a ujedno i organizator ovoga

koncerta, pozvao je izvođače duhovne glazbe iz Sombora, Subotice, pa čak i iz Bizovca kraj Osijeka. Nastupile su vokalne solistice Antonija Piuković, Marija Jaramazović, te vokalno-instrumentalni sastavi: VIS Antunići, VIS Proroci, kao i VIS Matheus, pobjednici prošlogodišnjeg »HosanaFesta«.

Publika je mogla čuti i svjedočenje jednog ovisnika koji je u zajednici godinu dana, a pred njim su, kako kaže, još dvije godine koje mora, a i želi provesti u »Hosani«. U toj zajednici, koju je početka smatrao nečim što mu neće pomoći, sada polako pronalazi smisao života. Također, čula se i ispovijed majke jednog od ovisnika koji je u zajednici »Hosana« našao spas.

Kao iznenađenje publici, mladići iz zajednice koji vole glazbu napisali su tekst za pjesmu te je otpjevali u, sebi bliskom, rep stilu.

A. S.

Natječaj za nagrade Dana hrvatske knjige

ZAGREB – Društvo hrvatskih književnika raspisalo je natječaj za nagrade Dana hrvatske knjige.

Nagrada »Judita« je nagrada za najbolju knjigu ili studiju o hrvatskoj književnoj baštini u 2008. godini. Nagrada »Davidias« je nagrada za najbolji prijevod djela iz hrvatske književne baštine na strane jezike ili najbolju knjigu, odnosno studiju inozemnog kroatista o hrvatskoj književnoj baštini u 2008. godini. »Slavić« je nagrada za najbolji objavljeni autorski književni prvijenac u 2008. godini.

Za natječaj za spomenute nagrade u obzir će biti uzete knjige koje autori ili nakladnici u 5 (pet) primjeraka dostave do 31. siječnja 2009. na adresu:

Društvo hrvatskih književnika za Nagrade Dana hrvatske knjige – Trg bana Jelačića 7/I, 10000 Zagreb.

Nagrade će biti dodijeljene na Dan hrvatske knjige 22. travnja 2009. u Splitu.

Natječaj za »Preljsku pismu«

SUBOTICA – Hrvatski kulturni centar »Bunjevačko kolo« iz Subotice raspisao je natječaj za najbolju »Preljsku pismu« Velikog prela 2009. Napisane pjesme treba poslati na adresu HKC »Bunjevačko kolo«, Preradovićeva 4, ili na e-mail bkolo@nadlanu.com s naznakom »za Veliko prelo«.

Natječaj je otvoren od dana objavljivanja do 20. siječnja 2008. godine.

»Veliko Prelo 2009.« bit će održano 31. siječnja u Dvorani sportova u Subotici. Tijekom večeri goste će zabavljati dva velika imena hrvatske estrade: Miroslav Škoro i Goran Karan.

Cijena ulaznice s konzumacijom iznosi 2500 dinara. Za rezervaciju karata možete se javiti na: 024/555-589 i 065/503-68-88.

Vatroslav Frkin i Miljenko Holzleitner: »Bibliografija knjiga hrvatskih autora u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, 1495.-1850.«, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda, Zagreb, 2008., str. 538

Kapitalna bibliografija franjevačkih knjižnica

Ovo djelo, osim neupitnoga značaja za hrvatsko franjevaštvo i kulturu u cjelini, od velike je važnosti i za mjesnu povijest ovdašnjih Hrvata. Ponajprije stoga što su u ovoj bibliografiji zabilježena i djela Hrvata koji su rođeni ili su svojim radom vezani za negdašnje ugarsko Podunavlje

Koncem prošle godine u Zagrebu je objavljeno i ubrzo javnosti predstavljeno izuzetno vrijedno bibliografsko djelo o franjevačkoj kulturnoj baštini. Autori su dvojica franjevačkih redovnika – Vatroslav Frkin i pok. Miljenko Holzleitner, koji je jedno vrijeme bio na službi i u subotičkom samostanu. Objavljujući djelo koje donosi popis jednoga dijela njihova bogatoga povijesnoga naslijeđa u Hrvata, nakladnici su, čini se, na najbolji način izišli u susret velikoj obljetnici franjevačka koja svuda u svijetu počima ove godine – slavi se, naime, 800 godina od osnutka Reda male braće.

Predgovor ovoj, po mnogo čemu, kapitalnoj knjizi potpisuju akademici Josip Bratulić i Stjepan Damjanović, dok je uvodno slovo pod naslovom »Dragocjeno blago franjevačkih knjižnica Gornje Hrvatske« napisao jedan od najpoznatijih povjesničara franjevačke prisutnosti u Hrvata dr. sc. fra Emanuel Hoško. Iznijevši ukratko povijest, način nastanka knjižnica pri franjevačkim samostanima te njihove glavne komparativne značajke, Hoško zaključuje kako su »u njima skupljene prije svega knjige koje su koristili nastavnici filozofskih učilišta i bogoslovnih škola (...). Naravno, nije riječ samo o priručnicima, već o širokom rasponu filozofske i teološke literature« (str. 25).

TRI KRITERIJA OBRADE: Već iz samoga naslova ove bibliografije posve je razvidno da su u njoj obrađene i uvrštene knjige prema sljedećim kriterijima. Prvo, autor zabilježenoga djela je morao biti Hrvat, bez obzira na moguću svjetonazorsku ili redovničku afilijaciju. To znači da bibliografija donosi i knjige isusovaca (npr. Bartol Kašić), pavlina (npr. Ivan Belostenec), ali i laika (npr. Dominika Ignjata Martinovića, nakon što je napustio franjevački red). Drugo, zabilježena knjiga se mora nalaziti u posjedu neke samostanske knjižnice na teritoriju današnje Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, bez obzira na mjesto izdanja, tako da zatičemo brojna djela objavljena i/ili tiskana drugdje, npr. u Budimu, negdašnjem kulturnom središtu Hrvata ne samo iz ugarskoga Podunavlja. I treći kriterij za uvrštenje bio je vremenski – knjiga je morala nastati u razdoblju od 1495. pa do 1850. Pri tomu je posljednja godina vjerojatno uzeta kao godina kada u Hrvatskoj počinje zaživljavati moderno građansko društvo, nastalo na temelju postrevolucionarnih i protufeudalnih reformi koje u Hrvatskoj poduzima ban Josip Jelačić, rođen u Petrovaradinu.

VAŽNOST ZA MJESNU POVIJEST: Ravnajući se dosljedno tim kriterijima, autori su zabilježili i obradili ukupno 2305. različitih knjiških djela hrvatskih autora koja su nastajala u rasponu, nešto više, od četiri stotine godina. Osim cjelovita naslova, svaku bibliografsku jedinicu prate i osnovni podaci o knjizi (ime i prezime autora, mjesto tiskanja, godina i broj stranica) kao i franjevački samostan(i) u čijoj se knjižnici obrađena knjiga nalazi (Bjelovar, Cernik, Čakovec, Ilok, Karlovac, Klanjec, Kloštar Ivanić, Krapina, Koprivnica, Našice, Osijek, Požega, Samobor, Slavonski Brod, Šarengrad, Trsat, Varaždin, Virovitica, Vukovar i Zagreb). Same bibliografske jedinice poredane su abecednim redoslijedom prema naslovu djela, što u znatome olakšava korištenje. Tomu je od pomoći i

abecedno poredano »Kazalo autora i anonimnih publikacija«, objavljeno na kraju knjige (str. 501-537).

Ovo djelo, osim neupitnoga značaja za hrvatsko franjevaštvo i kulturu u cjelini, od velike je važnosti i za mjesnu povijest ovdašnjih Hrvata. Ponajprije stoga što su u ovoj bibliografiji zabilježena i djela Hrvata koji su rođeni ili su svojim radom vezani za negdašnje ugarsko Podunavlje. Naime, na taj način su postali sastavni dio naše regionalne kulturne povijesti, napose one koja traje od konca XVII. i tijekom XVIII. stoljeća, u kojoj su »fratri« imali odlučujuću ulogu ne samo u oblasti crkvenoga života,

prosvjete, filozofije i teoloških znanosti, nego i u nabožnoj književnosti (molitvenici, pjesmarice, propovjednički kompediji), zatim jezikoslovlju, povijesti, enciklopedistici, medicinske znanosti... Riječ je prije svega o djelima Lovre Bračuljevića, Grgura Čevapovića, Josipa Jakošića, Ignjata Dominika Martinovića, Emerika Pavića, Grgura Peštalića, Ladislava Spaića, Stjepana Vilova i dr., koji su također obrađeni u ovoj bibliografiji, čime se otvara mogućnost usporedbe s postojećim regionalnim bibliografijama i kritička valorizacija istih, prije svega djela Ivana Kujundžića i prinosu Ante Sekulića. Ujedno, i ovom bibliografijom, kao i »Bibliografijom franjevaca Bosne Srebrene«, Ante Slavka Kovačića (Sarajevo, 1991.), stvorene su temeljne pretpostavke da se, uz dakako i samostalni istraživački rad, pristupi izradi cjelovite regionalne bibliografije toga razdoblja ovdašnjih Hrvata.

ISKLUČENOST HRVATSTVA NA ISTOKU: Jedini moment koji baca sjenu na gore iznijete pozitivne ocjene te korisnost za povijest Hrvata u Podunavlju ove bibliografije jest izostanak obrade knjižnica ove franjevačke redodržave s teritorija Vojvodine i Srbije. Naime, Hrvatskoj

franjevačkoj provinciji sv. Ćirila i Metoda, koja je utemeljena 1900. i ima sjedište u Zagrebu, pripadaju samostani u Subotici, Baču, Novom Sadu i Zemunu, čije knjižnice nisu obuhvaćene.

Razlog zacijelo ne može biti u tomu da takvih knjiga u njima nema, napose u knjižnicama samostana u Baču i Subotici, već ga, strahujemo, treba tražiti u posljedici tendencija koje postoje u kulturnim krugovima u Republici Hrvatskoj, po čemu se ono »hrvatsko« isključivo razumijeva kao ono što postoji u Hrvatskoj. Do sada ovo, istina, nije bilo nastojanje

Crkve u Hrvata, no ni ona očito nije imuna od toga. Pa ipak, valjalo bi vidjeti postoje li spremnosti ili dovoljni resursi ovdje, bilo unutar Crkve ili pak drugdje, da se ovaj nedostatak na neki način ispravi, kako bi se na najbolji način opovrgnuo često prisutan, gdjekad i istinit, argument o nedovoljno dostupnoj građi i nepristupačnosti kataloga i knjiga vojvodanskih Hrvata.

Tomislav Žigmanov

Novi filmski uradak Branka Ištvančića

Kvartovska priča s univerzalnom porukom

Hrvatski redatelj, podrijetlom iz Tavankuta, završio je snimanje 10-minutnog filma »Recikliranje« koji će biti dio omnibusa o zagrebačkim kvartovima

»Zagrebačke priče« su cjelovečernji igrani omnibus film koji se sastoji od devet kratkih igranih filmova različitih autora dužine trajanja svaki od po 10 minuta. Tema svakog pojedinačnog filma su zagrebački kvartovi, a jednu od devet priča »Recikliranje«, čije je snimanje nedavno završeno, režira Branko Ištvančić, podrijetlom iz Tavankuta.

»Ideja priče je kroz recikliranje pokazati ciklus promjena koje zahvaća suvremeno društvo i jednu europsku metropolu«, objašnjava Ištvančić. »Romska obitelj s periferije grada Zagreba skuplja, odnosno reciklira odjeću koja je ionako trebala završiti u suvremenoj tvornici za reciklažu, kako bi uredila sina za posao u toj istoj tvornici. Likovi u filmu su: otac Šaban, majka Šerifa, sin Ivan i još troje njihove djece, koji u rano jutro odlaze na gradski deponij sakupljati robu. Pronađu gotovo nove košulju, odijelo i kravatu. Odjenu najstarijeg sina Safeta i svi skupa, zajedno sa

mi je veliku pomoć pružio ovdašnji predstavnik romske zajednice *Kasum Cana*«, kaže Ištvančić.

Osim profesionalnih glumaca na čelu sa *Slavenom Knezovićem*, uloge u filmu tumače i Romi naturščici.

»Kako je na ovom filmu bilo potrebno prilagoditi način glume po dojamu njihovog svakodnevnog ponašanja, osim profesionalnih, odabrani su i neki koji fizički, psihologijom i vlastitim iskustvom mogu uvjeriti u svoju pripadnost prikazanom okolišu, pa su stoga angažirani neprofesionalci odnosno naturščici, s kojima nije bilo teško, ali ni tako lako raditi«, napominje redatelj.

Premijera »Zagrebačkih priča« predviđena je za 31. svibnja, odnosno na Dan Grada Zagreba. Inače, glavni financijer filma, uz Hrvatski audiovizualni centar, je Grad Zagreb.

D. B. P.

Detalj sa snimanja filma: Branko Ištvančić (desno) s glumcima

susjedima, otiđu do najsuvremenijeg pogona za recikliranje. A Safetu je to prvi radni dan u modernoj tvornici za recikliranje gdje se ista ta roba i odjeća sa deponija reciklira. Tako pokušavamo na univerzalan način prikazati priču u kojoj se može prepoznati svaki današnji čovjek. Cilj filma je kroz pojedinačan primjer dosegnuti općeniti problem«, kaže redatelj.

Scenarij za film potpisuje *Edi Mužina*. »Mužina je napravio vrlo zahvalan scenarij s dobrim dijalozima koje smo preveli na romski jezik. Bilo je potrebno prilagoditi izgovor na romskom na 'najrazumljiviju varijantu', jer nema standardnog romskog jezika, budući da se u svakoj sredini njihov izgovor mijenja i različito se govori. Također, bilo je potrebno naučiti profesionalne glumce da izgovaraju dijaloge na romskom u čemu

Priželjkujem novi igrani film

»'Recikliranje' i njegovo snimanje je završeno. Sada je u fazi montaže, a nakon toga ide na obradu slike i zvuka. Jednako tako, najavljivani dokumentarni film o slamarkama 'Od zrna do slike' snimljen je i upravo se treba početi montirati, tako da se i njegova premijera može očekivati krajem proljeća ili početkom ljeta u Subotici i u Zagrebu. Ostaje mi još dovršiti snimanje dokumentarnog filma 'Album' do ljeta ove godine.

Ali, ono što najviše priželjkujem to je prilika za neki novi igrani film. Tako ću početkom ove godine opet na natječaj prijaviti scenarij za dugi igrani film, jer su me stalno odbijali na nedavnim natječajima iako je 'Duh u močvari' postigao veliki uspjeh prije dvije godine. Nedavno je objavljeno u 'Jutarnjem listu' kako su tri domaća filma obilježila uspješnu kino sezonu po gledanosti u ovom desetljeću a to su 'Što je muškarac bez brkova' Hrvoja Hribara, moj film 'Duh u močvari' i 'Karaula' Rajka Grlića. Redatelji Hrvoja Hribar i Rajko Grlić su već dobili sredstva za nove filmove i to još na prethodnom natječaju i uskoro će ih snimiti. Primijetio sam da jedino ja od te trojice spomenutih 'najuspješnijih domaćih redatelja desetljeća' nisam dobio sredstva za novi igrani film, a to mislim dovoljno govori o mom nezadovoljstvu«, kaže Ištvančić.

Tamara Jadrejić, »Zarobljenici rata«, OceanMore, Zagreb, 2008.

Sedam ratnih priča

U ovoj je knjizi strah prouzročen ratom uzrok i posljedica, poveznica koja pod zajednički nazivnik trpa različite likove i priče. Njihove posebnosti, pripadnosti i opredjeljenja postaju nevažni u usporedbi s krajnjim posljedicama koje se zrcale u vlastitoj nelagodi i tjeskobi, poput određenosti kojoj se ne može pobjeći

Piše: Đurđica Stuhlreiter

Ratovi su oduvijek bili zanimljiva i privlačna tema. Bez obzira u kojem se vremenu i prostoru događali, zarobljeni riječima i zaustavljeni na stranicama knjiga, pronalazili su bez mnogo muke i svoje pisce i svoje čitatelje. Kao inspiracija naročito su izazovni ukoliko je vremenski otklon od njih manji, pa pisci često ne dopuštaju da na ratnu problematiku prašina zaborava padne odveć brzo i lako.

I u hrvatskoj se suvremenoj književnosti posljednjih godina pojavilo dosta naslova koji variraju rat i poraće, te promišljaju o ratnim sukobima, uzrocima i posljedicama s raznih točaka motrišta. Doprinos takvim nastojanjima daje i knjiga »Zarobljenici rata« Tamare Jadrejić, prva njezina proza objavljena u Hrvatskoj. S pričom »Dijete koje se ne pere« osvojila je 2001. književnu nagradu »Eks&Tra«. Potaknuta time napisala je još šest priča, inspiriranih istim prostornim i vremenskim okvirom – ratom u Hrvatskoj devedesetih.

NAGRADE I KRITIKE: Za cjelokupnu zbirku tih priča dobila je 2003. vrijednu književnu nagradu »Italo Calvino«. Riječ je o nagradi inače namijenjenoj talijanskim piscima, a dodjeljuje se za najbolje neobjavljeno prozno djelo. Ratne priče, za koje je Jadrejić nagrađena i koje je pisala na talijanskom jeziku, sada su objavljene u posebnoj knjizi. Tako je i na hrvatskom moguće čitati ovu zbirku od sedam priča s tematikom rata na prostoru bivše Jugoslavije. U izvješću žirija prilikom dodjele nagrade »Italo Calvino« za 2003. godinu između ostalog je rečeno: »...autorica je uspjela progovoriti o ratu, a da ga ne imenuje, gledajući ga očima onih kojima nije jasno što im se događa, pa doživljavaju tragediju kao anomaliju svagdašnjice«.

Talijanska je kritika, pak, zapisala: »'Zarobljenici rata' Tamare Jadrejić čitatelje pogađaju ravno u srce. S rijetkom sposobnošću, koja još više iznenađuje ako znamo da je riječ o spisateljici kojoj je materinski jezik hrvatski, a piše i na talijanskom, da ispriča kraj Jugoslavije opisujući svakodnevne odnose u obitelji, između roditelja i djece, muškarca i žene...«

OSJEĆAJ STRAHA: Svoje priče autorica gradi na osjećaju straha koji je s ratom neraskidivo vezan. On prožimlje njezine protagoniste na različite način, ali ih osvaja i prodire im do kostiju gotovo uvijek jednako. Stoga njezini likovi uvjerljivo opravdavaju naslov knjige, jasno se predstavljajući kao istinski zarobljenici rata. On je jednako zarobio dijete koje se boji da mu se otac neće vratiti s bojišnice, kao i vojnika koji strahuju, ali ne odustaju od pljačkanja civilne kuće. Uvlači u svoje tjeskobne mreže starce koji se boje da će ostati bez novca sačuvanoga za crne, već prispjele dane, ali i ženu koja se boji svoga sve nasilnijega muža vojnika, jer on nastavlja ratovati i u vlastitoj kući, tražeći »ratničku naknadu«. Njegovom žrtvom može postati svatko jer, kako je rečeno – »sve su to

Tamara Jadrejić je rođena 1964. u Kopru. Diplomirala je komparativnu književnost i talijanski jezik na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. U Italiju odlazi 1992., gdje radi kao prevoditeljica i novinarka, a posljednje tri godine živi u New Yorku.

ljudi koje nitko nije zarobio u ratu, ali su zarobljeni ratom«. Za njih, u njihovim kuhinjama, spavaonicama, kupaoonicama, ili čak u zbiljskim proturatnim skloništim, nema nigdje dovoljno sigurnog zaklona kamo ne prodiru rat i strah.

U ovoj je knjizi strah prouzročen ratom uzrok i posljedica, poveznica koja pod zajednički nazivnik trpa različite likove i priče. Njihove posebnosti, pripadnosti i opredjeljenja postaju nevažni u usporedbi s krajnjim posljedicama koje se zrcale u vlastitoj nelagodi i tjeskobi, poput određenosti kojoj se ne može pobjeći. Izraz »biti zarobljen ratom« u ovim pričama dobiva univerzalno značenje nečega što dolazi i prolazi, ostavljajući trajne posljedice – kako na izravnim sudionicima, tako i na onima što bi željeli biti samo pasivni promatrači.

Ovom se knjigom Tamara Jadrejić predstavlja kao vrsna pripovjedačica »u prozi toliko svježoj a cizeliranoj, da se doima gotovo nevjerovatan podatak da je posrijedi književni prvijenac autorice, koja je istodobno debitirala na dvama jezicima.« Izvan velikih distribucijskih mreža, njezina je knjiga ipak pronašla put do čitatelja, izvrsnih recenzija i nagrada. Za nadati se je kako ćemo vrlo brzo imati prigode čitati još ponešto iz pera ove vrsne spisateljice.

Zaspem ili zaspim

Piše: Miranda Glavaš-Kul

Nerijetko čujem jezičnu pogrešku, miješanje prezenata dvaju glagola posve različita značenja. Naime, riječ je o svršanim glagolima *zasuti* i *zaspiti*. Tako možemo čuti rečenice slične ovima:

Ukoliko popodne *zaspem*, ostavite me spavati.

Tek kada djeca *zaspu*, mogu u miru čitati knjigu.

U navedenim je rečenicama rabljen glagol *zasuti*, namjesto glagola *zaspiti*. U Anićevu Rječniku uz glagol *zasuti* stoji: »zatrpiti koga ili što čime sipkim, baciti najedanput mnogo čega (npr.

kamenja)«. U prenesenom značenju: »govoriti neprekidno, izreći mnogo riječi, ne dati drugome do riječi«. U istom rječniku uz glagol *zaspiti* nalazimo pojašnjenje: »iz budnog stanja prijeći u san, početi spavati, usnuti...« Prezent glagola *zaspiti* glasi: ja *zaspim*, ti *zaspješ*, on *zaspí*, mi *zaspimo*, vi *zaspíte*, oni *zaspe*, stoga i navedene rečenice trebaju glasniti:

Ukoliko popodne *zaspim*, ostavite me spavati.

Tek kada djeca *zaspe*, mogu u miru čitati knjigu.

Glagol *zasuti* u prezentu glasi: ja *zaspem*, ti *zaspješ*, on *zaspe*, mi

zaspemo, vi *zaspete*, oni *zaspu*. *Zasuti* nas može snijeg, a kada nas *zaspe*, dječjoj radosti nema kraja. No, dok nas on ne zaspe, nemojmo koga *zasuti* grubim riječima. U njegovanu književnom jeziku valja ne miješati oblike dvaju glagola,

nego ih treba razlikovati i pravilno rabiti kako bismo spriječili zabune u razumijevanju. Prije no što koga *zaspete* riječima, razmislite o njihovoj značenju, a naravno i o posljedicama koje nepromišljene izjave mogu imati.

Povijest hrvatske književnosti (11. dio)

Ivan Gundulić (I. dio)

Priredjuje: Miranda Glavaš-Kul

Najpoznatiji i najznačajniji pjesnik hrvatskoga baroka zacijselo je Dubrovčanin *Ivan Dživo Gundulić*. Rođen je 9. siječnja 1589. kao prvo dijete vlastelina *Frana Gundulića* i *Džive* rođene *Gradić*. Osnovna je znanja Gundulić stekao u humanističkoj gimnaziji gdje su mu profesori bili svećenik *Petar Palikuća* (preveo na hrvatski jezik »Život Karla Borromea«) i Toskanac *Camillo Camilli* (nadopunio *Tassov* ep »Oslobođeni Jeruzalem«). Uz ovakva dva vrsna učitelja poetike epskoga pjesništva Gundulić se razvio u osebnog pjesnika.

U mladosti ga je privukla talijanska melodrama koja je zavladała pozornicama toga doba. U tom je razdoblju svoga života napisao melodrame, ili slobodno preradio talijanske sličnih naziva, koje su prikazivane u Dubrovniku od 1615. godine. Napisao je deset melodrama: »Galatea«, »Dijana«, »Armida«, »Posvetiliše ljuveno«, »Prozerpina ugrablje-

Ivan Gundulić (1589.-1638.)

na«, »Čerera«, »Kleopatra«, »Arijadna«, »Adon« te »Koraljka od Šira«, od kojih su sačuvane samo četiri. Pet godina kasnije (1621.) piše »Pjesni pokorne kralja Davida«. Zbirka sadrži slobodne prepjeve sedam pokornih psalama i teološko-meditativnu pjesmu »Od veličanstva Božijeh«. Ova se pjesma do danas smatra njegovom najboljom kraćom pjesmom. U

predgovoru *Marinu Buniću* nabraja svoje mladenačke drame i naziva ih »taštijem i ispraznijem« i »porodom od tmine«. Ovim se riječima odrekao idealiziranoga svijeta vila i pastira i krenuo novim, posve drukčijim smjerom, hodeći stazama skrušenosti i pokore.

Oženio se 1628. godine *Nikom Sorkočević* s kojom je imao sinove *Frana*, *Šiška* i *Mata*, te kćeri *Madu* i *Dživu*. Obavljao je različite javne službe. Bio je sudac, senator, carinski službenik, nadzornik oružarnice, nadzornik žitnice, istovremeno se baveći obiteljskim poslovima i odvjetništvom. Dva je puta bio knez Konavala, a da ga rana smrt nije spriječila, najvjerojatnije bi bio biran za kneza Republike. Iako je obavljao mnoge dužnosti, živio je mirnim i povučanim životom zbog kojega su ga suvremenici prozivali *Mačićom* (*Mačica* = *Mačkica*).

Put do punoga pjesničkoga izraza pronašao je u čudorednom, nabožnom pjesništvu. Na ovome je

području najviše pokazao u svojoj religioznoj poemi »Suze sina razmetnoga« (Mleci, 1622.). Poema je nastala prema biblijskoj paraboli o izgubljenom sinu iz Evanđelja po Luki. U njoj kroz tri stanja duše: sagrađenje, otkupljenje i skrušenje prati izgubljenoga sina kome otac radosno daje oprost. Pjesnik je prema stanjima duše nazvao svoja tri dijela, tri »plača« poeme. Kroz monološko kazivanje grješnika, primjerenim ispovjednim tonom i pokajničkim sadržajem, tipičnom baroknom temom, formom i pjesničkim izrazom, Gundulić je otkrio raskoš svoga pjesničkog talenta. Poema je sročena u strofama od šest osmeraca. Bogat leksik, začudna metaforika, figure nabiranja, retorička pitanja i drugi efekti pokazuju kako Gundulić piše u duhu svoga vremena. Ispod svih baroknih uresa krije se razmatranje o prolaznosti svega zemaljskoga i o neizbježnom kraju života na ovome svijetu koji donosi smrt.

Predstavnici Katoličke crkve uputili apel vlastima Republike Srpske

Zaustaviti otimanje crkvenog zemljišta

*Biskup Komarica je upozorio da se u slučaju gradnje na zemljištu Katoličke crkve, ne radi samo o problemu s Banjalučkom biskupijom i Katoličkom crkvom, već o eminentnom političkom pitanju u koje se uključio i Vatikan * Kardinal Vinko Puljić, koji je zbog ovog slučaja i doputovao u Banjaluku, kazao je da se zakoni moraju poštovati, te da pravna država mora provoditi zakone*

Piše: Arijana Beus

Predstavnici Katoličke crkve u Bosni i Hercegovini uputili su zahtjev vlastima Republike Srpske da se zaustavi bespravna gradnja nove zgrade Zavoda za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju na naturaliziranom zemljištu Katoličke crkve u krugu samostana Marija Zvijezda u naselju Trapisti u Banjaluci.

Na konferenciji za novinare u trapističkom samostanu o ovom problemu, s kojim je, između ostalih, upoznata i Sveta stolica, govorili su nadbiskup vrhbosanski kardinal *Vinko Puljić*, biskup banjalučki *Franjo Komarica* i potpredsjednik Republike Srpske iz reda hrvatskog naroda *Davor Čordaš*, te su naglasili kako neće

se uključio i Vatikan. »Usprkos obećanjima predstavnika RS-a, prije svih predstavnika Vlade RS-a, gradnja u krugu samostana je nastavljena. Ovo je klasičan primjer nepoštovanja pravne države. Očito su u ovom slučaju utemeljeni interesi Katoličke crkve u Banjaluci itekako ugroženi, jer nećemo imati mogućnosti tražiti naturalnu restituciju uništenog samostanskog dvorišta koje nam se na ovakav način bespravno oduzima«, ukazao je biskup Komarica. Precizirao je kako je Katolička crkva zatražila zaustavljanje gradnje do donošenja zakona o restituciji, što mu je obećao i sam premijer *Milorad Dodik*, ali radovi i dalje teku.

odustati od traženja pravde u ovom slučaju, ističući da ne traže privilegije, već jednaka prava.

UGROŽENI INTERESI KATOLIČKE CRKVE: Potvrdivši da su mjerodavna tijela RS-a donijela odluku da se obustavi bespravna gradnja u krugu samostana, biskup Komarica je ukazao kako se ta odluka ne poštuje, iako se time ugrožavanja interes Katoličke crkve. Biskup Komarica je upozorio da se u slučaju gradnje na nacionaliziranom zemljištu Katoličke crkve, ne radi samo o problemu s Banjalučkom biskupijom i Katoličkom crkvom, već o eminentnom političkom pitanju u koje

»Obećanje nam je bilo stiglo i od ministra zdravlja RS-a *Ranka Šrbića*, koji je rekao kako nije niti znao da se radi o crkvenoj zemlji«, kazao je banjalučki biskup.

KARDINAL IZRAZIO ZABRINUTOST: Biskup Komarica smatra kako je očigledno da određene strukture, očekujući zakon koji regulira pitanje restitucije i koji Narodna skupština RS-a treba usvojiti početkom ove godine, koriste ovo razdoblje kako bi izgradnjom na oduzetom zemljištu, onemogućili vraćanje imovine Crkvi.

Uz to je napomenuo kako ovo nije osamljen slučaj i da se slič-

Iza svega stoje moćni pojedinci

Potpredsjednik Republike Srpske *Davor Čordaš* rekao je kako je obaviješten od direktora Sekretarijata za vjere RS-a *Jove Turanjinina* da je 10. prosinca prošle godine, donesena odluka o obustavi radova, ali je obustava trajala samo nekoliko dana, a da mu nije poznato tko je i na koji način donio odluku. »Tu odluku nitko nije vidio. Nije isključeno da iza ovog slučaja stoje moćni pojedinci«, kaže potpredsjednik RS-a. On je naveo kako je bespravna gradnja u krugu samostana Marija Zvijezda zaustavljena na nekoliko dana, ali se onda nastavila.

no događa s imovinom Katoličke crkve i u Prijedoru, ali i drugim vjerskim zajednicama u drugim gradovima Bosne i Hercegovine.

»Očigledno je da se primjenjuje zakon jačega, na što mi ne možemo pristati. Bojim se da će taj zakon jačega biti primjenjivan i u drugim slučajevima«, naglasio je Komarica.

Kardinal *Vinko Puljić*, koji je zbog ovog slučaja i doputovao u Banjaluku, kazao je kako se zakoni moraju poštovati, te da pravna

država mora provoditi zakone.

»U zadnje vrijeme smo osjetili da se na svim razinama križa imovina i zbog toga smo zabrinuti«, rekao je nadbiskup *Puljić*. On je podsjetio na stav Međureligijskog vijeća Bosne i Hercegovine kojim predsjedava, da se imovina vjerskim zajednicama u Bosni i Hercegovini mora vratiti u naturi, a ukoliko to nije moguće da se oštetiti odgovarajućom zamjenom ili novcem, a ne papirima, mjenicama ili obveznicama. ■

Obljetnica smrti biskupa Antunovića

Uokviru Dana biskupa *Ivana Antunovića*, u nedjelju 11. siječnja u Katedrali bazilici Svete Terezije Avilske u Subotici služena je svečana sveta misa povodom 121. obljetnice smrti biskupa *Ivana Antunovića*. Misno slavlje predvodio je mr. *Mirko Štefković* uz koncelebraciju još šest svećenika Subotičke biskupije. U prigodnoj propovijedi predvoditelj misnog slavlja je istaknuo djelo biskupa Antunovića kao i njegovu brigu i nesebičan rad za svoj narod.

Ž. V.

Piše:

mons. dr. Andrija Kopilović

Dublje hodati putem vlastite svetosti

Ekumenizam – djelo Božje

Ponovno je pred nama jedna Svjetska molitvena Osmina za jedinstvo kršćana. Podsjetimo se da je stogodišnja tradicija moliti za jedinstvo kršćana od 18. do 25. siječnja. Ponovno ćemo se naći zajedno s vjernicima drugih Crkava, a u svojoj vlastitoj moliti svaki dan. Dobro je podsjetiti se na ekumenizam kao »put Crkve« našega vremena koji se ne može zaoobići, a da se ostane kršćaninom. Razmišljajmo o načelima koje nas povezuju. Treba slušati druge, proučavati prošlost, susretati druge, otkriti i priznati da se istina nalazi i kod njih.

ISTINA NAS NADILAZI: Iz polemike treba prijeći na dijalog. Jer dijalog uzima u obzir ono kršćansko pozitivno kod drugih, svjestan svoje nepotpunosti kako osobne tako i institucionalne, traženje je punine, uvijek nastoji stvari promatrati u povijesnom kontekstu. U dijalogu se priznaju vlastite pogreške. Nužna komponenta dijaloga jest prava intelektualna poniznost, tj. biti svjestan da nas istina nadilazi. Dijalog odbacuje bilo kakvo kalkuliranje. Svi smo pozvani obratiti se Kristu, jer on želi i stvara jedinstvo. Važna dimenzija u traženju jedinstva jest i molitva, koja nas može promijeniti iznutra. Kao rezultat svega, treba zajednički djelovati u svijetu, pokazati vidljivo da je Crkva u svijetu. Jasno je da je put dijaloga naporan. Jednom je teolog Congar rekao: »Ekumenizam nije lagan put. To je pothvat strpljivosti. Trebat će proći generacije da bi se malo pomalo otvorili zatvoreni putovi... da bi se prihvatio dio istine koji se nalazi kod drugih.« A na pitanje je li optimist ili pesimist, odgovarao je: »Bez sumnje, patim zbog mnogih stvari, ali isto tako nalazim razloga da se radujem videći ono što nadolazi, kako Duh Sveti djeluje, što ljudi poput Ivana XXIII., Pavla VI., Ivana Pavla II. mogu učiniti; dakle, optimist-pesimist, ne znam ništa o tome, sve što znam jest da treba raditi.«

Sjetimo se jednogavnog svjedočanstva: citat iz dogmatskog govora velikog Ivana Bessariona, nicejskoga biskupa, pred Grcima 15. travnja 1439. na koncilu u Firenci: »Koji bismo razlog mogli navesti da bismo opravdali što smo odbili ujediniti se? Što bismo mogli odgovoriti Bogu opravdavajući našu bratsku razdjeljenost, dok je Krist, da bi nas ujedinio i učinio jedno stado, sišao s neba, postao čovjekom, bio raspet? Koja će biti naša isprika kod budućih generacija, još bolje, kod naših suvremenika?« Danas se traži ono što je zajedničko, bez gubljenja vlastitog identiteta. Zato se ističe vrijednost pluralizma kao dimenzija samog jedinstva. Jedinstvo ne znači uniformiranost, jedna skupina ne

Nužna komponenta dijaloga jest prava intelektualna poniznost, tj. biti svjestan da nas istina nadilazi. Dijalog odbacuje bilo kakvo kalkuliranje. Svi smo pozvani obratiti se Kristu, jer on želi i stvara jedinstvo. Važna dimenzija u traženju jedinstva jest i molitva, koja nas može promijeniti iznutra. Kao rezultat svega, treba zajednički djelovati u svijetu, pokazati vidljivo da je Crkva u svijetu. Jasno je da je put dijaloga naporan. Jednom je teolog Congar rekao: »Ekumenizam nije lagan put. To je pothvat strpljivosti. Trebat će proći generacije da bi se malo pomalo otvorili zatvoreni putovi... da bi se prihvatio dio istine koji se nalazi kod drugih.«

može i ne smije apsorbirati drugu. Jedinstvo je u službi svih skupina pomažući svakome bolje živjeti darove kojim je obdaruje Duh Božji. Strpljivost i međusobno poštovanje u iščekivanju ostvarenja dva su uvjeta bez kojih nema ni dijaloga, dvije su osobine koje nam svima nedostaju.

Vjera i teologija sadrže težnju eshatološkog značenja, jer će u gledanju licem u lice prestati svako umnožavanje formulacija kojima se ne može nikako dokučiti Apolutnu Istinu. Svi naši izričaji žele izreći tu istu stvarnost, a to i čine pod različitim vidovima koristeći se različitim izvorima. Važno je zato imati uvijek na umu da vjeru žive i izriču ljudske osobe, ljudske grupacije ili pojedine Crkve, čiju »partikularnost« karakterizira kultura, tradicija, vlastiti jezik, zemljopisno-kulturne i povijesne različitosti.

ŠTO JE PRAVI DIJALOG?: Što je pravi dijalog? Samo po sebi je jasno da svaki razgovor nije dijalog, jer često se govori o razgovoru gluhih i nijemih. Polemika također nije dijalog jer se u njoj brane vlastite pozicije bez prihvaćanja različitog stava. Drugi se shvaća kao protivnik kojeg treba dotući ili privesti na svoju stranu, potpuno zapostavljajući istinu. U dijalogu se brani bitna vrednota istine, kao čista vrednota koju i drugi bez poteškoće priznaju i u kojoj se mora odvijati dijalog. Stoga će se uvijek i djelovati snagom Istine koja zahtijeva da se drugi priznaju u stvarnosti kao subjekti. Drugi, koji su različiti, jesu osobe i zato reagiraju kao i mi. Nailazimo na njihov otpor i iznenađenja. U tome se vidi jedini izlaz da se obratimo i prihvatimo druge kao osobe, centre za izgradnju svijeta i projekata, ideja, radosti i muke, originalne i opravdane kao i mi. To pretpostavlja barem privremeno prihvaćanje ideje da drugi imaju razloga, ili da bi bar mogli imati razloga, u nekim pogledima promatrati stvari drugačije od nas. To znači sasvim jednostavno priznati drugome pravo da bude drugačiji, tj. da bude ono što jest. Istinski dijalog mora dopustiti Drugome da nam kao drugačiji od nas može donijeti nešto novoga.

Konačno, što onda znači biti ekumenski otvoren? Znači ponajprije dublje poznavati vlastitu vjeru i posjedovati krepost poniznosti i strpljivosti. To znači ljubiti nadasve istinu i čuvati vlastiti identitet, a dopustiti da zbog mnogih razloga drugi pored nas imaju pravo biti drugačiji. Međutim, i jedni i drugi trebamo dublje hodati putem vlastite svetosti pa će u konačnici ekumenizam biti djelo Božje.

Odgoj – svakodnevna obveza roditelja

Blagdani i blagdansko raspoloženje su za nama, djeca su još uvijek na raspustu, no vrlo kratko. Kao i odrasli, i djeca su se opustila, a škola i obveze počinju već u ponedjeljak. U ovom smo razdoblju možda i sami (roditelji) pravili pogreške i djeci dopuštali što se inače ne može, te se sada treba vratiti u kolosijek. Pokraj brojnih obveza treba i disciplinu staviti na dnevni red i vratiti se na staro, ako je discipline bilo prije.

Mnogi roditelji za neposlušnost najčešće biraju kaznu ili neku negativnu posljedicu. Pedagozi uvijek savjetuju neki drugi način odgoja, što mnogi roditelji teško prihvaćaju, jer poznato je kako je »batina izišla iz raja«, no pokušajmo na ljepši način odgojiti svoje dijete, jer ako ono živi s nasiljem, kaznama ili batinama vjerojatno će i ono samo biti nasilno. Jer, dijete živi ono što doživljava i ako je tako stalno u obitelji, ono niti ne zna za nešto ljepše.

Evo nekoliko savjeta, koje kad pročitate pokušajte i primijeniti. Možete ih i ispisati na neko samo vama vidljivo mjesto kako bi vam, kada je potrebno, bili u blizini.

Djeci sve treba biti jasno rečeno, treba im postaviti određene granice kako bi znala što se može, a što ne. Svakako te postavljene granice trebaju biti jasne, konkretne i dobro definirane, te moraju uvažavati potrebe i djece i roditelja.

* Djetetu treba jasno reći što se od njega očekuje i koja ponašanja su mu na raspolaganju (npr. »Po zidovima se ne crta, postavili smo ti ploču za crtanje u tvojoj sobi i tamo možeš crtati što želiš.«)

* Uvijek se potrudite djetetu ponuditi izbor. Davanjem izbora možete postaviti granice, a također djetetu omogućiti samostalnost i vlastiti izbor (npr. »Želiš li pokupiti svoje igračke sam ili želiš da ti ja pomognem?«)

* Ukoliko je moguće planirajte unaprijed. Recite djetetu kuda idete i pripremite ga na to (npr. prije odlaska u trgovinu razgovarajte s djetetom i dogovorite se: »Kad dođemo u dućan možeš izabrati jedan slatkiš.« Ili: »Sada idemo posjetiti baku i djeda, a poslije toga ćemo svratiti na igralište.«

* Dobro ponašanje pretvorite u igru. Ako nešto učinimo zabavnim djeca će sigurno lakše prihvatiti zadatak (npr. »Idemo se utrkivati tko će se prije obući za šetnju.« Ili: »Tko će se prije spremirati u krevet i pripremiti slikovnicu za čitanje.«

* Ono što je jako bitno jest pohvala, uvijek pohvalite dobro ponašanje. Svaki put kada se dijete ponaša u skladu s dogovorom pohvalite ga i potaknite to ponašanje. Ne trebaju vam nagrade, dovoljno je reći: »Hvala što si došao čim sam te pozvala.« Ili: »Hvala što si mi pomogla oko pravljenja kolača.« Uz zagrljaj i poljubac sigurno će biti još veći učinak.

* Omogućite da dijete uči i na svojim pogreškama i da uvidi logične posljedice. Ako dijete vidi posljedice svog ponašanja, dobiva uvid i svoje pogreške (npr. ako prolije mlijeko, neće ga više moći popiti, ako potrga igračku više se neće moći igrati s njom. Nemojte zaboraviti činjenicu da se i vama može dogoditi da prolijete mlijeko.)

* Budite dosljedni. Nitko nije sve vrijeme dosljedan, ali pokušajte da vaši ciljevi, pravila i metode discipliniranja budu svaki dan isti. Česte promjene zbunjuju djecu i ona počinju testirati roditelje kako bi utvrdila do kuda sežu granice.

* Ne kažnjavajte dijete batinama. Fizičko kažnjavanje pojačava ljutnju i agresivnost umjesto da uči odgovornosti. Ono uči djecu kako je udaranje opravdano i da je to dobar način rješavanja sukoba.

Autoritet roditelja se ne temelji na kaznama, vaša djeca, se ne trebaju vas plašiti, nego vas trebaju voljeti i poštovati. Svaki roditelj je model za djecu i djeca uče kako se ponašati i putem promatranja, slušanja, a često i putem imitiranja svojih roditelja. Stoga se nemojte iznenaditi kada vidite kako vas dijete oponaša. Ponekad možete i zamijeniti uloge pa vi budete dijete, a dijete neka bude roditelj. Dijete će zbog toga biti sretno, a vi ćete možda uvidjeti neku svoju pogrešku u odgoju, koju možete usmjeriti na put da budete još bolji roditelj.

Ž. V.

KUPON
HRVATSKA RIJEČ
ZA BESPLATNI PRIJEVOZ

DSHV i Bus prijevoz »Beneš« Vas vode u Banju Kanjižu.
Polazak ispred Doma DSHV-a u petak, 16. siječnja 2009. godine
u 14 sati, povratak u 19 sati.

Uvjet za besplatan prijevoz je Kupon iz posljednjeg broja
»Hrvatske riječi«.

tel: 024 600-886
fax: 024 753-186
mail: busbenes@tippnet.rs

Zdravlje u hladnim zimskim danima (dio I.)

dr. Marija Mandić

Svjedoci smo da u posljednjih nekoliko tjedana i zima pokazuje svoje prave zube. I bez snijega, kada se temperatura spušta i do 10 stupnjeva ispod ništice, ružno zimsko vrijeme u pravilu ne potiče na izlazak iz kuće te dolazi do svima dobro poznate tzv. zimske pretilosti, smanjene fizičke aktivnosti, ali i pojave sezonske depresije, koja je općenito manje poznata. Ukoliko, pak, krenemo van u velikoj smo opasnosti od prehlade, od toga da dobijemo gripu ili pak neku težu upalnu bolest.

Zato nam svima treba biti cilj da, pokraj svih svojih redovitih obveza, više pažnje obratimo na svoje zdravlje, koje zbog nadolazećih hladnoća zna biti više ili manje poljuljano. U sljedećih nekoliko brojeva pozabavit ćemo se održanjem zdravlja u hladnim zimskim danima, skrećući posebno pažnju na – pravilnu prehranu, održanje fizičke kondicije, njegu tijela i kože, pojavu sezonske zimske depresije, i na savjete kako sami sebi pomoći prilikom prehlade, viroza i sličnih stanja, koja su u ovom razdoblju iznimno česta.

POBIJEDITE PREHLADU: Prehlade su česte u zimskim danima, a prije nego posjetite liječnika pokušajte pobijediti je starim, dobrim sredstvima kao što su - topli čaj, vitamin C, med i, naravno, nezaobilazna pileća juha. Osim toga, u ljekarnama se bez liječničkog recepta mogu nabaviti razni kombinirani praškovi protiv prehlade, tablete za sisanje u slučaju blažih upala grla ili, pak,

pripravci na bazi bilja za rješavanje urinarnih infekcija. Svakako, ukoliko navedeni preparati u roku od tri dana ne dovedu do poboljšanja općeg zdravstvenog stanja, ili se ono, pak, još više pogorša, obvezno se obratite za stručnu liječničku pomoć.

1. Vitamin C

Odavno je poznato kako vitamin C sprječava prehladu, odnosno skraćuje njeno trajanje ukoliko se ipak pojavi. Svakako treba biti oprezan s uzimanjem većih količina, jer svakodnevno uzimanje više od 2000 mg vitamina C može izazvati oštećenje bubrega (nastanak kamenca) i pojavu proljeva.

2. Topli čaj

Pijenje toplog čaja ima slične prednosti kao pileća juha. Inhaliranje pare olakšava disanje, a polako ispijanje čaja vlaži grlo. Crni i zeleni čaj imaju dodatne prednosti budući da sadrže vrijedne antioksidanse. Ukoliko se limun uzima s čajem, treba pričekati da se čaj ipak malo ohladi, jer visoke temperature svježeg skuhanog čaja ubijaju dragoceni C vitamin u limunu.

3. Pileća juha

Topla, domaća juha pomaže na više načina. Inhaliranje pare olakšava prolazak zraka dišnim putevima. Tanjur-dva juhe spriječit će pojavu dehidracije. Znanstvenici su pronašli da pileća juha ima čak protuupalno djelovanje.

4. Češnjak

Češnjak je od davnina poznato sredstvo protiv virusa i bakterija. Osim toga, češnjak je hranjiv, a daje i posebnu aromu jelima s kojima se priprema.

5. Hren

Hren je još jedan narodni lijek za uklanjanje začepjenosti dišnih puteva. Najbolji način,

no. Još je korisnije ako grgljate slanu vodu nekoliko puta dnevno.

7. Mast od mentola i tečnosti na bazi mentola

Mentol ima blago djelovanje koje obnavlja kožu, a udisanje arome mentola pomaže otvaranju dišnih puteva. U ljekarnama postoje tečnosti na bazi mentola koje u sebi sadrže i tintu lavande i drugih

pokraj konzumacije hrena uz jelo, je naribati hren, pomiješati ga s medom i vodom, te grgljati.

6. Slane kapljice

Ukapavanje slane vode u nos uklanja viruse i bakterije. Ukoliko nemate originalne, pokušajte napraviti kućne. U pola litre vode ukuhajte 1 žlicu morske soli i ukapajte u nos 2-3 puta dnevno.

aromatičnih bilja, čijom uporabom dolazi do olakšavanja disanja, jer razgrađuju sluz u dišnim putevima. Ova metoda uvelike će također pomoći upaljenim sinusima, što je čest slučaj u hladnim zimskim danima. Potrebno je ovu mirisnu tekućinu ubaciti u vrelu vodu i inhalirati se nad njom.

Poštovani čitatelji,

U želji unapređivanja medicinske strane u našem tjedniku, možete slati svoja pitanja na koja će odgovarati naši liječnici-suradnici.

Pisma možete slati poštom na adresu redakcije ili mailom na:

hrvatskarijec@tippnet.rs

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

Čari leda

Dragi moji mali i veliki prijatelji, nadam se da ste se odmorili na zimskim ferijama i da ste uživali u blagdanima i čarima zime. Nažalost, ove godine, bar za sada, nije bilo tako lijepo kao prošle zime, kada je snijega bilo i previše. Tada smo se bar mogli sanjkati, grudati i praviti snjegovića. Još u ovome broju nećemo spominjati previše školu, jer ona počinje tek u ponedjeljak, a do tada još ima puna dva dana. Pokušajte ih iskoristiti na najbolji način.

Za početak pročitajte jednu zanimljivu priču:

Mali klizač

Nikola se tog hladnog dana strašno dosađivao. Nitko od njegovih prijatelja nije imao vremena igrati se s njim. Osamljen je stajao ispred kuće, tresući se od zime i pitao se što raditi. Nije želio slobodno vrijeme provesti u kući, želio je biti na svježem zraku i tu se zabaviti. Ubrzo mu je sinula strašna ideja. Donio je veliku kantu punu vode i prolio je po ulici. Nije prošlo mnogo vremena, a voda se pretvorila u led. Nikola se zaletio i počeo je klizati po glatkoj zaleđenoj površini. Baš se dobro zabavljao, sve dok se odjednom nije začuo zvuk automobila. Nikola je skočio na pločnik, a auto, zanošeći se po ledu, jedva se zaustavio iza ugla ispred parkiranog auta. Iz auta je izašla jedna gospođa koja je bila prestrašena. Nije joj bilo jasno što se događa. Ugledala je Nikolu i upitala ga – je li on napravio od ceste klizalište? Nikola je slegnuo ramenima, potvrdno kimnuo glavom i rekao: »Da, ja sam.«

Gospođa mu je rekla kako je klizanje sigurno dobra zabava, ali klizalištu nije mjesto na ulici, jer može biti jako opasno. »Bilo bi puno bolje da svoje klizalište premjestiš u dvorište, jer ćeš tamo biti mnogo sigurniji, pa možeš pozvati i svoje prijatelje da se skupa klizate.« Nikola se naravno složio s tim. Razbio je led koji je bio na cesti i napravio novo klizalište u svom dvorištu. Klizao se cijeli dan, a kasnije su mu se pridružili i prijatelji, te su skupa uživali u zimskim radostima.

Možda su se neki od vas već i sami dosjetili ove ideje i napravili osobno klizalište, no ipak postoji mjesto za klizanje. Trenutačne temperature odgovaraju svima koji se vole klizati, pa se neki rado klišu i na prirodnim klizalištima, kao što je jezero Palić, a u Subotici postoji i Gradsko klizalište gdje možete također otići i klizati se. Na Gradskom klizalištu vam nude i mogućnost iznajmljivanja klizaljki, ukoliko ih nemate. Ukoliko idete sami na klizanje ipak vam preporučujem Gradsko klizalište, jer je sigurnije i ono je namijenjeno baš za rekreativno klizanje i sportove na ledu.

Prijepodnevni termin od 10-12 najviše posjećuju djeca mlađeg uzrasta, dok poslijepodnevni termin od 18,30-20,30 posjećuju starija djeca od 15 godina pa nadalje, no, kako su nam rekli u Gradskom klizalištu, osim djece i mladih klizalište posjećuju i odrasli, tako da je klizalište aktualno za sve starosne skupine. Od 3 godine pa sve do 60 godina. Također, na Gradskom klizalištu se možete ugrijati uz šalicu toplog čaja ili tople čokolade. Ako nemate klizaljke možete ih iznajmiti i to od broja cipela 24 pa sve do broja 45. Najtraženiji brojevi klizaljki su od 24-38.

Gradsko klizalište u Subotici, kako su nam rekli, radit će sve do početka ožujka, pa još uvijek imate mogućnosti posjetiti klizalište i, ukoliko još ne znate klizati, naučiti ovaj lijep hobi.

Ukoliko imate volje i vremena posjetite neko klizalište i okušajte se na ledu, može biti zabavno, a i lijepo. Ukoliko imate talenta potražite stručnjaka, koji će vas obučiti i pokazati vam sve čari i ljepotu ovoga zimskog sporta.

Što je to klizanje na ledu?

Klizanje na ledu je umijeće kretanja po zaleđenim površinama korištenjem klizaljki. Može se klizati po ledu koji može biti prirodno zaleđena površina, dakle može biti jezero ili rijeka. Postoje i umjetno zaleđena klizališta. Klizanje na ledu je raširen oblik rekreacije, ali i osnova mnogobrojnih sportova i sportskih disciplina na ledu.

Aktivnosti na ledu

Umjetničko klizanje je sport u kojem natjecatelj ili više njih mora kličući na ledu izvesti okrete, skokove i druge elemente demonstrirajući spretnost i eleganciju, često uz pratnju glazbe. Kao sport, umjetničko klizanje potječe još iz 19. stoljeća.

Brzo klizanje je sport u kojem je cilj u što kraćem vremenu prijeći zadanu udaljenost kličući se na ledu. U osnovnoj i najraširenijoj varijanti ovog sporta sudionici se natječu na kružnoj stazi dužine 400 metara, koja može biti u dvorani ili na otvorenom. Postoji i varijanta ovog sporta na kraćoj stazi, koja je poznatija i kao Short track.

Hokej na ledu jedan je od najdinamičnijih zimskih sportova. Hokej je ekipni sport koji se igra na umjetnim ili prirodnim ledenim površinama, a najpopularniji je u zemljama s dugim, hladnim zimama.

Sinkronizirano klizanje je klizanje na ledu u postavi od 12 do 20 klizačica koje zajedno kliču. Ovo je vrlo zabavan, lijep, ali i naporan sport.

Poziv na crtanje

Likovni odjel HKC »Bunjevačko kolo« poziva svu nadarenu i zainteresiranu djecu na likovnu dječju sekciju, na satove crtanja, koja se okuplja svake subote u prostorijama Hrvatske čitaonice (Bele Gabrića 29.). S djecom radi nastavnik likovne kulture Geza Vereš, a početak je u 10 sati. Svi ste pozvani!

16. siječnja 2009.

Radno vrijeme klizališta

Gradsko klizalište u Subotici radi u određeno vrijeme za rekreativne klizače i to svakim radnim danom od 10-12 sati i od 18,30 do 20,30 sati. Vikendom, dakle subotom i nedjeljom, otvoreno je i od 15-17 sati. Ulaznica je 110 dinara, a iznajmljivanje klizaljki košta 150 dinara za dva sata. Djeca do 6 godina ne plaćaju ulaznicu.

Uređuje: Željka V.

Zlatko Prčić, ekspert za bicikle

Bicikli za sva vremena

Najekonomičnije prijevozno sredstvo koje traži minimalno održavanje

Razgovarao: Dražen Prčić

Iako je vrijeme velikih hladnoća, a živa u termometru već tjednima stanuje daleko u minusu, bicikli kao opće prometno sredstvo i dalje se nesmiljeno voze. Jer, naznake svjetske krize i usmjeravanja na štednju idealno se uklapaju u koncept najjeftinijeg prijevoza na dva kotača uz angažman osobnog »pogona«. Unatoč netipičnoj sezoni biciklizma, razgovor sa *Zlatkom Prčićem* (1976.), tehničarem u gradskoj službi Hitne pomoći i glavnim mehaničarom biciklističkog kluba »Spartak« iz Subotice, u ovakvim okolnostima postao je posve smislenim.

»U svijet bicikala ušao sam spletom određenih okolnosti koje su bile usko povezane, najprije, mojim odustajanjem od nogometa i prijelazom na treniranje veslanja na Paliću. S obzirom na to da sam razdaljinu do jezera svakodnevno morao prevaljivati svojim »skromnim« mini biciklom, kojeg sam u to vrijeme posjedovao, u trinaestoj godini sam od roditelja zatražio trkaći bicikl. Kako u ondašnje vrijeme takav bicikl nije bio baš previše financijski dostupan obiteljskom proračunu, nagodio sam se s roditeljima i polovicu potrebnog novca zaradio na poljskim radovima tijekom ljetnih ferija. Dobivši suvremeno prometalo postupno sam upoznao čari biciklističkog sporta, ali se problem javio kada je bicikl trebalo servisirati. U gradu su bila samo dva specijalizirana servisa u kojima je gotovo uvijek bila gužva i trebalo je previše čekati. Nekako u isto vrijeme često sam imao priliku vidati se s biciklistima Spartaka, koji su trenirali na zaobilaznom putu na Paliću. Jednom sam ih zapitao da li bih mogao doći u njihov klub i gledati kako održavaju i popravljaju svoja natjecateljska sredstva. On su me primili i počeo sam postupno učiti sve tajne mehaničarskog zanata«, započeo je svoju biciklističku priču Zlatko Prčić.

EKSPERT ZA DVA KOTAČA: Gledajući i učeći, Zlatko je ubrzo postao ekspert za bicikle i prijatelji iz kluba su ga pozvali da bude njihov mehaničar. Svoju prvu službenu zadaću imao je na Utrci kroz Jugoslaviju 1997. godine, i od tada na svim mogućim natjecanjima, sve do danas, brine se kontinuirano o ispravnosti bicikala klupskih natjecatelja.

»Samo dotjerivanje bicikla u tehničku ispravnost iziskuje svega pola sata osnovne pripreme, ali njegovo prilagođavanje fiziološko-anatomskim karakteristikama pojedinog vozača traži i do dva tjedna pojedinačnoga rada na određenom natjecateljskom modelu. No, današnji modeli tzv. profesionalnih bicikala daleko su odmakli u tehnološkom smislu, osobito glede materijala od kojih se proizvode najmoderniji dvokotači. Najbolji modeli rade se od karbona i kevlar, specijalnih laganih a čvrstih materijala, dok je najnoviji hit i keramika koja se rabi kod određenih pojedinačnih dijelova«.

IZBOR BIKIKLA: Unatoč jakoj zimi koja vlada bicikli se i dalje kupuju, te svakodnevno voze po gradskim ulicama. Zahvaljujući svom velikom znanju iz oblasti »bicikl-mehanike«, Zlatko Prčić angažiran je i kao stručni savjetnik u trgovini »Capriolo« u Subotici, a evo i nekoliko savjeta našim čitateljima, ukoliko se odluče kupiti novi dvokotač.

»U biti postoje tri osnovne kategorije bicikala. Profesionalni, kojima se koriste natjecatelji u biciklizmu, zatim bicikli za sportsku rekreaciju

i konačno tzv. obični bicikli. Prilikom izbora, a najčešće ljudi kupuju upravo ove sportsko-rekreacijske modele, najvažnije je obratiti pažnju na pojedine karakteristike osobnog afiniteta i izabrati model koji vama odgovara, a ne kupovati zbog »mode«. Bicikl je ipak prometno sredstvo i vrlo je važno dobro ga kontrolirati u svim situacijama na cesti. Također, prigodom kasnijeg održavanja, važno je uvijek voditi brigu o ispravnosti upravljačkog i kočionog mehanizma, jer oni predstavljaju osnovu rada svakog bicikla. Glede kupovine određenog dječjeg modela, uz već spomenute karakteristike dva glavna mehanizma, iznimno je važno uz određenu starosnu dob djeteta birati i određenu težinu bicikla, primjerenu njegovom budućem vozaču«, zaključio je Zlatko priču o biciklima, koji su već godinama neraskidivi dio njegovog života.

Održavanje tijekom zime

Za one koji će vožnju biciklom odgoditi do prvih toplijih dana, najbolje je da svog ljubimca na dva kotača prije zimskog mirovanja operu laganim šamponskim rastvorom, a lanac očiste benzinom ili petrolejem i zatim ga naulje motornim uljem.

Bicikl od 25.000 eura

Cijene bicikala variraju ovisno o pojedinom modelu, od najjeftinijih (od 100-150 eura) do čak 25.000 eura, koliko stoji talijanski model Cervelo XLR8 koji teži svega 7 kg i izrađen je od karbona.

Grad u polumraku

Zbog nestašice plina i racionalnije potrošnje električne energije gradska rasvjeta je znatno slabija i ulice su poluosvijetljene. Ali, i pokraj svega, još uvijek izgledaju romantično...

16. siječnja 2009.

U NEKOLIKO REDAKA

Grijanje

Kriza s dotokom plina donijela je, u ove ledene siječnjaške dane, gotovo svakodnevne upite u svezi s kvalitetom grijanja u našim domovima. Vani je ledeno, unutra je hladno. I tako svakoga dana na minus nekoliko. Više ili manje, ovisno o vremenskoj prognozi.

Nekad nije bilo toga. Ni vremenske prognoze, ni hladnih domova. Istina, možda je čak vani bilo i mnogo hladnije, ali je zato unutra grijala parasička peč. Nije trebao plin, već samo čutke. A njih je barem uvijek bilo dosta. Sve je stvar čiste tehnologije. Nema to nikakve sveze s 21. stoljećem...

FOTO KUTAK

Pa, zar mora sama?

ŠALJIVI KUTAK

Snijeg napadao do pola prozora, a na satu učiteljica pita:

U - Ajde Ljubice reci mi koje je sada godišnje doba?

LJ - Pa... ovaj... ljeto.

U - Ljeto? Hmmm... zašto ljeto?

LJ - Jučer mi doputovala teta iz Australije i donijela jagoda.

U - Sjedi Ljubice, ajde ti Vesna reci koje je sada godišnje doba?

V - Pa, sada je ljeto.

U - Kako ljeto dijete moje?

V - Prekjučer mi došla strina iz Urugvaja i donijela banane.

U - Sjedi Vesna.. (Misli se koga pitati, pa se sjeti kako je Perica dijete sa sela, nema sigurno rodbine po svijetu...)

U - Perice, hajmo čuti koje je sada godišnje doba?

P - (mrtav hladan) LJETO!

U - Ama otkuda ljeto?

P - Pa jučer nam došla nana u sandalama.

Došao stari u posjet sinu studentu u Zagreb. Bus je stigao rano ujutro i stari odmah ode u kuću gdje sin ima unajmljenu sobu. Kad mu gazdarica otvori, on upita:

□ Stanuje li ovdje Ivica?

Stanuje. Unesite ga unutra i stavite ga na krevet u prvu sobu desno, odgovori gazdarica.

Na pučini veselo pliva obitelj sardina. Odjednom ugledaju podmornicu. Najmanja ribica se uplaši i sakrije iza mame.

□ Ne boj se, umiri je mama. To su samo ljudi u konzervi.

Donio pijetao nojevo jaje pred kokoši i kaže:

□ Dame, nije da vam nešto zamjeram, ali vidite kako se to radi u inozemstvu.

Dvoranski nogomet

Hajduk obranio naslov

Tijekom protekloga vikenda Zadar je bio domaćin dvoranskom šampionatu HNL na kojemu su nogometaši Hajduka ponovili proš-

logodišnji nastup i pobjedom protiv domaćina u finalu, obranili naslov državnih prvaka. Zanimljivo je kako su Splitsani zabilježili pobjedu u svih 10 nastupa, a posljednji finalni okrunili pobjedom od 4-2. Za najboljega nogometaša turnira proglašen je Drago Gabrić, kapetan Hajduka.

Rally Dakar 2009.

Sagmeister među 100

Subotički motorist Gabor Sagmeister uspješno se nosi s brojnim poteškoćama koje prate njegov nastup na prestižnom svjetskom rallyju Dakar 2009. koji se ove godine vozi na divljim terenima Argentine i Čilea. Problemi s motorkotačem, nezgodan pad pri kojemu je ozlijedio rebro, a nadalje posve nepristupačna staza i uvjeti za vožnju, nisu otežali jedinom predstavnika Srbije (drugi sudionik Ristić je odustao) na putu prema završetku utrke. Nakon devet odvoženih etapa, Gabor Sagmeister se nalazio među 100 najboljih motociklista.

Odbojka

Poraz Spartaka

Odbojkaši Spartaka doživjeli su još jedan poraz na svom parketu, ovoga puta u derbiju začelja od njih je bila bolja momčad Bavaništa

(1-3). Novim rezultatskim neuspjehom muškoj momčadi prijeti neizvjesna i teška borba za ligaški ostanak.

Tenis

Čilić pobjednik ATP Chennaia

Hrvatski tenisač Marin Čilić uspješno je započeo novu ATP godinu pobjedom na turniru u indijskom Chennaiju (450.000\$), koja mu je donijela skok na 20. mjesto svjetske ljestvice najboljih tenisača i najbolji plasman u profesionalnoj karijeri. U finalnom susretu Čilić je svladao domaćeg tenisača Dewarmana 6-4, 7-6 i zaradio ček na 73.000 \$.

Nogomet

Početak priprema

Nogometaši Spartak Zlatibor Vode započeli su 12. siječnja pripreme za proljetni nastavak sezone u Prvoj srpskoj ligi. Pod vodstvom trenera Ranka Popovića, prvom ovogodišnjem treningu na Gradskom stadionu odazvali su se svi prvotimci, te prinove iz nekoliko klubova.

**DOLAZI PLIN DO VAS ?
ONDA POSJETITE NAS !**

CIM GAS

Cesta Jovana Mikića 56.
24000 Subotica
Tel: 024/621-000
www.cimgas.rs

**VRHUNSKA OPREMA I MONTAŽA SISTEMA
ZA GRIJANJE I KLIMATIZACIJU**

Svjetsko prvenstvo u rukometu 2009.

Hrvatska u središtu rukometnog svijeta

Danas, u petak 16. siječnja, u četiri hrvatska grada započinje summit najboljih reprezentacija

Najveći sportski događaj u povijesti Hrvatske započet će večerašnjim susretom rukometnih reprezentacija Hrvatske i Južne Koreje u novoj dvorani Spaladium u Splitu. Dobivanjem organizacije Svjetskog muškog rukometnog prvenstva Hrvatskoj je ukazana velika počast i povjerenje IHF-a, a svojom dobro znanom gostoljubivošću i turističkim potencijalima gradovi domaćini ugostit će najbolje svjetske reprezentacije i njihove mnogobrojne navijače. U sljedećih tjedan dana – Split (u kojemu igra Hrvatska), Poreč (Srbija), Osijek (Mađarska) i Varaždin (Makedonija) bit će u središtu svjetske rukometne pozornosti, ali i najavljenog dolaska velikih navijačkih skupina navedenih reprezentacija.

Od 16. siječnja sve do 1. veljače, kada je na programu veliko finale u zagrebačkoj Areni, uz četvrtfinalne ducele u Zagrebu i Zadru, svi ljubitelji ovoga sporta moći će gotovo svakodnevno uživati u majstorijama najboljih svjetskih igrača i navijati za svoje reprezentacije.

SUSTAV NATJECANJA: Reprezentacije (24) koje su izborile pravo sudjelovanja na SP-u podijeljene su u četiri kvalifikacijske skupine, koje broje po 6 momčadi.

SKUPINA /A/ – OSIJEK: Francuska, Mađarska, Slovačka, Rumunjska, Argentina i Australija

SKUPINA /C/ - VARAŽDIN: Njemačka, Poljska, Makedonija, Rusija, Tunis, Alžir

SKUPINA /D/ - POREČ: Srbija, Danska, Norveška, Egipat, Brazil, S. Arabija

U tjedan dana, počev od 16. siječnja, sve momčadi odigrat će 5 kvalifikacijskih susreta protiv svih rivala u skupini, a najbolje tri reprezentacije izborit će plasman u četvrtfinalni nastavak natjecanja, koji će se igrati u Zagrebu (A/B skupine) i Zadru (C/D skupine).

HRVATSKA

SKUPINA B - SPLIT: Uz domaću selekciju za prolaz među tri prvo-plasirane momčadi borit će se još i Španjolska, Švedska, J. Koreja, Kuvajt i Kuba.

RASPORED SUSRETA HRVATSKE REPREZENTACIJE:

- 16. siječnja Hrvatska – J. Koreja
- 18. siječnja Hrvatska – Kuvajt
- 19. siječnja Hrvatska – Kuba
- 21. siječnja Hrvatska – Španjolska
- 22. siječnja Hrvatska – Švedska

SASTAV HRVATSKE RUKOMETNE REPREZENTACIJE – KANDIDATI ZA NAJBOLJIH 16: Losert, Pešić, Alilović, Hrvatin, Balić, Duvnjak, Lacković, Zrnić, Kopljar, Vori, Gojun, Horvat, Šprem, Špoljarić, Metličić, Buntić, J. Valčić, T. Valčić, Čupić, Anušić, Ninčević. Izbornik: Lino Červar

Konačan popis igrača koji će nositi majicu Hrvatske na predstojećem SP-u bit će poznat tek danas (petak 16. siječnja) prije susreta s Južnom Korejom, a vrlo je vjerojatno, prema najavama, kako će se izbornik Červar odlučiti isprva za 15 imena, dok će 16. igrač ostati kao joker u slučaju nepredviđenih okolnosti.

DOSADAŠNJI USPJESI HRVATSKE NA SVJETSKIM PRVENSTVIMA:

- 1995. - 2. mjesto
- 1997. - 13. mjesto
- 1999. - 10. mjesto
- 2001. - 9. mjesto
- 2003. - 1. mjesto
- 2005. - 2. mjesto
- 2007. - 5. mjesto

Sve je manje konja... nestaju i kovači

Posljednji kovač

*Nekada na izuzetnoj cijeni, kovačko-potkivački zanat danas gotovo da je izumro * U Sonti, nekada poznatoj po dobrim kovačima, danas od mirovine i sjećanja na zlatno doba svojega zanata živi još samo sedamdesetosmogodišnji*

*Mata Andrašić * Jedino mu je žao što su radionice ostale puste, a jedan plemeniti zanat nestaje*

Piše: Ivan Andrašić

Kovač je zanatlija specijaliziran za obradu željeza kovanjem. U procesu obrade željezo se zagrijavalo do određene temperature, kad postane dovoljno mekano obrađivalo bi se na nakovnju uz pomoć čekića ili drugoga alata. Kovina se zagrijava uz pomoć ugljena, koksa ili čumura. Svoj procvat ovaj zanat doživljava u vremenima prije industrijske revolucije. Uvođenje masovne proizvodnje dovodi do znatnog smanjenja tržišta za sve ručne proizvode, pa tako i kovačke. Kovači se spominju još u antičkoj mitologiji, a najpoznatiji su bili grčki bog Hefest, odnosno njegov rimski ekvivalent Vulkan, koji su kovali oružja za svoje bogove. Na ovim prostorima uz izučavanje kovačkoga zanata vezao se i potkivački.

POTKIVAČI: Potkivači su ne samo potkivali konje, nego i izrađivali potkove, podrezivali kopita, a bili su osposobljeni i za liječenje jednostavnijih a češćih ozljeda konjskih nogu. Izrađene potkove uz pomoć specijalnih čavala pribijale su se konju na kopito. Potkivač je morao dobro poznavati strukturu konjskih nogu, kako nestručnim pribijanjem potkove ne bi izazvao ozljede kod životinje. Sonta je nekada bila poznata po dobrim kovačima. Kasnih pedesetih i ranih šezdesetih godina u selu je bilo sedam kovačkih radionica i sve su bile pretrpane poslom. Najveći dio Sonćana živio je od poljodjelstva, a obrađivali su se mahom sitni posjedi, skoro u cijelosti uporabom konja. Konje je trebalo redovito potkivati, kovači su izrađivali najveći dio plugova, drljača, brana i ostalih radila, okivali su nova kola, prekiivali stara, izrađivali su »klamfe i šarofe« potrebne u procesu gradnje kuće, izrađivali su okove za vrata i prozore, ključanice, reze, pa i jednostavne brave, sve dok se nisu pojavile one jeftine, industrijske. Vremenom se i u ratarstvo uvode strojevi. Zaprege se sve više potiskuju, da bi do

danas u Sonti broj konja pao na dvadesetak. Radionice se redom zatvaraju, niti jedna više nije aktivna, a nestaju i kovači. Posljednji živi majstor kovač-potkivač Mata Andrašić »gazi« sedamdeset devetu. Oronuo, daleko od svojih 105 kg iz mladih godina, danas živi od davno zarađene mirovine i sjećanja na mlade dane. »S izučavanjem zanata započeo sam 14. listopada 1943. godine, kod tada poznatog Antuna Zeca, za Sonćane majstor-Sose. Šegrtovalo se 4 godine. Radilo se naporno, od zore do mraka, radnog vremena nije bilo. Teoretski dio izučavali smo četvrtkom i subotom u večernjim satima i nedjeljom prije podne. Kod majstora sam radio i kućanske poslove, čistio štalu, svinjce, hranio stoku, a za uzvrat on me je hranio i oblačio, ili, kako su stari kazali – radio sam 'za ruva i kruva'. Poslije završenoga šegrtovanja i položenog teorijskog dijela dobili bi zvanje majstorskog pomoćnika. Slijedile su četiri godine statusa kalfe, kod najmanje tri majstora u struci. Ja sam boravio kod majstora-Kojice u Borovu, u društvenim lokalima u Prigrevici i kod nadaleko poznatog majstora-potkivača Đorda Lugomerskog u Somboru. Rad u statusu kalfe bio je uvjet za polaganje majstorskog ispita. Kovački dio položio sam 3. srpnja, a potkivački 27. prosinca 1958. godine u Zanatskoj komori u Somboru i od tada sam zvanično majstor kovač-potkivač«, prisjeća se svojega naukovanja dida-Mata. Kako zbog nedostatka radnoga staža nije mogao otvoriti obrtničku radnju, poslije odsluženja vojnog roka opredijelio se za rad u društvenom sektoru. U poljoprivrednom poduzeću »Mladi borac« u Sonti radio je od osnivanja, pa sve do odlaska u mirovinu 1984. godine.

ZANAT S LJUBAVLJU: »Kao dijete, želio sam postati pekar ili mesar, no, kako su tih ratnih godina prednost u odabiru zanimanja

imali Nijemci, pa Mađari, a tek onda ostali, nije mi se posrećilo. Kovačko-potkivački zanat vremenom sam zavolio, najviše zbog konja. To je plemenita životinja, koja ljubav ljubavlju vraća. U svom radnom vijeku konja nisam nikada udario, niti sam mladima dopuštao da konje tuku u mojoj nazočnosti. A uspješno sam potkivao svakakve konje. I oni poput ljudi imaju razne ćudi, bilo je i prilično bijesnih, no, valjda im se dopadao moj glas. Puno bih im toga govorio, blago ih pljeskao po gubici i niti jedan me nije ozlijedio. Volio sam i okivati »vatrena kola« i izrađivati okove za vrata i prozore. Tu je dolazila do izražaja mašta majstora, jer i sa željezom treba znati«, priča nam dida-Mata. Mnoge godine dida-Mata je posli-

je radnog vremena na »Mladom borcu« proveo u kovačnicama svojih kolega na ispomoći. Radio je i po odlasku u mirovinu, sve dok je čekić slušao staračku ruku. »Žao mi je što me više ni ruke ni oči ne slušaju, čekić je postao pretežak za moju snagu. Još više želim što moje generacije nemaju nasljednike u zanatu. Duša me boli kad prolazim kraj bivših radnji, u kojima su vatre zauvijek ugasle, u kojima se nahvatala paučina, a gazde, moje kolege po čekiću, već odavno nisu među živima«, završava svoju priču nekada vrsni majstor kovač-potkivač, a danas umirovljenik Mata Andrašić. Odlazeći iz njegove kuće nesvjesno se prisjećam Zvonka Bogdana i »Sve je manje konja...«, dodao bih i kovača-potkivača.

Reagiranje na pojedinosti iz intervju s gospodinom Josipom Ivankovićem, predsjednikom Pučke kasine 1878. objavljenim u Hrvatskoj riječi br. 305, od 9. siječnja 2009.

»Shvatiti na odgovarajući način«

Zanimljivo je kako se periodično u lokalnim medijima, izuzev Glasnika Pučke kasine u kojemu je to evergreen tema, gotovo po ustaljenom klišeju poteže pitanje povrata crkvene imovine. Otkako je Skupština Srbije izglasovala Zakon o vraćanju (restituciji) imovine crkvama i vjerskim zajednicama (Službeni glasnik RS, 46/2006) – Zakon je stupio na snagu 10. lipnja, a primjenjuje se od 1. listopada 2006. godine – bilo je za očekivati da se u tim istupanjima uspije pronaći i kakav konstruktivan prijedlog učinkovitijem pristupanju procesu prikupljanja potrebne dokumentacije za podnošenje zahtjeva. Međutim, to se nažalost nije dogodilo. Ta istupanja uglavnom odišu gorčinom i redovito optužuju crkvene službenike kako po tom pitanju ne čine ništa. Sumnjam da bi bilo koja reakcija na takve »ispade« pridonijela otvaranju plodne rasprave, nego još većem dizanju prašine koja nam ionako već svima dovoljno grebe oči. Iako ne očekujem osobit učinak ovog svojeg osobnog javljanja, želim samo poručiti svima onima koji se poput Pučke kasine 1878. bave spomenutom tematikom, da mi je dosta pijeska u očima. Smeta mi, osobito zato što ga bacaju naši ljudi!

Sada se pak želim osvrnuti na ono što je gospodin *Josip Ivanković* u intervjuu izjavio glede zalaganja oko povrata crkvene imovine od strane Pučke kasine 1878. i nerazumijevanja Subotičke biskupije, tj. Biskupskog ordinarijata, za njihovu pruženu pomoć. Naime, proceduru povrata crkvene imovine tek je definirao gore spomenuti Zakon. Otkako je on na snazi – kao djelatnik Biskupskog ordinarijata – odgovorno tvrdim

da na adresu Ordinarijata nije stigla bilo kakva ponuda pomoći od strane Pučke kasine 1878. Ukoliko gospodin Ivanković svojom zaslugom smatra prikupljanje dokumentacije za objavljivanje knjige »Zadužbina biskupa Budanovića« blagopokojnog vlč. *Josipa Temunovića*, moram ga podsjetiti da su svi relevantni dokumenti za restituciju nekretnina o kojima se tamo govori izvađeni upravo iz biskupijskog arhiva. Budući da je ta arhivska građa bila stavljena na raspolaganje vlč. Temunoviću, pitam se u čemu se sastojao angažman ljudi iz Pučke kasine 1878.? Vjerujem ipak da će mi gospodin Ivanković i ostali članovi Pučke kasine 1878. dopustiti tu ignoranciju, budući da sam u vrijeme pripreme i objavljivanja spomenute knjige bio odsutan s ovih prostora. No, pitam se kako u vrijeme kada je krajnji termin za predaju zahtjeva za restituciju (radi podsjećanja 31. rujna 2008.; čl. 25 spomenutog Zakona) već bio poznat, nitko od spomenute gospode nije se udostojio staviti nam na raspolaganje plodove svoga dugogodišnjeg rada na povratu oduzete crkvene imovine? Ne sumnjam da im je poznato kako zahtjev za povrat imovine podnosi subjekt od kojega je ista oduzeta – u ovom slučaju to je Rimokatolička crkva u Subotici, kako se to jasno vidi na B listu ZK uložaka spomenutih nekretnina, osim u slučaju Harambašićeve br. 5, gdje je to Rimokatolička župa sv. Terezije – odnosno pravni zastupnik dotičnog subjekta. Kako Pučka kasina 1878. nije očitovala spremnost i sposobnost po predmetu zastupati Katoličku crkvu u Subotici, niti je od strane Ordinarijata od nje to itko tražio, opet mi nije jasno njezino zalaganje za povrat crkvene imovine, kad

u državi postoji samo jedna institucija za rješavanje tog problema, a to je Direkcija za restituciju. Ista je primala zahtjeve za restituciju do gore spomenutog roka u pisanoj, a ne u verbalnoj formi.

Kada je pak riječ o prodaji Društvenog poduzeća za prikazivanje filmova »Subotica film«, koje je koristilo bivšu crkvenu zgradu u Ulici Braće Radića 9, poznate kako kino »Zvezda«, opet se pojavljuju nejasnoće po pitanju izvikano angažmana Pučke kasine 1878. Aukcija pod šifrom 280507 od 28. svibnja 2007. u novosadskom Sportsko-poslovnom centru Vojvodina-SPENS na kojoj je u sklopu »Subotica filma« prodana i ta zgrada, bila je najavljena puno prije nego se odigrala. Zato se Biskupski ordinarijat dopisom 1184/2006 od 31. listopada 2006. obratio Ministarstvu privrede RS, Agenciji za privatizaciju, DP za prikazivanje filmova »Subotica film« i tadašnjem gradonačelniku Subotice *Gézi Kucseri*. Direkciji za restituciju dopis nije upućen iz jednostavnog razloga što do tada još nije bila uspostavljena. To je inače šesti dopis u posljednjih petnaest godina kojim se Ordinarijat obraćao mjerodavnim institucijama u svezi s tom nekretninom. Glavni argument tog najnovijeg zahtjeva za izuzimanje zgrade u Braće Radića 9 iz aukcije »Subotica filma« bio je čl. 36 Zakona o vraćanju (restituciji), u kojem jasno stoji: »Od 1. svibnja 2006. godine nije dopušteno bilo kakvo raspolaganje imovinom koja je po odredbama ovog zakona predmet vraćanja, niti zasnivanje hipoteke, zaloge ili zakupa na toj imovini. Pravni poslovi i pravni akti koji su u suprotnosti s odredbom stavka 1. ovog članka ništavni su.« Međutim, na taj dopis Ordinarijat

je dobio samo jedan dodatni upit od strane gradske uprave i ništa više. Pitam se zašto Pučka kasina 1878., kada je već – kako tvrdi gospodin Ivanković – dobila odgovor od Agencije za privatizaciju, to nije objelodanila javnosti, nego ga tek sad hrabro iznosi? Iz osobne znatiželje volio bih dobiti uvid u taj spis, kad već spomenuta Agencija nije našla za shodno bilo što odgovoriti Ordinarijatu na vrlo argumentirani zahtjev. Bit će da je dopis Pučke kasine 1878. imao veću težinu od onoga što ga je Agenciji uputio Ordinarijat. Iako se radi o povratu crkvene imovine čiji bi povraćaj služio na dobro svih njezinih vjernika među kojima su i članovi Pučke kasine 1878., ovi posljednji svojim utjecajem nisu niti malo pridonijeli da se ta aukcija spriječi. Usudujem se stoga uopćeno ustvrditi kako su jednako toliko učinili kada je riječ o tome da se sveopći proces restitucije olakša ili ubrza.

Na kraju se samo pitam koliku težinu imaju tolike prazne riječi plasirane u medijski prostor naše lokalne zajednice, kad iza njih ne stoje činjenice i argumenti? Ako pak postoje, onda ih treba iznijeti u javnost, jer je inače svako pozivanje na njih poput bacanja pijeska u oči onima koji još nisu odustali od avanture da nešto vide u pravom svjetlu. Zato ipak mislim – to je moje osobno mišljenje – da gospodin Ivanković ima pravo kad kaže kako Subotička biskupija odnosno Biskupski ordinarijat nije na odgovarajući način shvatio ponudenu pomoć Pučke kasine 1878., jer od prozivanja i rasipanja floskula od te institucije ništa drugo nije stiglo na njegovu adresu.

Mirko Štefković,
tajnik subotičkog biskupa

PETAK

16.01.2009.

05.50 - Najava programa
 05.55 - Trenutak spoznaje
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 09.10 - Sve će biti dobro
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Ronilački dnevnik, dokumentarna serija
 10.40 - Ronilački dnevnik, dokumentarna serija
 11.10 - Oprah Show
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Opijeni ljubavlj
 13.25 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Glas domovine
 15.10 - Znanstvena petica
 15.40 - Drugo mišljenje
 16.15 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.20 - Hrvatska uživo
 17.55 - Iza ekrana
 18.35 - Sve će biti dobro
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - Bridget Jones: The Edge of Reason, britanski film
 22.40 - Dnevnik 3
 23.00 - Lica nacije
 23.50 - Poslovne vijesti
 23.55 - Vijesti iz kulture
 00.10 - Dosjei X, serija
 00.55 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 3., serija
 01.40 - Hotel Babylon 2.
 02.30 - Sutkinja Amy 6., serija
 03.15 - Putopisni dokumentarci
 04.05 - Znanstvena petica
 04.35 - Posebni dodaci, emisija o filmu
 05.15 - Opijeni ljubavlj

07.05 - Najava programa
 07.10 - Zgode Toma i Jerryja
 07.35 - Miki i prijatelji
 08.00 - Na kraju ulice
 08.15 - Alf, crtana serija
 08.45 - Dvostruka zbrka, serija za djecu
 09.15 - Beverly Hills 7., serija
 10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
 10.20 - Wengen: Svjetski skijaški kup (M) - superkombinacija, prijenos
 11.20 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
 13.20 - Wengen: Svjetski skijaški kup (M) - superkombinacija, prijenos

14.20 - Dokuteka
 14.55 - Obični ljudi, TV serija
 15.40 - Glazbeceda: Revolts
 15.50 - Veliki odmor: Svijet ispod površine
 16.15 - Moja žena i djeca 4.
 16.35 - U uredu 2., serija
 17.00 - Sutkinja Amy 6., serija
 17.50 - Županijske panorame
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.35 - Posebni dodaci, emisija o filmu
 19.20 - crtani film
 19.35 - Dragi John 4., humoristična serija
 20.05 - Bez komentara
 20.40 - Vijesti na Drugom
 21.05 - Hotel Babylon 2.
 22.00 - Šljama 3., humoristična serija
 22.40 - Sud i kazna 13., mini-serija
 01.15 - Filmski maraton: Run for Money, film
 02.50 - Filmski maraton: Ukleta kuća, američki film
 04.20 - TV raspored

05:30 Flintove avanture
 05:50 Ružna ljepotica, serija
 06:40 Čarobnjaci, crtana serija
 07:05 Inspektor Gadget
 07:30 Tomica i prijatelji
 08:00 Pocoyo, crtana serija
 08:30 Nova lova, TV igra
 10:50 Lude 70-e, serija
 11:20 Kralj Queensa, serija
 11:50 Zauvijek susjedi, serija
 12:55 Medij, serija
 13:40 Nikita, serija
 14:30 Inspektor Rex, serija
 15:20 Kakav otac, takav sin, igrani film
 17:00 Vijesti
 17:15 Rebelde, serija
 18:05 Zauvijek susjedi, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Daredevil, igrani film
 21:40 Underworld 2, igrani film
 23:20 Vijesti
 23:35 Smrtonosna tama, igrani film
 01:05 Underworld 2, igrani film
 02:45 Nikita, serija
 03:30 Inspektor Rex, serija
 04:15 Medij, serija
 05:00 Kraj programa

07.15 Dexterov laboratorij, crtana serija (dvije epizode)
 08.00 Korak po korak, humoristična serija (R)

08.25 Puna kuća, humoristična serija (R)
 08.55 Punom parom, kulinarski izazov (R)
 09.30 Astro show, emisija
 10.35 Kunolovac, kviz
 11.35 Malcolm u sredini, humoristična serija (R)
 11.55 Dadilja, serija (R)
 12.30 Vijesti
 12.35 Ekkluziv, magazin (R)
 12.50 Reba, serija (R)
 13.15 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 13.40 Marina, telenovela
 14.35 Cobra 11, serija
 15.25 Magnum, akcijska serija
 16.20 Korak po korak, humoristična serija
 16.45 Puna kuća, humoristična serija
 17.10 Malcolm u sredini, humoristična serija
 17.35 Dadilja, humoristična serija
 18.05 Reba, humoristična serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Otvaranje Svjetskog rukometnog prvenstva, prijenos
 20.00 Emisija iz studija
 20.30 Rukomet: Hrvatska - Južna Koreja, prijenos prvog poluvremena
 21.05 Emisija iz studija
 21.15 Rukomet: Hrvatska - Južna Koreja, prijenos drugog poluvremena
 22.00 Emisija iz studija
 22.30 Ucjena, igrani film
 00.10 Vijesti
 00.20 Nestali u akciji, igrani film, akcijski
 01.55 Kunolovac, kviz

SUBOTA

17.1.2009.

06.05 - Iza ekrana
 06.35 - Ekološki raj
 Matta Jamesa, dokumentarna serija
 07.00 - Najava programa
 07.20 - Vijesti
 07.35 - Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: Veliko nebo, film
 09.55 - CO - Prozor u svijet 125, emisija pod pokroviteljstvom
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.15 - Kućni ljubimci
 10.50 - Veterani mira, emisija za branitelje

12.00 - Dnevnik
 12.35 - Opijeni ljubavlj
 13.20 - Prizma, multinacionalni magazin
 14.05 - Duhovni izazovi
 14.35 - Reporter: Vodič za predsjednika
 15.45 - Euromagazin
 16.20 - Vijesti
 16.35 - Hrvatska kulturna baština
 17.00 - Svirci moji, glazbena emisija
 17.45 - CO - Prozor u svijet 125, emisija pod pokroviteljstvom
 17.55 - U istom loncu, kulinarski show
 18.35 - TV Bingo Show
 19.15 - LOTO 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Evergreen (3.), 1. dio
 21.25 - Evergreen (3.), 2. dio
 21.50 - Mamutica, kriminalistička serija
 22.40 - Dnevnik 3
 23.00 - Početak kraja, američki film
 01.05 - Filmski maraton: Ulična pravda, film
 02.40 - Filmski maraton: Momačka večer u Vegasu, američki film
 04.10 - Reporter: Vodič za predsjednika
 05.15 - Opijeni ljubavlj

06.45 - Najava programa
 06.50 - Disneyjevi crtići: Šiljo i sportovi
 07.15 - Disneyjevi crtići: Kuzco - careva nova škola
 07.40 - Žutokljunac
 08.05 - Danica
 08.10 - Čarobna ploča - učimo engleski
 08.25 - Ninin kutak
 08.35 - Veliki odmor
 09.15 - Parlaonica
 10.10 - Briljanteen
 11.00 - Dr. Who 3., serija za djecu
 11.45 - Majstori svirači: Pregrada (2.dio)
 12.20 - Wengen: Svjetski skijaški kup (M) - spust, prijenos
 13.45 - Hladnokrvne životinje: Zmajevi sušnih područja, dokumentarna serija
 14.40 - KS automagazin
 15.15 - Corrina, Corrina - američki film
 17.05 - Domaći dokumentarni film
 17.55 - Vaterpolo, EL: Jug - Spartak, prijenos
 19.10 - U vrtu pod zvijezdama

19.40 - Garaža
 20.15 - Armageddon, američki film
 22.45 - Na tronu vječnog čuda, dokumentarni film
 23.30 - Los Caballeros, koncert (2.dio)
 00.30 - Sportske vijesti
 00.35 - Noć u kazalištu: Krležijada

05:50 Čarobnjaci, crtana serija
 06:10 Code lyoko
 06:35 Yu-Gi-Oh GX
 07:00 Superheroj Spiderman
 07:25 Iron Kid, crtana serija
 07:50 Roary, crtana serija
 08:05 Dora istražuje
 08:30 Nova lova, TV igra
 10:30 Čarobnica, serija
 11:15 Frikovi, serija
 12:05 Smallville, serija
 12:55 Kakav otac, takav sin, igrani film
 14:35 Daredevil, igrani film
 16:15 Sekunde do katastrofe, dokumentarna serija
 17:15 Vijesti
 17:25 Kod Ane, kulinarski show
 18:10 Nad lipom 35, show
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Smrtonosna pošiljka, igrani film
 21:35 Kralj kaveza, igrani film
 23:15 Dream team, igrani film
 00:45 Smrtonosna pošiljka, igrani film
 02:10 Kralj kaveza, igrani film
 03:45 Opasno motrenje, film
 05:20 Kraj programa

07.10 Magnum, serija (R)
 08.00 Najbolje godine, serija
 08.25 Krava i Pilić
 08.50 Astro boy, crtana serija
 09.15 Spiderman, crtana serija
 09.35 Dexterov laboratorij
 10.00 Maheri, dramska serija
 10.55 Lutrija života, serija
 11.40 Istjerivači duhova 2, igrani film, komedija
 13.30 Vijesti
 13.35 Snježno čudo, igrani film, obiteljski
 15.10 Vrijeme je za rukomet, emisija iz studija
 15.30 Rukomet- prvi krug: Poljska- Alžir, prijenos 1. poluvremena
 16.20 Rukomet- prvi krug: Poljska- Alžir, prijenos 2. poluvremena
 17.10 Vrijeme je za rukomet, emisija iz studija
 17.30 Rukomet- prvi krug:

Njemačka- Rusija, prijenos
1. poluvremena
18.20 Rukomet- prvi krug:
Njemačka- Rusija, prijenos
2. poluvremena
19.05 Vrijeme je za rukomet,
emisija iz studija
19.10 Vijesti
19.45 Eksploziv, magazin
20.10 Vrijeme je za rukomet,
emisija iz studija
20.30 Rukomet- prvi krug:
Francuska- Rumunjska,
prijenos 1. poluvremena
21.20 Rukomet- prvi krug:
Francuska- Rumunjska,
prijenos 2. poluvremena
22.00 Vrijeme je za rukomet,
emisija iz studija
22.15 Veliki pogodak, igrani
film, akcijska komedija
23.45 Kunolovac, kviz

**NEDJELJA
18.1.2009.**

06.00 - Najava programa
06.05 - Svirci moji,
glazbena emisija
06.50 - Glas domovine
07.15 - Euromagazin
08.00 - Vijesti
08.10 - Koncert klasične glazbe:
Bečka noć u Zagrebu (1/2)
08.50 - Opera Box
09.25 - Hrvatska kulturna
baština
10.00 - Vijesti
10.20 - George Gently 1.,
mini-serija
12.00 - Dnevnik
12.30 - Plodovi zemlje
13.25 - Rijeka: More
14.00 - Nedjeljom u dva
15.10 - Mir i dobro
15.40 - Jelovnici izgubljenog
vremena
16.05 - Vijesti
16.15 - Arhitektonske pustolovine
Dana Cruickshanka,
dokumentarna serija
17.10 - Lijepom našom:
Prelog (1/2)
18.05 - U istom loncu,
kulinarski show
18.45 - Emocije - sluge i
gospodari: Život nije
cvjetna livada, popularno-
znanstvena serija
19.15 - LOTO 6/45
19.30 - Dnevnik
20.10 - 1 protiv 100, kviz
21.10 - Odmor se, zaslužio
si 3. - TV serija
21.55 - Paralele
22.30 - Rizzi-bizzi
23.20 - Dnevnik 3
23.40 - Filmski maraton:
Laramie projekt, film

01.15 - Filmski maraton:
Savršena supruga, film
02.45 - Arhitektonske pustolovine
Dana Cruickshanka,
dokumentarna serija
03.35 - reprizni program
04.00 - Lijepom našom:
Prelog (1/2)
04.45 - Plodovi zemlje
05.35 - Rijeka: More

08.10 - Dexterov laboratorij
08.35 - Leo, serija za djecu
09.05 - Nora Fora,
TV igra za djecu
09.50 - Wengen: Svjetski skijaški
kup (M) - slalom,
prijenos 1. vožnje
10.50 - Biblija
11.00 - Zagreb: Misa, prijenos
12.05 - Hannah Montana, serija
12.30 - Tree Hill 5., serija
13.10 - Wengen: Svjetski skijaški
kup (M) - slalom,
prijenos 2. vožnje
14.10 - Ciklus klasičnog
mjuzikla: Pjevajmo na
kiši, američki film
15.50 - Sportski prijenos
ili snimka
17.20 - Garaža
17.55 - Vaterpolo, EL: Jadran
HN - Mladost, prijenos
18.55 - Rukomet, Liga prvaka:in:
Olthim - Vegeta
Podravka, prijenos
20.25 - Talijanska nogometna
liga, 1. poluvrijeme
21.20 - Sportske vijesti
21.30 - Talijanska nogometna
liga, 2. poluvrijeme
22.25 - Filmski klub: Royal
Flash, američko-
britanski film

07.10 - Čarobnjaci, crtana serija
07.35 Code lyoko
08.00 Yu-Gi-Oh GX
08.25 Superheroj Spiderman
08.50 Iron Kid, crtana serija
09.15 Roary, crtana serija
09.30 Dora istražuje
09.55 Automotiv, auto-moto
magazin
10.25 Novac, business magazin
10.55 U sedmom nebu, serija
11.40 Lanac sudbine, serija
12.40 Kućanice iz visokog
društva, reality serija
13.30 Samo je jedan pravi,
serija
13.55 Kako zavoljeti svoje
tijelo, dok. serija
14.20 Novi dom, igrani film
15.50 Sve za pobjedu, film
17.20 Vijesti

17.30 Bračne vode, serija
18.05 Lud, zbunjen, normalan
19.15 Dnevnik Nove TV
20.00 Nad lipom 35, show
21.00 Veliki potez, igrani film
22.25 Red Carpet,
showbiz magazin
23.45 Svi mrže Chrisa, serija
00.15 Dream team, igrani film
01.45 Red Carpet,
showbiz magazin
03.00 Novi dom, igrani film

07.55 Istjerivači duhova 2,
film, komedija (R)
09.35 Jedna od dečki, serija
10.05 Krava i Pilići, (R)
10.30 Astro boy, crtana serija (R)
10.50 Spiderman, (R)
11.15 Dexterov laboratorij, (R)
11.40 Samov život, serija
12.30 Vijesti
12.40 Pakleno putovanje, film
14.15 Lemony Snicket: Niz
nesretnih događaja,
igrani film
15.55 Vrijeme je za rukomet,
emisija iz studija
16.15 Rukomet- prvi krug:
Brazil- Norveška,
prijenos 1. poluvremena
17.05 Rukomet- prvi krug:
Brazil- Norveška,
prijenos 2. poluvremena
17.45 Vrijeme je za rukomet,
emisija iz studija
17.55 Vijesti
18.15 Vrijeme je za rukomet,
emisija iz studija
18.30 Rukomet- prvi krug:
Južna Koreja- Švedska,
prijenos 1. poluvremena
19.20 Rukomet- prvi krug:
Južna Koreja- Švedska,
prijenos 2. poluvremena
20.00 Vrijeme je za rukomet,
emisija iz studija
20.30 Rukomet- prvi krug:
Kuvajt- Hrvatska,
prijenos 1. poluvremena
21.20 Rukomet- prvi krug:
Kuvajt- Hrvatska,
prijenos 2. poluvremena
22.05 Vrijeme je za rukomet,
emisija iz studija
22.40 Loše djevojke,
igrani film, vestern
00.15 Kunolovac, kviz
02.20 Premier League:
Tottenham Hotspur-
Portsmouth, snimka

**PONEDJELJAK
19.1.2009.**

06.10 - Najava programa

06.15 - Drugo mišljenje
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
09.10 - Sve će biti dobro
10.00 - Vijesti
10.15 - Flavours, dok.serija
11.10 - Treća dob, emisija za
umirovljenike
12.00 - Dnevnik
12.35 - Opijeni ljubavlju
13.25 - Dan za danom, emisija
14.30 - Vijesti
14.45 - Normalan život,
emisija o osobama
s invaliditetom
15.35 - Mijenjam svijet
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.15 - Hrvatska uživo
17.45 - Najslabija karika, kviz
18.35 - Sve će biti dobro
19.30 - Dnevnik
20.10 - Latinica
21.50 - Potrošački kod
22.30 - Otvoreno
23.35 - Dnevnik 3
23.50 - Poslovne vijesti
00.05 - Dosjei X (3.), serija
00.50 - Zvezdane staze: Deep
Space Nine 3., serija
01.35 - Dr. House 4., serija
02.20 - Sutkinja Amy 6., serija
03.05 - Kalifornikacija, serija
03.30 - Latinica
05.05 - Opijeni ljubavlju

07.10 - Zgode Toma i Jerryja
07.35 - Miki i prijatelji
08.00 - Na kraju ulice
08.15 - Alf, crtana serija
08.45 - Dvostruka zbrka, serija
09.15 - Beverly Hills 7., serija
10.00 - Bao lian den, kineski
crtani film
11.25 - Na prvi pogled, serija
11.50 - Antologija hrvatskoga
glumišta: I gle kako
dan lijepo počinje
13.00 - Ciklus M.Monroe:
Rijeka bez povratka,
američki film
14.30 - Reprizni program
14.55 - Obični ljudi, TV serija
15.40 - Ta politiká
15.50 - Kako žive životinje
16.10 - Moja žena i djeca 4.
16.35 - U uredu 2., serija
17.00 - Sutkinja Amy 6., serija
17.50 - Županijske panorame
18.15 - Vijesti na Drugom
18.35 - Na rubu znanosti: Hira
Ratan Manek,
solarna joga (2.dio)
19.20 - crtani film
19.35 - Dragi John 4., serija
20.05 - Ledena princeza, film
21.50 - Vijesti na Drugom
22.05 - Zakon!, domaća
humoristična serija
22.40 - Dr. House 4., serija

23.30 - Kalifornikacija, serija
00.00 - Ciklus hororá: Altered,
američki film
01.30 - TV raspored

05.30 Flintove avanture
05.50 Ružna ljepotica, serija
06.40 Čarobnjaci, crtana serija
07.05 Inspektor Gadget
07.30 Tomicia i prijatelji
08.00 Pocoyo, crtana serija
08.30 Nova lova, TV igra
11.00 Lude 70-e, serija
11.30 Kralj Queensa, serija
12.00 Zauvijek susjedi, serija
13.05 Medij, serija
13.55 Nikita, serija
14.45 Inspektor Rex, serija
15.35 Veliki potez, igrani film
17.00 Vijesti Nove TV
17.15 Rebelde, serija
18.05 Zauvijek susjedi, serija
19.15 Dnevnik Nove TV
20.00 Slijepa pravda, film
21.30 Kašmir mafija, serija
22.25 Eli Stone, serija
23.20 Vijesti
23.35 Seks i grad, serija
00.05 Seinfeld, serija
00.30 Život na sjeveru, serija
01.20 Pomračenje, igrani film
02.55 Nikita, serija
03.40 Inspektor Rex, serija
04.25 Medij, serija
05.10 Kraj programa

07.50 Dexterov laboratorij
08.10 Korak po korak, (R)
08.35 Punom parom,
kulinarski izazov (R)
09.15 Astro show, emisija
10.10 Kunolovac, kviz
11.10 Puna kuća, serija (R)
11.35 Malcolm u sredini, (R)
12.00 Punom parom,
kulinarski izazov
12.30 Vijesti
12.35 Večera za 5,
lifestyle emisija
13.05 Marina, telenovela
13.55 Cobra 11, serija
14.50 Magnum, akcijska serija
15.40 Korak po korak, serija
16.05 Puna kuća, serija
16.35 Malcolm u sredini,serija
17.00 Dadilja, serija
17.25 Vijesti
17.50 Ekkluziv, magazin
18.00 Vrijeme je za rukomet,
emisija iz studija
18.30 Rukomet- prvi krug:
Švedska- Španjolska,
prijenos
20.00 Vrijeme za rukomet,
emisija iz studija
20.30 Rukomet- prvi krug:

Hrvatska- Kuba, prijenos
22.00 Vrijeme za rukomet,
emisija iz studija
22.40 Označen za smrt, film
00.15 Vijesti
00.25 Kunolovac, kviz
02.25 Loše djevojke, igrani
film, vestern (R)

UTORAK 20.1.2009.

05.50 - Najava programa
05.55 - Normalan život -
emisija o osobama
s invaliditetom
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
07.35 - Vijesti
09.10 - Sve će biti dobro
10.00 - Vijesti
10.15 - Flavours, dok. serija
11.10 - Ekološki raj Matta
Jamesa, dok. serija
11.40 - Hrvatska kulturna baština
12.00 - Dnevnik
12.35 - Opijeni ljubavlj
13.25 - Dan za danom, emisija
14.30 - Vijesti
14.45 - Među nama
15.35 - Vincek trsek zbudi,
emisija pučke i
predajne kulture
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.15 - Hrvatska uživo
17.34 - CO - Prozor u svijet
125, emisija
pod pokroviteljstvom
17.45 - Najslabija karika, kviz
18.35 - Sve će biti dobro
19.30 - Dnevnik
20.10 - Globalno sijelo
20.45 - Ruth Rendell: The
Lake of Darkness, serija
21.45 - Poslovni klub
22.25 - Otvoreno
23.30 - Dnevnik 3
00.00 - Dosjei X (3.), serija
00.45 - Zvezdane staze: Deep
Space Nine 3., serija
01.30 - CSI: Miami 6., serija
02.15 - Sutkinja Amy 6., serija
03.00 - Zovem se Earl 2.
03.20 - Skica za portret
03.30 - Drugi format
04.10 - Globalno sijelo
04.40 - Poslovni klub
05.10 - Opijeni ljubavlj

07.10 - Zgode Toma i Jerryja
07.35 - Miki i prijatelji
08.00 - Na kraju ulice
08.15 - Alf, crtana serija
08.45 - Dvostruka zbrka, serija
09.15 - Beverly Hills 7., serija

10.00 - Heidi, britanski film
11.40 - Na prvi pogled, serija
12.05 - Antologija hrvatskoga
glumišta: Gustl Salon
13.00 - Ciklus M.Monroe:
Niagara, američki film
14.25 - Reprizni program
14.40 - Obični ljudi, TV serija
15.30 - Navrh jezika
15.40 - Boli glava (1/6)
16.05 - Moja žena i djeca 4.,
humoristična serija
16.30 - U uredu 2.,
humoristična serija
17.00 - Sutkinja Amy 6., serija
17.50 - Županijske panorame
18.15 - Vijesti na Drugom
18.35 - Drugi format
19.20 - crtani film
19.35 - Dragi John 4., serija
20.05 - Tko pjeva zlo ne misli,
film
21.40 - Vijesti na Drugom
22.00 - CSI: Miami 6., serija
22.50 - Zovem se Earl 2.,
humoristična serija
23.15 - Ciklus europskog
filma: Treći val,
švedski film
01.10 - TV raspored

05:30 Flintove avanture
05:50 Ružna ljepotica, serija
06:40 Čarobnjaci, crtana serija
07:05 Inspektor Gadget
07:30 Tomica i prijatelji
08:00 Pocoyo, crtana serija
08:30 Nova lova, TV igra
11:00 Lude 70-e, serija
11:25 Kralj Queensa, serija
11:55 Zauvijek susjedi, serija
13:00 Medij, serija
13:50 Nikita, serija
14:40 Inspektor Rex, serija
15:30 Slijepa pravda, film
17:00 Vijesti Nove TV
17:15 Rebelde, serija
18:05 Zauvijek susjedi, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Trenutak istine,
game show
21:00 Pravedan zločin, film
22:25 Pod nož, serija
23:30 Vijesti
23:45 Seks i grad, serija
00:15 Seinfeld, serija
00:45 Život na sjeveru, serija
01:35 Nikita, serija
02:20 Inspektor Rex, serija
03:05 Medij, serija
03:50 Seks i grad, serija
04:20 Seinfeld, serija
04:45 Kraj programa

07.45 Dexterov laboratorij
08.30 Korak po korak, (R)

08.55 Punom parom,
kulinarski izazov (R)
09.35 Astro show, emisija
10.35 Kunolovac, kviz
11.35 Puna kuća, serija (R)
12.00 Malcolm u sredini, (R)
12.30 Vijesti
12.35 Ekkluziv, magazin (R)
12.50 Dadilja, serija (R)
13.15 Večera za 5,
lifestyle emisija (R)
13.40 Marina, telenovela
14.35 Cobra 11, serija
15.25 Magnum, akcijska serija
16.20 Korak po korak, serija
16.45 Puna kuća, serija
17.10 Malcolm u sredini,
humoristična serija
17.35 Dadilja, serija
18.05 Reba, serija
18.30 Vijesti
18.55 Ekkluziv, magazin
19.05 Večera za 5,
lifestyle emisija
19.35 Punom parom,
kulinarski izazov
20.00 Bibin svijet,
serija (dvije epizode)
21.10 Zamalo junaci, film,
23.10 Otet, znanstveno-
fantastična serija
00.05 Vijesti
00.15 Kunolovac, kviz
02.15 Označen za smrt,
igrani film, akcijski (R)

SRIJEDA 21.1.2009.

05.50 - Najava programa
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
09.10 - Sve će biti dobro
10.00 - Vijesti
10.15 - Flavours, dok.serija
11.10 - Oprah Show
12.00 - Dnevnik
12.35 - Opijeni ljubavlj
13.25 - Dan za danom, emisija
14.30 - Vijesti
14.45 - Riječ i život,
religijski program
15.35 - Eko zona
16.15 - Hrvatska uživo
17.34 - CO - Prozor u svijet
125, emisija
pod pokroviteljstvom
17.40 - Najslabija karika, kviz
18.30 - Sve će biti dobro
19.15 - LOTO 7/39
19.30 - Dnevnik
20.10 - Idemo na put s
Goranom Milićem:
Južna Amerika
21.00 - Luda kuća 4., TV serija
21.40 - Proces
22.20 - Otvoreno
23.30 - Dnevnik 3

23.45 - Poslovne vijesti
00.00 - Dosjei X (3.), serija
00.45 - Zvezdane staze: Deep
Space Nine 3., serija
01.30 - E-Ring, serija
02.15 - Sutkinja Amy 6., serija
03.00 - Oprah Show
03.40 - Scientia Croatica
04.10 - Eko zona
04.40 - Proces
05.10 - Opijeni ljubavlj

07.05 - Najava programa
07.10 - Vatrogasne priče
07.35 - Miki i prijatelji
08.00 - Na kraju ulice
08.15 - Alf, crtana serija
08.45 - Dvostruka zbrka, serija
09.15 - Beverly Hills 7., serija
10.00 - Prijenos sjednica
Hrvatskog sabora
13.30 - reprizni program
13.50 - Obični ljudi, TV serija
14.35 - Mogu li ja to? -
EBU dokumentarci
14.50 - Kokice
15.10 - Moja žena i djeca 4.
15.30 - U uredu 2., serija
15.55 - Vaterpolo, SL:
Hrvatska - Rusija,
prijenos
17.10 - Sutkinja Amy 6., serija
17.55 - Županijske panorame
18.20 - Vijesti na Drugom
18.40 - Scientia croatica
19.10 - Znanstvene vijesti
19.20 - crtani film
19.35 - Dragi John 4., serija
20.05 - Jelenko, serija za djecu
20.40 - Vijesti na Drugom
21.00 - Klopka za inspektora
Callahana, film
23.05 - E-Ring, serija
23.50 - Transfer
00.20 - TV raspored

05:30 Flintove avanture
05:50 Ružna ljepotica, serija
06:40 Čarobnjaci, crtana serija
07:05 Inspektor Gadget
07:30 Tomica i prijatelji
08:00 Pocoyo, crtana serija
08:30 Nova lova, TV igra
11:00 Lude 70-e, serija
11:30 Kralj Queensa, serija
12:00 Zauvijek susjedi, serija
13:05 Medij, serija
13:55 Nikita, serija
14:45 Inspektor Rex, serija
15:35 Pravedan zločin, film
17:00 Vijesti Nove TV
17:15 Rebelde, serija
18:05 Zauvijek susjedi, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Lud, zburjen, normalan
21:00 Bračne vode, serija

21:30 Kućanice, serija
23:10 Vijesti
23:25 Seks i grad, serija
23:50 Seinfeld, serija
00:15 Život na sjeveru, serija
01:05 Nikita, serija
01:55 Inspektor Rex, serija
02:45 Medij, serija
03:30 Seks i grad, serija
04:00 Seinfeld, serija
04:30 Život na sjeveru, serija
05:15 Kraj programa

07.00 Dexterov laboratorij,
(dvije epizode)
07.45 Korak po korak, (R)
08.10 Puna kuća, serija (R)
08.40 Malcolm u sredini, (R)
09.15 Astro show, emisija
10.20 Kunolovac, kviz
11.20 Dadilja, serija (R)
11.50 Reba, serija (R)
12.10 Ekkluziv, magazin (R)
12.30 Vijesti
12.35 Večera za 5,
lifestyle emisija (R)
13.00 Punom parom,
kulinarski izazov
13.25 Marina, telenovela
14.10 Cobra 11, serija
15.00 Magnum, akcijska serija
15.50 Korak po korak, serija
16.20 Puna kuća, serija
16.45 Malcolm u sredini,
humoristična serija
17.10 Dadilja, serija
17.35 Vijesti
18.00 Ekkluziv, magazin
18.10 Vrijeme je za rukomet,
misija iz studija
18.30 Rukomet- prvi krug:
Švedska- Kuvajt, prijenos
20.00 Vrijeme je za rukomet,
emisija iz studija
20.30 Rukomet- prvi krug:
Španjolska- Hrvatska,
prijenos
22.00 Vrijeme je za rukomet,
emisija iz studija
22.40 Bratstvo, dramska serija
23.30 Vijesti
23.40 Putnik, serija
00.25 Kunolovac, kviz
02.25 Zamalo junaci, igrani
film, komedija (R)

ČETVRTAK 15.1.2009.

05.55 - Riječ i život,
religijski program
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
09.10 - Sve će biti dobro
10.00 - Vijesti
10.15 - Flavours, dok.serija
11.10 - Oprah Show

12.00 - Dnevnik
 12.35 - Opijeni ljubavlj
 13.25 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Trenutak spoznaje
 15.40 - Ophodar pruge, dokumentarni film
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.34 - CO - Prozor u svijet 125, emisija pod pokroviteljstvom
 17.45 - Najslabija karika, kviz
 18.35 - Sve će biti dobro
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - 1 protiv 100, kviz
 21.10 - Dossier.hr
 22.00 - Pola ure kulture
 22.40 - Otvoreno
 23.40 - Dnevnik 3
 23.55 - Poslovne vijesti
 00.10 - Dosjei X (3.), serija
 00.55 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 3., serija
 01.40 - Blizu doma, serija
 02.25 - Sutkinja Amy 6., serija
 03.10 - Fotografija u Hrvatskoj
 03.25 - Indeks, emisija o školstvu
 03.55 - Pola ure kulture
 04.25 - dossier.hr
 05.10 - Opijeni ljubavlj

07.10 - Vatrogasne priče
 07.35 - Miki i prijatelji
 08.00 - Na kraju ulice
 08.15 - Alf, crtana serija
 08.45 - Dvostruka zbrka, serija
 09.15 - Beverly Hills 7., serija
 10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
 13.35 - reprizni program
 14.05 - Slikovnica
 14.40 - Obični ljudi, TV serija
 15.30 - Veliki odmor
 16.05 - Moja žena i djeca 4., serija
 16.30 - U uredu 2., serija
 17.00 - Sutkinja Amy 6., serija
 17.50 - Županijske panorame
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.35 - Indeks, emisija o školstvu
 19.10 - crtani film
 19.35 - Dragi Johne 4., serija
 20.05 - Jelenko, serija za djecu
 20.40 - Vijesti na Drugom
 21.00 - Veronica Guerin, irsko-britansko-američki film
 22.40 - Blizu doma, serija
 23.25 - Dobro ugođena večer: Put oko svijeta za 80 minuta - posljednja kreacija Mauricea Beaujarta

05:30 Flintove avanture
 05:50 Ružna ljepotica, serija
 06:40 Čarobnjaci, crtana serija
 07:05 Inspektor Gadget
 07:30 Tomica i prijatelji
 08:00 Pocoyo, crtana serija

08:30 Nova lova, TV igra
 10:45 Lude 70-e, serija
 11:15 Kralj Queensa, serija
 11:45 Zauvijek susjedi, serija
 12:50 Medij, serija
 13:40 Nikita, serija
 14:30 Inspektor Rex, serija
 15:20 Jadni Joe, igrani film
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:20 Rebelde, serija
 18:05 Zauvijek susjedi, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Istraga, krim. magazin
 21:15 Provjereno, informativni magazin
 22:10 Trenutak istine, game show
 23:10 Vijesti
 23:25 Navy CIS, serija
 00:15 Seks i grad, serija
 00:40 Seinfeld, serija
 01:05 Život na sjeveru, serija
 01:55 Jadni Joe, igrani film
 03:30 Nikita, serija
 04:15 Inspektor Rex, serija
 05:00 Kraj programa

07.00 Dexterov laboratorij
 07.50 Korak po korak, (R)
 08.15 Puna kuća, serija (R)
 08.40 Punom parom, kulinarski izazov (R)
 09.15 Astro show, emisija
 10.10 Kunolovac, kviz
 11.10 Malcolm u sredini, (R)
 11.35 Dadilja, serija (R)
 12.00 Punom parom, kulinarski izazov
 12.30 Vijesti
 12.35 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.00 Marina, telenovela
 13.55 Cobra 11, serija
 14.45 Malcolm u sredini
 15.10 Vrijeme je za rukomet, emisija iz studija
 15.30 Rukomet- prvi krug: Makedonija- Rusija, prijenos
 17.00 Vrijeme je za rukomet, emisija iz studija
 17.15 Dadilja, serija
 17.40 Vijesti
 18.05 Ekkluziv, magazin
 18.15 Vrijeme je za rukomet, emisija iz studija
 18.30 Rukomet- prvi krug: Španjolska- Južna Koreja, prijenos
 20.00 Vrijeme je za rukomet, emisija iz studija
 20.30 Rukomet- prvi krug: Hrvatska- Švedska, prijenos
 22.00 Vrijeme je za rukomet, emisija iz studija
 22.40 Trava, humorna dramska serija (dvije epizode)
 23.45 Vijesti
 23.55 Ženski klan, serija
 00.45 Kunolovac, kviz
 02.45 Bratstvo, (R)
 03.30 Putnik, znanstveno-fantastična serija (R)

PRIZMA

Emisija na hrvatskom jeziku »Prizma« emitira se svake druge subote u 16.30 na RTV2 a repriza utorkom u 12.10 sati. E-mail emisije je: prizma@rtv.co.yu

KRONIKA

Polusatna televizijska emisija na hrvatskom jeziku »Kronika« emitira se nedjeljom na subotičkoj TV K23 u nedjeljom 13 sati, i na somborskoj TV Spektar, također nedjeljom u 13 sati. Polusatna radijska emisija »Kronika« emitira se na valovima Radio Sombora, nedjeljom u 12 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 petkom u 14,45 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH
- Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
- Jezični savjetnik 'Govorimo hrvatski'

19,00 - 19,30

- Poetski predah
- 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom)
- 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom)
- 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom)
- 'Rock vremeplov' (četvrtkom)
- 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

- 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom)
- 'Kulturna povijest' (utorkom)
- 'Putokazi' (srijedom)
- 'Iz hrvatske književne baštine' (četvrtkom)
- 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

- 'Aktualije' (ponedjeljkom)
- 'DW Puls' - regionalni magazin Radija Deutsche Welle (utorkom)
- 'Otvoreni studio' (srijedom)
- 'Kultur café' - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom)
- Emisija za mlade (petkom)

20,30 - 21,00

- Narodna glazba
- Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

- 18,00 Najava programa, Vijesti dana, Kronologija, zabavna glazba
- 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle
- 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
- 20,00 'Razgovor s povodom', narodna glazba
- 20,55 Odjava programa

Nedjelja

- 18,00 Najava programa, Vijesti dana
- 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, komentar, zanimljivosti, zabavna glazba)
- 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle
- 19,30 Emisija za djecu
- 20,00 'Ljudi nizine' - talk show Bele Franciskovića
- 20,30 Narodna glazba
- 20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

KRIŽALJKA

www.kviskoteka.hr

POREKLO	ENGLJSKA KOZA	REB-UL-	ZAJULIAT	OTRENA PLEVAŠICA PARTI	NAŠA MAHERENKA I TV VOĐE LICA U ITALIJ	STANULI TIP OT-RODRA	SLAVNA HOLLY-WOODSKA GLUMICA (SARJE)	GLUMICA KOLESAR	AM BASINČER	SPOM DIO DANSKE PRINE	HESTRUC-NJAK	ZNALCI U FRANSTOLU	STO ČEŠĆI (LJAK)
NAŠA GLUMICA (SARJE U GOSTIMA)													
LEGEN-DARNI VRATAR HALICUNA													
LEĐENE RICE									ŽENSKO IME, TIJAKA JEDNICE IL. OTPOISA				TALIJAN-SKI REĐA TELI MICHELAN GELD
STOLNO-TENISAČICA FAZLIĆ						LENNONO-VA YOKO SVIETA VATRA (HANACA)				BOJA ZA ROBU (KAMAI GLUMICA LUPINO)			
MAJORANI SPOTIJE SAK											INDOL NOVAC EUROPSKE UNIE		
PRIRUČILKA REDAKCIJA ENIGMATSKOG TJEDNIKA "KVISKOTERKE"	NERAD SLAVNI ENIGMATSKI NOGOMET-ČAS	TRATODER HOLLY-WOODSKI GLUMAC (SHANAK)					LATINSKI TO JEST NAŠA AUTOMOBILISTICA						
PRAG U RUCICIMA (SOMITU)									AUTOMOBIL TENISKA MREŽA (NECI)				
GLUMAC WILLIACH				NOVA DANIELA (IRIJANI "ISLAND-SKA PRINA")						"RINOLOS-K" LBAC, LJ)			
STAVKO-SOVO PREDNE						ART (ON VLASTNIK ČAROBNE SVJE TLJEKE						NAJTAJNE SLOVO TISUĆU RUDGRAMA	
GLUMICA BOJANIC					MARIKA BURNAJEVA AMERIČKA GLUMICA MARY						DVO OTKAD NAKNAT		
MEZOZEM-SKA			KONJSKI POPULUS ČEŠKI REDATELJA JAN						ŠVICARSKI GRAD PRIJATELJI HARRYJA POTTERA				
KONJSKI BRZOHOĐ				PREVUAC RANA, RANAJNIK DAČANIN IZ POSEBLJA						SNIVO, SANJE NOVINAR KA KARELI			
BIJEŠ POLITIČAR KARDELI							POK REB-SER SPAC TALIJAN-SKI SU-KAR GUIDO						"MUDRA" PTICA
CRUZOVA DRACANA (Z SANTA BARRARE					IRONČAR KRAČE UZVIK (SHAL) (HANAK)							SUMPOR RJEKA U EGIPTU	
"GRAN"		AUSTRIJSKI PLESNIK - MARIA RILKE NEON								RJEVAČ PRSA (GALI)			
BIJEŠ SPLITSKI NOGOMETNI KLUB (obozništvo: HRANAK)						SUPROTNO OD POZITIV "RADIUS"							
BRISKA GLAZNE KORE										ČINA SUNARSKA PREDRA			

Abstract: This paper examines the impact of the 1997-1998 Asian financial crisis on the economic growth of the Asian countries. The results show that the Asian financial crisis has a significant negative impact on the economic growth of the Asian countries. The results also show that the Asian financial crisis has a significant negative impact on the economic growth of the Asian countries. The results also show that the Asian financial crisis has a significant negative impact on the economic growth of the Asian countries.

RIESEN KRIEGLING